

SKÖVDE KOMMUNS

ÖP 2040

SAMRÅDSFÖRSLAG ÖVERSIKTSPLAN 2040

SKÖVDE

Innehåll

1 Välkommen

Välkommen	6
Förord.....	7
Sammanfattning.....	8
ÖP-processen	9
Dialoger.....	10
Övriga ÖP-dokument.....	11
FÖP Centrala Skövde (gäller).....	11
Vindkraftsplan (upphör)	11
ÖP 2025 (upphör).....	11

2 Skövde 2040

Vision Skövde 2040	12
Medborgarna i fokus.....	12
Mål och strategier	12
Globalt: Agenda 2030 och barnkonventionen ...	13
Nationellt: Miljö- och folkhälsomål.....	13
Regionalt: Utvecklingsstrategier	13
Kommunalt: Mål och styrning.....	14
Andra relevanta styrdokument	14
Skövde och omvärlden	15
Utmaningar	15
Skövdes framtida klimat	16
Val av RCP-scenario	16
Skövde i dag	17
Befolkning och bostäder	17
Näringslivsstruktur	18
Mellankommunala frågor	19
Delregionala samarbeten.....	19
Regional infrastruktur	19
Arbetsmarknad och pendling	20
Regional sjukvård	20

Handel.....	21
Akademi och innovation	21
Turism i Skaraborg.....	21
Besöksmål i Skövde	22

3 Utvecklingsinriktning

Utvecklingsinriktning.....	23
Medborgarna i fokus	23
Åtta ställningstaganden	24
1. Livsmiljön i fokus Gestaltad livsmiljö som utgångspunkt	24
2. Den nära staden Täthet och hållbara färd sätt som norm	25
3. Levande och unika platser Mångfunktion och mångfald som ledord.....	25
4. En levande landsbygd Serviceorter som nav	26
5. Ett grönskande Skövde Tillgängliga och attraktiva grönområden	26
6. Medskapande och samverkan Gemensam utveckling av kommunen	27
7. En framtidssäkrad kommun Beredskap och robusthet	27
8. Skövde i Skaraborg För en attraktiv region....	28
Strukturer	29
Bebyggelse.....	29
Natur och friluftsliv	32
Kommunikationer	33

4 Mark- och vattenanvändning

Hållbar markanvändning.....	35
Bebyggelse.....	35
Bebyggelse generellt.....	35
Mångfunktionell bebyggelse	38
Sammanhängande bostadsbebyggelse	39

Bostäder	39
Vård.....	39
Begravningsplatser.....	39
Besöksanläggning	39
Större utbyggnadsområden för bostäder	39
Utredningsområden.....	48
Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS) ...	49
Areell näring	50
Vatten.....	50
Verksamhet och industri.....	51
Större utbyggnadsområden för verksamheter ..	53
Materialutvinning: täktverksamhet.....	56
Trafik och transporter	56
Kollektivtrafik.....	57
Gång- och cykelvägar.....	57
Övergripande vägnät.....	59
Järnväg	60
Natur och friluftsliv.....	61
Grönområden.....	63
Grönstruktur	63
Sport och fritid	65
Klimatanpassning	67
Torka och värmebölja	68
Skyfall och dagvattenhantering.....	69
Ras och skred.....	73
Tekniska anläggningar	73
Vatten- och avloppsförsörjning.....	73
IT-infrastruktur.....	77
Materialåtervinning och avfallshantering.....	77
Energiförsörjning och energiproduktion	79
Energi- och klimatplan	80
Fjärrvärme.....	80

Vindkraft.....	80
Det robusta samhället	84
Risk- och sårbarhetsanalys (RSA)	84
Räddningstjänstens insatstider	84
Fysiskt skydd.....	84
Transport av farligt gods.....	84
Förorenad mark	87

5 Värden och hänsyn

Miljö kvalitetsnormer.....	88
MKN för omgivningsbuller	88
MKN för utomhusluft.....	88
MKN för vatten	89
Riksintressen (RI)	89
Riksintresse för totalförsvaret.....	91
Riksintresse för naturvård	92
Riksintresse för kulturmiljövård	93
Riksintresse för friluftsliv.....	93
Riksintresse för kommunikationer	94
Riksintresse för värdefulla ämnen och/eller material	94
Skyddade kulturmiljöer	96
Kulturresevat.....	96
Byggnadsminne och kulturminne.....	97
Kyrkor	97
Fornlämningar.....	97
Skyddad natur.....	98
Natura 2000.....	98
Naturresevat.....	99
Naturminne.....	99
Fridlysta och hotade arter	100
Biotopskydd.....	100

Djur- och växtskydd	100
Landskapsbildsskydd	100
Strandskydd.....	100
Andra värden och hänsyn.....	101
Energidistribution.....	101
Stora opåverkade/tysta områden	101
Areella näringar.....	102
Miljöriskområde.....	104

6 Genomförande och fortsatt arbete

Genomförande av ÖP 2040	105
Målstyrning i Skövde kommun.....	105
En genomförandestrategi	106
Kontinuerlig översiktsplanering.....	106
Planeringsstrategi – ett lagkrav.....	106
Fortsatt arbete.....	106

7 Hållbarhetsbedömning

Hållbarhetsbedömning av ÖP 2040.....	108
Varför bedöms ÖP 2040.....	108
Agenda 2030 och hållbarhetsbedömningen....	109
Bedömningen i korthet	109
Nollalternativ	109
Konsekvenser	109
Måluppfyllelse	109

8 Kartor

Att läsa digitala kartor.....	110
-------------------------------	-----

9 Tyck till!

Vi vill veta vad du tycker!.....	111
----------------------------------	-----

10 Referenslista.....

112

1. Välkommen!

Välkommen till ÖP 2040 – Skövde kommuns översiktsplan. Det här är samrådshandlingen.

Skövde kommun växer och ska fortsätta växa på ett hållbart sätt med medborgarna i fokus. ÖP 2040 redogör för hela kommunens utveckling av den fysiska miljön fram till 2040.

Översiktsplanen är ett strategiskt och visionärt dokument som ska bidra till att kommunen utvecklas långsiktigt hållbart. Alla kommuner i Sverige ska ha en aktuell översiktsplan för vägledning i beslut om hur mark, vatten och den byggda miljön ska användas och utvecklas. Den här översiktsplanen har målår 2040.

Översiktsplanen ska omfatta hela kommunens långsiktiga mark- och vattenanvändning. Den antas av kommunfullmäk-

tige och ska visa den politiska ambitionen kring att använda, bevara och utveckla kommunen. Planen är inte bindande men ska vara vägledande i kommande beslut.

Samrådet pågår från den 19 december 2022 till den 28 februari 2023. Under den tiden har du möjlighet att ta del av materialet digitalt. Under januari och februari kan du också ta del av förslaget och träffa tjänstepersoner och politiker på plats i Kulturfabriken. Synpunkter kan lämnas under hela samrådsperioden.

Läs mer om samrådet och hur du lämnar synpunkter i kapitlet *Tyck till!* och ta del av utställningsprogrammet via den digitala översiktsplanen.

Förord

"Tillsammans förverkligar vi drömmar och får Skövde att växa!"
- det är huvudbudskapet i Vision Skövde och det som ÖP 2040 möjliggör.

Skövde är motorn i Skaraborg och det fina läget mellan sjöarna, vid berget och längs järnvägen ger oss unika förutsättningar. Skövde erbjuder en mångfald av attraktiva livsmiljöer för dig att besöka, bo och verka i. Vi är föregångare som satsar stort och växer med kraft. Skövdes fortsatta framgång kräver fortsatt utveckling och attraktion av ny innovation och kompetens.

Både Skövde stad och serviceorterna har utpekade ytor för bostadstillväxt och verksamheter. Ytterligare bostadsytor pekas ut lokalorterna och i LIS-områdena. Möjligheten till byggande på

landsbygden ingår i markanvändningen landsbygd. ÖP 2040 ger möjlighet för omkring 75 000 invånare till 2040–2060, beroende på framtida beslut för infrastruktur, av utformningen och marknadsintresset.

Utvecklingen sker tillsammans med samhällets aktörer, på ett smart socialt, ekologiskt och ekonomiskt sätt, i enlighet med Skövdes vision om mer innovation, kompetens och livskvalitet.

Nu har vi tagit fram en samrådshandling som vi uppmanar alla att ta del av. Det fortsatta arbetet lämnas nu över till en delvis ny styrgrupp. Stort tack till alla som medverkat och bidragit så här långt!

Katarina Jonsson,
Kommunstyrelsens ordförande

Ulrica Johansson,
Kommunalråd

Johan Ask,
Kommunalråd

Sammanfattning

ÖP 2040 är Skövde kommuns övergripande plan för den hållbara fysiska utvecklingen i kommunen. Planen ska vägleda kommunen och andra myndigheter i beslut kring frågor om kommunens mark- och vattenanvändning. Förslaget till ny översiktsplan för Skövde kommun har ett tidsperspektiv på strax under 20 år, det vill säga fram till 2040.

ÖP 2040 utgår från Vision Skövde 2040 som bland annat fastslår att vi ska satsa stort och växa med kraft. Kommunens mål om att det ska byggas 400 bostäder per år ger ett bostadsbehov för upp mot 75 000 invånare år 2040. Samrådsförslaget till ÖP 2040 möjliggör detta med god marginal. Oavsett om tillväxten fortsätter som i dag eller om Skövde får en snabbare tillväxt genom till exempel en större verksamhetsetablering, så räcker ytorna väl till. Det finns med andra ord handlingsfrihet för ett anpassat genomförande och beredskap för en ännu starkare befolkningstillväxt. Detta innebär också att vi skapar förutsätt-

ningar för att möta befolkningstillväxten och bostadsbehovet fram till år 2060.

Planförslaget har tagits fram genom ett antal strategier, där bland annat närhet, blandning, hållbara färdvägar, effektivare infrastruktur och levande landsbygd har varit viktiga ledord. Dess fokus ligger på att förtäta befintliga strukturer samt skapa nya stadsdelar med inriktning på variation och hållbarhet. Vikten av att hushålla med mark och vatten betonas. Förslaget skapar förutsättningar för en stor variation av attraktiva boendemiljöer samt ett rikt näringsliv, samtidigt som det tar ansvar för en långsiktigt hållbar utveckling. I översiktsplanen redovisas ytor där det fram till 2040 kan byggas nya bostäder i form av flerbostadshus, grupphus, radhus och villor. Förutom nya bostadsområden pekas också markreserver för näringslivet ut, med verksamheter, service samt andra samhällsviktiga funktioner.

ÖP-processen

Processen för att ta fram en översiktsplan styrs av plan- och bygglagens tredje kapitel. Därutöver har Boverket tagit fram en ÖP-modell* som förhållningssätt kring hur geografisk plan-

information ska struktureras. ÖP 2040 utgår från Boverkets ÖP-modell 2.1.

Arbetet är indelat i flera skeden:

1 Arbetskedde

Förslag arbetas fram, 2021 till 2022.

Genom att sammanställa relevanta underlag och genomföra en mängd dialoger har ett förslag tagit form. I det här första skedet har de flesta dialoger varit interna mellan politiker och tjänstepersoner. Utöver dessa har även samtal förts med bland andra länsstyrelsen, trafikverket, näringslivet, kommunala bolag och kommunalförbund samt representanter från tätorter i kommunen. Resultat från tidigare dialoger med medborgare, som skedde innan arbetet med översiktsplanen inleddes, har också funnits med som underlag. Det förslag som arbetats fram lämnas till kommunstyrelsen som fattar beslut om samråd i december 2022.

3 Granskningskedde

Förslaget revideras, våren 2023 till våren 2024

Efter samrådet sammanställs alla synpunkter och förslaget justeras därefter i de fall det bedöms relevant. Granskningskedet avslutas med en granskningsutställning där det nya förslaget presenteras och synpunkter kan lämnas på nytt. Preliminärt december 2023 till februari 2024.

5 Genomförande

Nu börjar arbetet med att genomföra och realisera ÖP 2040

Detta omfattar delvis att framtida planering sker i överensstämmelse med den nya översiktsplanen men även att ett arbete påbörjas för att ta fram kompletterande styrdokument bereds och beslutas.

2 Samrådsskede

*19 december 2022 till 28 februari 2023
- Här är vi nu!*

Syftet med samrådet är att inhämta synpunkter från allmänheten, civilsamhället, näringslivet och andra intresserade aktörer. För detta ändamål kommer förslaget finnas att ta del av både digitalt på webben och fysiskt på Kulturfabriken. Under samrådet genomförs dessutom en mängd dialoger med allmänhet, föreningar och näringsliv. Särskilt fokus riktas mot unga i form av högstadie- och gymnasieklasser som bjuds in för specifika dialoger. Under samrådet finns möjlighet att lämna synpunkter på förslaget.

4 Antagandeskede

Förslaget färdigställs, 2024

Synpunkterna från granskningskedet sammanställs och en sista, mindre justering av förslaget är möjlig utifrån synpunkterna som inkommit. Det slutgiltiga förslaget lämnas till kommunfullmäktige för antagande. Detta sker preliminärt efter sommaren 2024.

Dialoger

De senaste åren har flera dialoger genomförts med kommunmedborgare i frågor som rör översiktsplanen, exempelvis kring tätortsutveckling samt i förarbetet till översiktsplanen. Resultaten från dessa dialoger har funnits med som underlag för översiktsplanen.

En annan viktig förutsättning för arbetet med översiktsplanen har varit en bred och djuplodad politisk förankring över partigränserna. Grunden för detta har varit dialoger med politiker från kommunstyrelsen och samhällsbyggnadsberedningen. Under dialogerna lyftes frågeställningar som har bedömts som

särskilt viktiga för att peka ut de stora dragen samt inriktningen för översiktsplanen.

Dessutom har dialoger genomförts med externa referensgrupper, där representanter från kommunens tätorter samt näringslivet och fastighetssektorn kunnat komma med inspel.

Webbadressen för att komma till den digitala översiktsplanen är www.skovde.se/oversiktsplan.

Övriga ÖP-dokument

Tills dess att ÖP 2040 antas gäller ÖP 2025 med fördjupningen för centrala Skövde samt det tematiska tillägget för vindkraft. När ÖP 2040 antas kommer den ersätta ÖP 2025 och vindkraftsplanen. FÖP C kvarstår dock som eget dokument.

FÖP Centrala Skövde (gäller)

Till översiktsplanen finns en fördjupning för centrala Skövde, FÖP C. Denna antogs 2016 och fortsätter att gälla tillsammans med ÖP 2040. Läs mer om FÖP C på kommunens hemsida.

Vindkraftsplan (upphör)

Den vindkraftsplan som kommunen antog 2010 upphör att gälla i och med antagande av ÖP 2040. De ytor som fortsätta ska gälla har plockats in i översiktsplanen. Vindkraftsplanen kommer finnas som planeringsunderlag.

ÖP 2025 (upphör)

Den översiktsplan som kommunen antog 2012 upphör att gälla när ÖP 2040 antas.

Välkommen att ta del av ÖP 2040!

2. Skövde 2040

Skövde växer och världen förändras. Det övergripande målet för Skövdes översiktsplan är hållbar utveckling med medborgarna i fokus.

I det här kapitlet beskrivs några betydelsefulla beslut, mål och utmaningar som påverkar oss. Kapitlet beskriver också vårt utgångsläge, alltså var Skövde står idag. I nästa kapitel – *Utvecklingsinriktningen* – beskrivs översiktsplanens framtidsbild.

Vision Skövde 2040

Vision Skövde 2040 och ÖP 2040 har till viss del tagits fram parallellt; visionen antogs i maj 2022 av kommunfullmäktige. Visionen lyfter behovet av att skapa balans mellan hårda och mjuka värden och att växa hållbart med hänsyn till kommande generationer. Den lyder:

”Tillsammans förverkligar vi drömmar och får Skövde att växa

Visionen lyfter också fram tre fokusområden där Skövde behöver ta rejäla kliv framåt för att skapa ett konkurrenskraftigt näringsliv, en stark utbildningskedja, en samhällsutveckling i framkant och ett tryggt Skövde. Dessa områden är *innovation, kompetens* och *livskvalitet*.

Slutligen slår visionen också fast tre ledord, som ska guida oss i hur vi ska agera för att lyckas. Ledorden säger att vi ska ha ett *nyfiket, kreativt* och *modigt* förhållningssätt.

Läs mer om visionen på kommunens hemsida.

Medborgarna i fokus

Utgångspunkten för ÖP 2040 är *Hållbar utveckling* med medborgarna i fokus. Det betyder att Skövdes fortsatta utveckling och fysiska planering ska ta hänsyn till hållbarhetens tre dimensioner – social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet – och samtidigt utgå från medborgarnas behov, ta hänsyn till deras perspektiv och nyttja deras kunskap. Skövde ska utvecklas utan att

äventyra kommande generationers möjligheter att fortsätta utvecklingen eller att tillfredsställa sina behov. Utvecklingen av kommunen ska ske med hänsyn till miljön och klimatet samt utifrån strävan att skapa goda livsmiljöer för människorna i Skövde. Översiktsplanen måste genomföras i samverkan med näringsliv, akademi, civilsamhälle och medborgare.

Mål och strategier

Det finns en mängd mål och strategier som är relevanta för översiktsplanen. På kommande sidor beskrivs några av dem.

GLOBALA MÅLEN

för hållbar utveckling

Globalt: Agenda 2030 och barnkonventionen

Agenda 2030

I september 2015 antog FN:s generalförsamling resolutionen *Agenda 2030* för hållbar utveckling. Agenda 2030 syftar till att nå en socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbar utveckling till 2030. Samtliga 193 medlemsländer i FN har förbundit sig att bidra i det arbetet. Den fysiska planeringen har både direkt och indirekt inverkan på flera av målen i Agenda 2030. Skövde kommuns översiktsplan har därför en viktig roll i Skövdes bidrag till att Sverige ska kunna nå målen i Agenda 2030.

Barnkonventionen

FN:s konvention om barns rättigheter, eller barnkonventionen som den också kallas, innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. 196 länder har skrivit under och förbundit sig att följa reglerna. Barnkonventionen är ett rättsligt bindande, internationellt avtal som slår fast att barn är individer med egna rättigheter. Den innehåller 54 artiklar, och 42 av dessa är sedan den 1 januari 2020 också svensk lag.

I Skövde har kommunfullmäktige antagit ett barn- och ungdomspolitiskt program. Programmet vilar på barnkonventionen och beskriver kommunens arbete med barn- och ungdomspolitik. Att barnkonventionen och barns och ungdomars rättigheter beaktas i översiktsplanen är centralt för att kommunen ska leva upp till sitt ansvar och främja en god livsmiljö för barn.

Nationellt: Miljö- och folkhälsomål

Sveriges miljömål

Sveriges riksdag har beslutat att miljöpolitikens övergripande mål ska vara att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. Detta ska ske utan att miljö- och hälsoproblem orsakats utanför Sveriges gränser. För att nå det övergripande generationsmålet har 16 nationella miljö kvalitetsmål satts upp. Målen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Översiktsplanen ska bidra till att dessa miljömål kan nås.

Sveriges folkhälsomål

Det folkhälsopolitiska ramverket består av ett övergripande, nationellt folkhälsopolitiskt mål och åtta målområden. Det övergripande målet för folkhälsopolitiken har ett tydligt fokus på jämlik hälsa. Målet är att folkhälsopolitiken ska skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom generation. Målet tydliggör samhällets ansvar och förutsätter ett gemensamt och tvärsektorielt arbete. Det gäller för alla aktörer i Sverige – såväl statliga som regionala och kommunala. I Skövde har kommunfullmäktige antagit ett folkhälsopolitiskt program som beskriver inriktningen för kommunens folkhälsoarbete. Den fysiska planeringen är viktig för att skapa förutsättningar för jämlik hälsa. Därför är folkhälsoperspektivet viktigt i översiktsplanen.

Regionalt: Utvecklingsstrategier

Regional utvecklingsstrategi Västra Götaland 2021–2030

Den regionala utvecklingsstrategin (RUS) är en övergripande strategi för det regionala tillväxt- och utvecklingsarbetet i Västra Götaland. Strategins syfte är att ge en samlad bild av regionens tillgångar, möjligheter och utmaningar och vad vi gemensamt prioriterar att kraftsamla kring.

RUS pekar ut fyra långsiktiga prioriteringar fram till 2030:

- Stärka innovationskraften
- Bygga kompetens
- Öka inkluderingen
- Knyta samman Västra Götaland

Prioriteringarna beskriver de fyra viktigaste områdena där vi behöver samverka och göra gemensamma insatser för att ställa om Västra Götaland till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle. Målet är att vi tillsammans ska göra Västra Götaland till ett föredöme för omställning till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle.

Strukturbild Skaraborg

Strukturbild Skaraborg är ett långsiktigt projekt med ambitionen att skapa en förankrad berättelse för hela regionen. Strukturbilden baseras på att man kan bo och verka i hela Skaraborg och att kommunerna samarbetar och bejakar inbördes olikheter i stället för att konkurrera. Utgångspunkten är också att planering på landsbygden behöver ett annat förhållningssätt och en annan verktygslåda än storstäder.

Utvecklingsstrategi Skaraborg

Utvecklingsstrategi Skaraborgs övergripande mål för 2030 är att ställa om Skaraborg till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle. Detta sker genom att fokusera på Skaraborgs attraktivitet, infrastruktur, samhällsplanering och kompetensförsörjning. Detta skapar i sin tur möjlighet att göra Skaraborg till en gemensam arbetsmarknadsregion med 300 000 invånare. I dag bor det cirka 270 000 invånare i Skaraborg.

Kommunalt: Mål och styrning

I kommunen finns ett antal strategiska dokument. *Vision Skövde 2040* är det mest övergripande; den ska verka som ett styrande dokument i kommunens strategiska planering för framtiden. Visionen är en del i kommunens styrkedja och konkretiseras vidare i andra styrdokument.

Kommunfullmäktige beslutar årligen om kommunens budget med flerårsplan samt om kommunens övergripande mål. Kommunstyrelsen och nämnderna fastställer på motsvarande vis verksamhetsplaner med mål för sina respektive ansvarsområden. I styrkorten visas sambandet mellan verksamhetens mål, dess strategier och aktiviteter för att nå målen samt måluppfyllelsen (alltså resultaten). Läs mer i *Strategisk plan med budget* på kommunens hemsida.

Skövde kommun har flera strategiska styrdokument för att tydliggöra mål och strategier inom kommunen. Styrdokumentet är viktiga vägledare för att skapa en attraktiv och långsiktigt hållbar plats att bo och leva på. ÖP 2040 är ett av dessa viktiga styrdokument.

Andra relevanta styrdokument

- *Vision Västra Götaland*
- *Klimatstrategi Västra Götaland 2030*
- *Trafikförsörjningsprogram 2021–2025*
- *Målbild tåg 2035*
- *Energi- och klimatplan Skövde 2021–2030*

I arbetet med översiktsplanen har dessa och många fler dokument använts som underlag.

Skövde och omvärlden

Skövde är en del av Skaraborg, Västra Götaland, Sverige, Europa och världen. Vi påverkas av omvärlden och påverkar samtidigt vår omgivning. Världen har blivit mer tillgänglig samtidigt som vi har blivit mer beroende av varandra. Innan vi når översiktsplanens målar – alltså 2040 – kommer världen att ha förändrats ytterligare. Nedan beskrivs ett antal utmaningar.

Utmaningar

Klimatförändringar

Klimatförändringarna är en av vår tids viktigaste utmaningar och påverkar samhället på alla nivåer. Den samlade internationella forskarvärlden (IPCC*) visar att människans utsläpp av växthusgaser har orsakat klimatförändringarna, som fram till sekelskiftet kommer att få stora konsekvenser för klimatet. De IPCC-rapporter som kom under våren 2022 fastställer den mänskliga påverkan.

Läs vidare under rubriken *Skövdes framtida klimatförändringar* nedan, samt i kapitlet *Mark- och vattenanvändning > Klimatomställning*.

Globalisering

Vi lever i en värld som länge har präglats av globalisering, alltså ökad rörlighet över nationsgränser. Världen knyts samman i ömsesidiga beroendeförhållanden både mellan människor och mellan samhällen och ekonomier. Detta har skapat mer gemensam ekonomi, kultur, politik och miljö i form av exempelvis modern kommunikation och informationsteknologi, ekonomisk integration över landsgränser, storskalig produktion och en större arbetsmarknad. Utvecklingen medför en kraftigt ökad konkurrens för företag och verksamheter, men också stora möjligheter att nå ut på helt nya marknader.

Urbanisering

Människor fortsätter i hög grad att flytta till och bo i städer, både i världen och i Sverige. Räknat i absoluta tal minskar inte längre landsbygdsbefolkningen i Sverige, men storstadsregionerna och de större städerna fortsätter att växa. Utvecklingen beror enligt Boverket på födelseöverskott och på inflyttning från andra länder. Enligt Statistiska centralbyrån (SCB) bor 85 procent av Sveriges befolkning på 1,3 procent av landets totala yta. Urbaniseringen leder också till centralisering eftersom arbetsplatser och serviceutbud samlas där det finns flest människor.

*IPCC - Förenta nationernas klimatpanel (Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC) är FN:s organ för att sammanfatta och bedöma vetenskapen relaterad till den globala uppvärmningen. Panelen ger regelbundna forskningsrapporter om den globala uppvärmningen, konsekvenser, sårbarheter och möjliga lösningar.

Digitalisering

Digitaliseringsområdet omfattar den digitala utvecklingen och övergången till ett digitalt informationssamhälle. Det handlar om att använda ny teknik samt nya system och lösningar för att verksamheter och människor ska bli mer moderna, effektiva och flexibla. Definitionen av digitalisering är kort och gott att förnya, förenkla och förbättra. Informationstekniken är på frammarsch överallt, men dess potential för ekonomisk tillväxt, sysselsättning, innovation och framför allt förbättrad livskvalitet anses ännu inte ha använts fullt ut.

Samtidigt finns det uppgifter som pekar på att tillgången till och förmågan att utnyttja modern informationsteknik skiljer sig lika mycket åt mellan samhällsgrupper inom ett land som mellan länder. De samhällsgrupper som har svårare att använda den nya tekniken riskerar därför att ställas utanför informationssamhället. Regeringar och organisationer försöker få en samlad bild av hur allvarlig den så kallade *digitala klyftan* är.

Cirkulära system och delningsekonomi

För att få till ett hållbart samhälle behöver cirkulära system och delningsekonomi tillämpas. I dag tillverkas, används och slängs saker i stället för att repareras, återanvändas och återvinnas. Detta gäller såväl föremål som material, men avfall från en process kan utgöra råvara i en annan och därmed återföras direkt i systemet.

Med delningsekonomi menas samutnyttjande via olika typer av utlånings- och uthyrningsverksamheter. Att människor delar produkter i stället för att äga dem själva är ekologiskt hållbart och skapar dessutom nya affärsmöjligheter. Det behöver ske en normförändring från ett linjärt samhälle till ett cirkulärt samhälle, där återbruk och reparation av olika produkter är norm i stället för undantag. Förutsättningarna för detta måste skapas i vardagen.

Hållbar energiförsörjning

En av de största utmaningarna i dagsläget är att tillgodose dagens och framtidens ökande energibehov utan negativ klimatpåverkan och utarmning av jordens naturresurser. För långsiktig och hållbar utveckling krävs en säker tillgång till hållbar energi. Detta innefattar både effektivisering, ökad produktion och ökad kapacitet, säker överföring samt ett system i balans.

Läs mer under i kapitlet *Mark- och vattenanvändning > Tekniska anläggningar*.

Skövdes framtida klimat

I Skövde kommuns Risk- och sårbarhetsanalys ur ett klimatförändringsperspektiv 2018 har SMHI:s länsvisa klimatanalyser skalats ner och analyserats vidare. Analysen visar att vårt klimat blir varmare, våtare och mer extremt. De största nederbördsvolymerna och lägsta temperaturerna kommer att finnas på Billingen, medan det torraste och varmaste vädret förväntas i de norra kommundelarna. Fram till sekelskiftet väntas årsmedeltemperaturen öka från dagens sex, sju grader till uppemot elva grader. Medeltemperaturen vintertid väntas stiga över 0 grader. Årsmedelnederbörden väntas till slutet av seklet ha ökat med uppemot 30 procent. Den största ökningen väntas under vintertid och merparten av nederbörden kommer att falla som regn. På Billingen väntas det i mitten av seklet vara skidföre på natursnö under i genomsnitt cirka två veckor varje vinter. I slutet av seklet kommer motsvarande tidsperiod att ha förkortats till ett fåtal dagar. En ökad risk för skyfall och värmeböljor syns också.

Detta kommer att ställa större krav på Skövde kommun som samhälle när det gäller befintlig samhällsviktig verksamhet och infrastruktur. Det kommer också att inverka på planeringen av det framtida Skövde.

Val av RCP-scenario

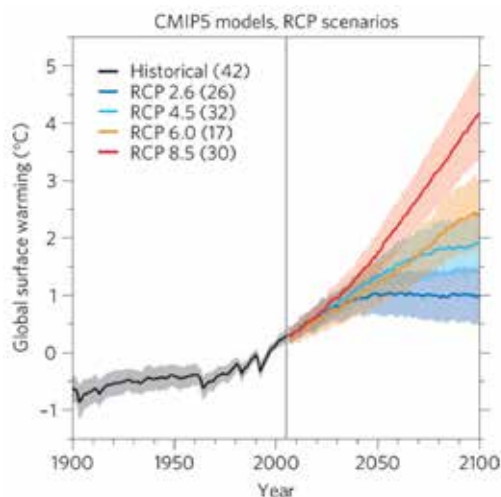
ÖP 2040 utgår från Länsstyrelsens rekommendationer. I dagsläget finns inga nationella riktlinjer för vilket scenario som ska vara vägledande vid långsiktig planering. På regional nivå rekommenderar dock Länsstyrelsen i Västra Götaland RCP 8.5 vid långsiktiga åtgärder. Länsstyrelsen hänvisar också till försiktighetsprincipen* och rekommenderar att man lägger sig på nivåer utifrån de klimatscenarier som tagits fram för Västra Götalands län.

I den femte utvärderingsrapporten från FN:s klimatpanel finns ett flertal *RCP-scenarier* (*Representative Concentration Pathways*) som beskriver möjliga utvecklingsscenarier för klimatet i framtiden. RCP:erna beskriver hur nivåer av växthusgaser och andra strålningsdrivare kan förväntas förändras över tid. Scenarierna beskrivs med siffror som anger den strålningsdrivning som de olika utvecklingsvägarna enligt beräkningarna kommer att ge upphov till år 2100. I scenariot med minst klimatpåverkan handlar det om 2,6 Wm-2**, och i scenariot med störst klimatpåverkan om 8,5 Wm-2. Se tabellen på nästa sida.

*Försiktighetsprincipen Miljöbalken (2 kap. 3 §) Verksamhetsutövaren ska vidta åtgärder eller begränsningar i sin verksamhet eller vidta andra försiktighetsåtgärder för att förebygga, hindra eller motverka att skada eller andra olägenheter för miljö eller hälsa uppstår.

** Wm-2 står för watt per kvadratmeter. Enheten mäter strålningsdrivningen, det vill säga skillnaden mellan mängden energi från solinstrålning som träffar jorden och den mängd energi som jorden strålar ut i rymden igen.

Exempel på möjliga utvecklingsvägar (RCP:er) för global medeltemperaturökning (SMHI/IPCC).

- RCP 8.5 innebär att utsläppen fortsätter att öka som de gör i dag
- RCP 4.5 innebär att utsläppen kulminerar runt 2040
- RCP 2.6 innebär att utsläppen kulminerar runt 2020 för att därefter minska
- RCP 2.6 bedöms vara en förutsättning för att klara Parisavtalets* 2-gradersmålet

För att förstå vilken klimatrelaterad risk som behöver beaktas i den långsiktiga samhällsplaneringen behöver man välja ett av dessa klimatscenarier som utgångspunkt. Detta för att olika scenarier ger olika omfattning när det gäller klimateffekters påverkan. Som RCP-tabellen ovan visar, spelar valet av klimatscenario dock mindre roll fram till mitten av seklet. Därefter blir skillnaden mer tydlig. I det längre perspektivet blir riskbedömningen central, eftersom man kan klassa risk som en funktion av sannolikhet och konsekvens. Om exempelvis konsekvensen är stor bör anpassningsåtgärder göras även om sannolikheten är liten för att en händelse ska inträffa.

Läs vidare under rubriken *Klimatomställning* längre fram i dokumentet.

Riktlinjer klimatförändringar:

- Målet är att planeringen ska främja kommunens robusthet när det gäller att hantera dagens risk- och säkerhetsfrågor, möta framtida klimatförändringar och samhällsrisker samt ta tillvara nya möjligheter.
- Långsiktiga åtgärder ska dimensioneras för att kunna hantera en framtid motsvarande RCP 8.5.

Skövde i dag

Skövde ingår i delregionen Skaraborg som har ungefär 270 000 invånare. Skövde är också en av 49 kommuner i Västra Götaland, som med sina 1,7 miljoner invånare är Sveriges största region. Fakta och information om nuläget i Skövde finns att läsa i det här avsnittet och i nästa; *Mellankommunala frågor*.

Befolkning och bostäder

Skövde kommun är 683 kvadratkilometer till ytan och har cirka 57 000 invånare (2021). Drygt 85 procent av befolkningen bor i någon av kommunens tio tätorter. Skövde centralort har nästan 40 000 invånare (2021), och de övriga tätorterna har tillsammans strax under 11 000 invånare. *Se diagram här intill. [digital version].*

Befolkningsutveckling och struktur

Före pandemin ökade invånarantalet i Skövde kommun stadigt med 1,2 procent (cirka 650 personer) per år. Ökningen bottnade till stor del i inflyttning av studenter och invandrare samt i ett födelseöverskott. Under pandemin sjönk dock inflyttningen till låga nivåer och antalet födda minskade kraftigt under 2021. Sedan årsskiftet 2021/2022 syns dock en långsam men stadig ökning igen.

Skövdes höga andel högskolestuderande bidrar i hög grad till att andelen barn under 14 år är lägre än motsvarande för riket. Andelen invånare i åldersgruppen 15–24 år är högre i Skövde jämfört med riket, medan åldersgruppen 25–44 år är ungefär lika stor som i riket. Andelen invånare över 45 år är något lägre jämfört med riket.

Bostäder

I Skövde kommun fanns det 2020 drygt 28 800 bostäder. Nästan 60 procent av dessa är lägenheter i flerbostadshus och drygt 40 procent är småhus. Med småhus menas friliggande en- och tvåbostadshus samt par-, rad- och kedjehus. Av Skövdes cirka 12 000 småhus finns drygt hälften på landsbygden och i övriga tätorter. Resten finns i Skövde centralort. Samtidigt finns drygt 90 procent av lägenhetsbeståndet i Skövde centralort, där 70–75 procent av det totala antalet bostäder är flerbostadshus eller lägenheter. Det finns cirka 15 500 bostäder av den typen i Skövde kommun; 70–75 procent av dem är hyresrätter och 25–30 procent är bostadsrätter.

Under den senaste tioårsperioden har bostadspriserna i Skövde ökat i takt med att staden vuxit. Prisökningen gäller för både villor och bostadsrätter (Svensk mäklarstatistik).

* Parisavtalet är ett globalt klimatavtal som trädde i kraft 2016 och nu fortsätter arbetet med att genomföra avtalet. Kärnan i avtalet är att begränsa den globala uppvärmningen genom att minska utsläppen av växthusgaserna. Temperaturökningen ska hållas långt under 2 grader och den ska stanna helst stanna vid 1,5 grader.

Tätorter och landsbygd

SCB definierar begreppet tätort som en sammanhängande bebyggelse med minst 200 invånare där avståndet mellan husen är mindre än 200 meter. Det innebär att Skövde, Skultorp, Stöpen, Tidån, Timmersdala, Igelstorp, Vårsås, Våring, Lerdala och Ulvåker räknas som tätorter. Fjället och Nybo, däremot, räknas som småorter (50–199 invånare). Allt utanför dessa orter räknas som landsbygd. Omkring 15 procent av befolkningen i Skövde kommun bor på landsbygden.

Mer om kommunens utvecklingsplaner för orterna och landsbygden finns att läsa i kapitlet *Utvecklingsinriktning* samt i *Landsbygdsprogrammet* på kommunens hemsida.

Näringslivsstruktur

Skövde kommun har en stor andel sysselsatta i offentlig sektor. Andelen är 38,3 procent, att jämföra med rikets 29 procent. Kommunen, Västra Götalandsregionen och Försvarsmakten är stora offentliga arbetsgivare i Skövde. Volvo GTO och Aurobay är de två största privata arbetsgivarna. Skövde kommun har en relativt stor handelssektor med många små och medelstora företag.

Sysselsättning

Kommunen hade 2020 cirka 33 000 arbetstillfällen på ungefär 5700 arbetsplatser. 77 procent av den förvärvsarbetande befolkningen är reguljärt sysselsatta, vilket är 1 procentenhet högre än riket. Av den förvärvsarbetande befolkningen var 4,6 procent företagare. Denna andel är lägre än i riket (6 procent).

Kompetensutveckling

Befolkningsmängden i Skaraborg som delregion har ökat de senaste decennierna. I likhet med många andra landsbygdsregioner är förvärvsgraden i Skaraborg jämförelsevis god, särskilt för den inrikes födda befolkningen. Behovet av rekrytering och kompetens inom främst industri, teknik, vård och omsorg är dock stort. Även besöksnäringen och byggbranschen visar stort behov, framför allt när delregionen växer. Framgångsfaktorer för Skaraborg är närhet, flexibilitet och möjligheten att utveckla ett gott arbetsliv med attraktiva arbetsgivare¹.

¹ Framtidens kompetensförsörjning Skaraborg samt Kompetensanalys Skaraborg 2022

Mellankommunala frågor

Skövde är navet i den växande delregionen Skaraborg och en av fyra delregionala kärnor i Västra Götaland. Detta ger Skövde ett ansvar utöver den egna kommunen. Nedan listas några av de relevanta samarbeten som finns, samt de frågor som är viktigast i ett mellankommunalt perspektiv.

Delregionala samarbeten

A&ÅS – Avfall & Återvinning Skaraborg (tidigare AÖS) är ett kommunalförbund med ansvar för planering och utveckling av avfallshanteringen inom medlemskommunerna. I ansvaret ingår insamling, transport och behandling av hushållsavfall (det vill säga sop- och latrinshämtning, tömning av enskilda brunnar, drift av återvinningscentraler, insamling av returpapper med mera). Detta sker genom hämtning samt genom omhändertagande vid återvinningscentraler. Medlemskommunerna är Essunga, Falköping, Grästorp, Gullspång, Götene, Hjo, Karlsborg, Mariestad, Skara, Skövde, Tibro, Töreboda och Vara.

Skaraborgs kommunalförbund har alla 15 kommuner i Skaraborg som medlemmar. Syftet med förbundet är att stärka Skaraborg och samverka för utveckling och ett effektivt resursutnyttjande inom delregionen.

MÖS – Miljösamverkan Östra Skaraborg har totalansvar för tillsyn, kontroll och prövning inom miljö- och hälsoskyddsområdet samt för livsmedelskontroll. Kommunerna Falköping, Hjo, Skövde, Karlsborg och Tibro är medlemmar i detta förbund.

RÖS – Räddningstjänsten Östra Skaraborg är ett kommunalförbund för operativ räddningstjänst och förebyggande åtgärder mot brand. Medlemskommunerna är Skövde, Mariestad, Tibro, Töreboda, Hjo, Karlsborg och Gullspång.

Skaraborgs vatten sköter vattenförsörjningen i medlemskommunerna Skövde, Skara och Falköping.

Regional infrastruktur

Järnväg

Västra stambanan en av Sveriges viktigaste järnvägar för persontransporter och helt avgörande för godstrafikens möjligheter till och från Göteborgs hamn. Jönköpingsbanan med sin koppling från Falköping är ytterligare en viktig järnväg för Skövde. Skövde kommun samverkar med andra kommuner och Trafikverket om bägge dessa järnvägar. För persontrafiken innebär tåget goda resmöjligheter både till närliggande orter och till regioncentrum som Göteborg, Stockholm, Jönköping och Örebro. Godstrafiken kan också utvecklas genom att verksamhetsområden etableras med spåranslutning till stambanan.

Stambanan har i dag en kapacitetsbrist vilket hämmar den mellankommunala utvecklingen i stråket. Genom hela kommu-

nen ska ett bebyggelsefritt område på 45 meter längs Västra stambanan finnas, för riksintresse och för ett eventuellt tredjedels spår. Förutom detta är det även avgörande att ytterligare dubbelspår mellan Göteborg och Alingsås byggs ut. Detta skulle möjliggöra ökad tillgänglighet genom en kraftig utökning av tågtrafiken samt skapa ett mer robust system vilket är positivt både för godstrafik, pendling och andra resor.

Vägar

De största vägarna samt järnvägen binder samman Skövde med sin region och resten av landet. Dessa är väg 26, väg 49, väg 194 och väg 200 samt Västra stambanan och Jönköpingsbanan. Utöver dessa vägar är kopplingen mellan Skövde och Götene via väg 2761 av regional vikt, här behöver transportsambandet förbättras.

Trafikförsörjningsprogram 2021–2025; Hållbara resor i Västra Götaland

Västra Götalands trafikförsörjningsprogram ska revideras utifrån nya förutsättningar till följd av pandemin. Programmet är det övergripande styrdokumentet för kollektivtrafikens utveckling i regionen. Det övergripande målet är att öka andelen hållbara resor med fokus på att den samlade andelen resor med kollektivtrafik, cykel och gång ska öka.

Målbild tåg 2035

Målbilden är en del av trafikförsörjningsprogrammet och beskriver hur tågtrafiken i Västsverige kan utvecklas fram till 2035. Ett av målen är att bättre knyta samman Västra Götalands huvudorter. Även förbättrade förbindelser mellan grannlänens regioncentrum efterfrågas. Målsättningen i målbilden är att tågresaandelen i Västsverige ska tredubblas från 2006 till 2035, till 130 000 resor per dag.

ÅVS Tillgänglighet Skövde (2017)

Denna åtgärdsvalsstudie togs fram som ett samarbete mellan Skövde kommun och Trafikverket. Flera av åtgärderna har genomförts eller planeras. Det är dock viktigt att fortsätta detta arbete och att sträva efter att minska restiderna inom och genom Skövde stad; många är beroende av god framkomlighet här.

ÅVS Väg 49 genom Skövde

Denna åtgärdsvalsstudie för befintlig väg genom Skövde behöver tas fram och genomföras.

Resecentrum Skövde

Resecentrum i Skövde är hela Skaraborgs resecentrum – med andra ord en viktig regional knutpunkt för kollektivtrafik och

tåg. Skövdes geografiska läge i mitten av Västra stambanan ger goda tågkommunikationer med Stockholm och Göteborg. Via Jönköpingsbanan finns även tågtrafik till Jönköping/Nässjö.

Resecentrum har cirka 4 miljoner besökare per år (2019). Här stannar fler än 200 tåg och bussar varje dag.

Regionala cykelvägar och vandringsleder

Västgötaleden: Cykelled från 1992 som täcker in de flesta kommuner i Västra Götaland.

Billingeleden: En cirka 57 kilometer lång vandringsled runt hela berget Billingen. Den löper utmed bergskanten där utsikten är fantastisk, går vidare ned över sluttningarna genom hagmarker och skogar samt över den blomsterrika kalkstensplatån.

Framtida infrastruktur

Med tanke på att en större etablering är möjlig på Locketorp finns stora behov av ny infrastruktur. Behoven gäller både vägar, järnvägsstickspår och terminalområde.

Läs mer om detta under kapitlet *Mark- och vattenanvändning*.

Riktlinjer regional infrastruktur:

- *Fortsatta investeringar vägnät:* Kommunen ska arbeta för att Åtgärdsvalsstudie Väg 49 genom Skövde tas fram.
- *Resecentrum:* Skövde kommun arbetar för ökat hållbart och tryggt resande. Det är av största vikt att Resecentrums förutsättningar och framtida behov beaktas och tas tillvara. Resecentrum har en avgörande funktion för Skövdes och hela Skaraborgs fortsatta utveckling.

Arbetsmarknad och pendling

Inom Skövde kommun finns flera större arbetsgivare, exempelvis Västra Götalandsregionen, Volvo, Skövde kommun och Högskolan i Skövde. Dessa och många andra arbetsgivare har

anställda som pendlar in från omlandet. En arbetsmarknadsregion avgränsas av hur pendlingsströmmarna mellan bostad och arbete ser ut och baseras ytterst på individers beslut. Skövdes arbetsmarknadsregion består i dag av tio kommuner och är den nionde största i Sverige. Skaraborg har som mål att bli fler invånare och att ha en gemensam arbetsmarknadsregion i stället för dagens två.

Bland Västra Götalands kommuner är det Skövde som har störst andel inpendlare sett till antalet invånare. Enligt 2019 års sysselsättningsstatistik pendlar cirka 12 300 personer in till Skövde varje dag, medan omkring 5 600 pendlar ut från kommunen. Inpendlingsströmmarna är störst från Falköping, Mariestad, Tibro och Skara. Från dessa kommuner kommer mellan 1 000 och 1 500 inpendlare per dag och ort. Utpendlingen från Skövde går i huvudsak till samma grannkommuner, men även till Göteborg och Stockholm.

Större etablering i Skaraborg

Skövde och andra kommuner i Skaraborg har varit och är fortsatt intressanta för större etableringar. När någon av dessa blir av är det mycket viktigt att kommunerna samarbetar för att fylla de behov av arbetstillfällen, bostäder och annat som krävs.

Riktlinjer arbetsmarknad:

- Skövde samarbetar inom kommunalförbundet för att skapa en arbetsmarknadsregion för hela Skaraborg och bli 300 000 invånare.

Regional sjukvård

Skaraborgs sjukhus (SkaS) tillhandahåller specialistsjukvård för invånarna i Skaraborg och ingår i Västra Götalandsregionen. SkaS finns på fyra orter i Skaraborg med det största sjukhuset i Skövde. En större utbyggnad i Skövde har pågått i flera år. Fortsatt utveckling kan ske åt norr. Cirka 4 600 personer (2021) ar-

betar inom hela SkaS; ungefär 3 000 av dem finns i Skövde. Sjukhuset i Skövde är därmed en av de största arbetsplatserna i Skövde och av stor vikt för alla vårdtagare i Skaraborg.

Handel

En attraktiv handel ökar dragningskraften för Skaraborg och Skövde, och bidrar till att attrahera nya invånare. Ett brett utbud ökar också Skövdes attraktivitet som besöksmål och är en viktig anledning till att människor vill turista och konsumera i Skövde.

Handeln är koncentrerad till tre områden: City, Norrmalm och Stallsiken. Handeln utgör den femte största branschen i Skövde och sysselsätter mer än 3 000 personer. Handeln skapar många nya jobb, inte minst för unga människor.

Skövde city har ett stort antal butiker med högst koncentration till stadskärnan. Karaktären är stadsmiljö med brett utbud av handel och övriga verksamheter, och en tydlig inriktning på lätt sällanköpshandel och beklädnadshandel. Här samsas butiker, restauranger och kaféer med kultur- och nöjesetableringar, annan kommersiell och offentlig service, kontor, bostäder och parker.

Norrmalms handelsområde är ett tidigare industriområde som ställts om till handelsområde. Områdets innehåll bygger på en kombination av sällanköpshandel (friliggande ytkrävande butiker), köpcentrum (Elins Esplanad) och dagligvaror (stormarknader).

Stallsikens handelsområde är inriktat mot volymhandel, huvudsakligen inom hem och fritid. Med volymhandel avses skrymmande varor eller butiker som kräver stora ytor per såld enhet. Här tillåts inte köpcentrum eller gallerialiknande butikslösningar; inte heller verksamheter med beklädnadshandel som huvudinriktning.

Riktlinjer handel:

- Skövdes tre handelsområden ska bibehållas och utvecklas vidare. Nya handelsområden ska inte öppnas.
- Utvecklingen av Skövdes centrala delar är viktigt; här ska Fördjupad översiktsplan för centrala Skövde (FÖP C) följas.

Akademi och innovation

Högskolan i Skövde

Högskolan i Skövde (HiS) har cirka 10 800 studenter (2021) och omkring 540 anställda, varav ett 40-tal är professorer. Högskolan erbjuder utbildningar på grundnivå och avancerad nivå inom områdena data och IT, dataspelsutveckling, ekonomi och samhälle, teknik och biovetenskap, vård och hälsa samt beteendevetenskap.

Forskning bedrivs inom fem specialiseringar: informationsteknologi, systembiologi, virtual engineering, hälsa och lärande samt framtidens företagande.

På högskolan finns Sveriges bredaste utbud av dataspelsutbildningar. Här bedrivs internationellt erkänd forskning inom spelområdet samt etablerade internationella samarbeten inom utbildning och forskning.

Science Park Skövde med flera

Science Park Skövde (SPS) samlar över 1 000 personer, 100 etablerade bolag och 50 inkubatorprojekt. Här erbjuds utvecklingsmöjligheter för både startups och etablerade företag. SPS är profilerat inom IT/tech, smart industri och dataspelsutveckling.

Sweden Game Arena är en innovationsarena och ett community inom spelbranschen. Detta är ett av Europas största kluster för spelutveckling och forskning. Årligen hålls *Sweden Game Conference* i Skövde med besökare från hela världen.

Assar Industrial Innovation Arena erbjuder en arena och ett nätverk för industrin. Här erbjuds samarbeten och investeringar för bolag inom framtidens industri.

Materialbiblioteket Material Connexion Skövde är ett av sju materialbibliotek i världen som innehåller 1 600 material från 10 000 leverantörer.

Riktlinjer akademi och innovation:

- Högskoleområdet ska fortsatt vara sammanhållet och ligga nära Science Park Skövde.

Turism i Skaraborg

Skaraborg har mycket att erbjuda turister inom korta avstånd och besöksnäringen är en starkt växande näringsgren. Det finns många samverkansarenor och Skövde kommun samverkar framför allt genom *Visit Skaraborg*, *Visit Hornborgasjön* och *Platåbergens Geopark*. Skaraborgs största besöksdestinationer är Läckö Slott, Göta kanal, Skara Sommarland, Karlsborgs Fästning, Arena Skövde, Kinnekulle, Billingen, Varnhem och Hornborgasjön. Skövde används som bas för många av besökarna även fast inte alla målpunkter ligger inom kommunen och omkring var tredje gästnatt i Skaraborg registreras i Skövde.

Skövde lider i dag brist på olika former av övernattningsmöjligheter, allt från hotell till ställplatser för husbilar. Skövde har goda möjligheter att möta den växande outdoortrenden och att utveckla produkter inom detta område som t.ex. ytterligare vandrings- och cykelleder. Det kan handla om att knyta samman de befintliga nationella cykellederna Vänerleden och Göta kanal med Skövde och även fortsatt utveckling av vandringsleder på södra delen av Billingen.

En av frågorna som pekades ut i Strukturbild Skaraborg handlade om turism. Genom programmet *Turistslingor i Skaraborg* (2019) har Skaraborgs kommunalförbund konkretiserat ett sätt att öka besöksnäringen inom delregionen. Programmet pekar ut turistslingor och tillhörande entrépunkter som med fördel kan utvecklas. Parallellt med programmet antogs även *Strategi Hållbara drivmedel* som beskriver infrastrukturen för hållbara drivmedel i Skaraborg och som bland annat möjliggör att elfordon ska kunna använda sig av turistslingorna.

Besöksmål i Skövde

Arena Skövde, Billingen Skövde och Lillegården Skövde är Skövdes tre stora besöksmål. Här möjliggörs såväl motion och idrott som upplevelser och rekreation för alla invånare och besökare. Inriktningen för alla de tre destinationerna är att utveckla dem i samarbete med näringsliv, föreningsliv och andra intressenter till nationella centrum för idrott, motion, rekreation och upplevelser.

Arena Skövde

Arena Skövde är en mötesplats för alla generationer. Här finns motionsbassänger, upplevelsebad, relax, bowling och gym under ett och samma tak. Här bedrivs idrott på både elit- och breddnivå. I Arena Skövde arrangeras nationella och internationella evenemang inom idrott, konserter, mässor, konferenser med mera.

Billingen Skövde

På Billingen Skövde erbjuds outdoor-aktiviteter för hela familjen. Här finns vandringsleder som erbjuder storslagna natur-

upplevelser, grillplatser, sjöar, utomhusbad samt en aktivitetsplats. På Billingen kan man nyttja motionsspår, trailspår, skidspår, slalombacke, cykelspår, pumptrackbana och höghöjdsbanor samt klättra. Här finns även en takförsedd utomhusarena för bandy och evenemang samt hotell, restauranger, stugby och camping. Billingen Skövdes vision är att vara södra och västra Sveriges hållbara outdoor destination året runt.

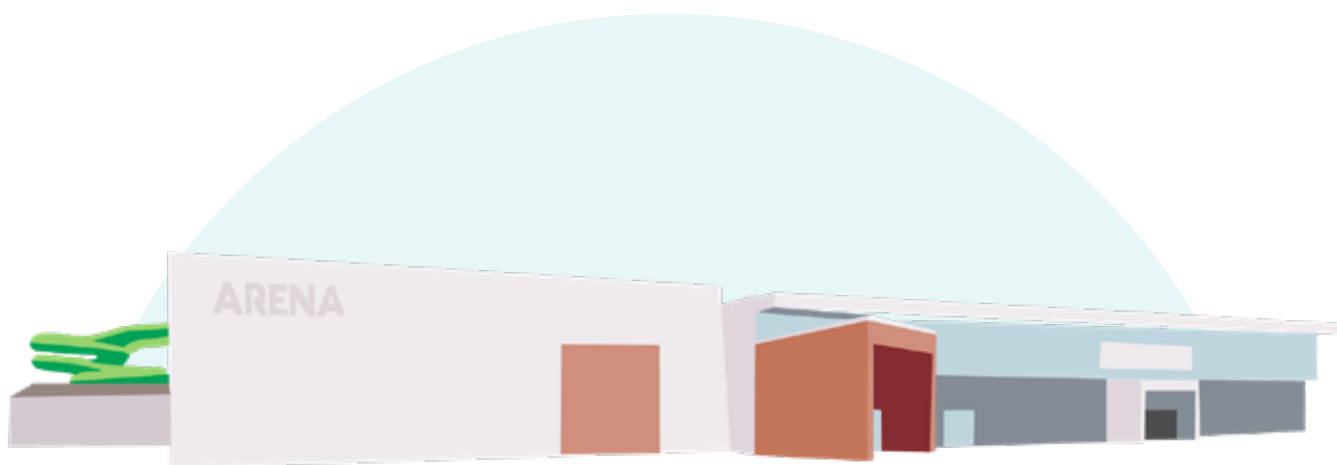
Berget Billingen ingår i *Platåbergens Geopark* som utnämnts till Sveriges första globala geopark av UNESCO*. Det betyder att platåbergens landskap har geologiska platser och landskap som är världsunika.

Lillegården Skövde

På Lillegården samlas en rad olika idrotter och aktiviteter för invånare, besökare och föreningsliv. Här finns fotbollsplaner, softboll- och basebollplaner, ishallar, evenemangsarena, idrottshall, tennishall, boulehall, äventyrsgolfbana, gym, padelbanor samt restaurang. Området är också sammankopplat med Karstorps motionsspår, badplatser, discgolfbana och beachvolleybollplaner.

Riktlinjer turism och besöksmål:

- Skövde kommun strävar efter att hållbart utveckla Skövdes attraktionskraft och unika reseanledningar.
- Skövde kommun ska vara drivande i samverkan med övriga kommuner och destinationer i Skaraborg.
- Arena Skövde, Billingen Skövde och Lillegården Skövde ska fortsätta att etableras som Skövdes tre stora besöksdestinationer, året runt.

* UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) är ett FN-organ som bildades 1945. Unescos prioriteringsområden är: utbildning för alla, vetenskap för världens utveckling, kulturell mångfald och världsarv, samt press och yttrandefrihet. Sverige är en av de största frivilliga bidragsgivarna till Unesco. Unescos har 195 stycken medlemsländer.

3. Utvecklingsinriktning

Översiktsplanens utvecklingsinriktning beskriver hur kommunen ska utvecklas på ett strategiskt plan. Dess intentioner ska finnas med i all planering och samhällsutveckling som sker i kommunen. Inriktningen samlar åtta så kallade *ställningstaganden*. De belyser viktiga värden och beskriver hur kommunen ska förhålla sig till dessa värden.

I utvecklingsinriktningen beskrivs också de övergripande drag och samband som är långsiktigt relevanta utifrån tre grundläggande strukturer. Dessa strukturer är *Bebyggelse*, *Natur och friluftsliv* samt *Kommunikationer* och ska finnas med i alla översiktsplaner. De beskrivs i text och illustreras i en kartbild.

Utvecklingsinriktningen utgår från kommunens vision och baseras även på information som inhämtats från olika håll. Inhämtningen har skett genom dialog med förtroendevalda, tjänstepersoner och andra, samt genom att ta del av kommunala, regionala, nationella och globala mål och styrmedel.

Medborgarna i fokus

Utgångspunkten för ÖP 2040 är *Hållbar utveckling* med medborgarna i fokus. Detta stämmer väl med *Vision Skövde 2040*, som är kommunens mest övergripande styrdokument. Visionen slår bland annat fast att Skövde kommun ska växa hållbart med hänsyn till kommande generationer och hitta balansen mellan hårda och mjuka värden.

ÖP:s utgångspunkt innebär att Skövdes fortsatta utveckling och fysiska planering ska ta hänsyn till hållbarhetens tre dimensioner – social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet – och

samtidigt utgå från medborgarnas behov. Skövde ska alltså utvecklas utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov.

Allt tyder på att Skövde kommer att fortsätta växa, men det är tydligt att tillväxten behöver ske på andra sätt än tidigare. Hänsyn behöver tas till klimatet och till framtida generationers möjligheter att leva ett gott liv. Detta kräver resurshushållning och att vi planerar för att skapa en mer hållbar kommun. Hållbarhetsarbetet kommer att vara en förutsättning för att locka nya invånare, etableringar och arbetskraft. Det är viktigt att jobba med hållbarhet i alla tre dimensioner, liksom att minnas att kommunen som organisation finns för att skapa ett gott liv för dem som bor i, verkar i och besöker kommunen.

Vi behöver gå från ett samhälle där saker tillverkas, används och slängs till ett samhälle där vi reparerar, återanvänder och återvinner såväl saker som material. Denna förändring från linjärt till cirkulärt samhälle behöver ske i alla delar av våra liv, och förutsättningarna för detta måste skapas i vardagen. Det cirkulära tänket gäller även våra byggnader; vi ska använda bra material som kan återanvändas eller värnas och restaureras många gånger om. Vi ska heller inte riva för att bygga nytt, utan snarare hitta sätt att bygga till och expandera redan befintlig bebyggelse.

Hållbarhetens tre dimensioner samverkar, men ibland väger något av perspektiven tyngre. Det är därför viktigt att vi på ett övergripande plan säkerställer en balans mellan de tre dimensionerna. I den strävan är *långsiktighet* ett viktigt ledord. Över-

siktsplanen siktar mot 2040 med utblick mot 2060. Som kommun måste vi beakta vilka effekter som dagens beslut och investeringar får på längre sikt. Detta för att vi ska fatta beslut som främjar en långsiktigt hållbar utveckling ur socialt, ekonomiskt och ekologiskt perspektiv.

Att medborgarna står i fokus innebär en tydlig betoning på folkhälsa och människors möjligheter att leva ett gott liv. Det innebär också att medborgarna blir delaktiga i Skövdes utveckling och kan vara medskapare i samhällsplaneringen. Planeringen ska alltså i första hand ske med och för medborgarna. Skövdeborna ska kunna vara stolta över sin kommun och den plats där de lever och bor.

Åtta ställningstaganden

Utvecklingsinriktningen pekar som sagt ut åtta ställningstaganden. Dessa ska vägleda planeringen av den fysiska miljön och fungera som ett stöd, både för kommunens alla verksamheter och för andra som utvecklar och bygger Skövde kommun. Flera av ställningstagandena vävs in och fördjupas under avsnittet Strukturer nedan.

De åtta ställningstagandena är:

1. Livsmiljön i fokus

Gestaltad livsmiljö som utgångspunkt

2. Den nära staden

Täthet och hållbara färdvägar som norm

3. Levande och unika platser

Mångfunktion och mångfald som ledord

4. En levande landsbygd

Serviceorter som nav

5. Ett grönskande Skövde

Tillgängliga och attraktiva grönområden

6. Medskapande och samverkan

Gemensam utveckling av kommunen

7. En framtidssäkrad kommun

Beredskap och robusthet

8. Skövde i Skaraborg

För en attraktiv region

1. Livsmiljön i fokus

Gestaltad livsmiljö som utgångspunkt

Livsmiljöer är platser där människor bor, arbetar och lever. För att Skövde ska utvecklas hållbart med medborgarna i fokus krävs ett helhetstänkande kring hur kommunens livsmiljöer utformas. I en omsorgsfull gestaltning samspelar form, funktion och hållbarhet. Detta samspel bidrar till förbättrad hälsa, starkt välbefinnande och ökad trivsel hos dem som bor och vistas i kommunen. Med ett bredare synsätt, där arkitektur, design, konst och kulturarv samverkar, stärks både samhällets möjligheter att nå en hållbar samhällsutveckling och medborgarnas möjligheter att leva ett gott liv. Att skapa gestaltade livsmiljöer* handlar om att ta hand om och utveckla våra befintliga miljöer, men också om hur den framtida bebyggelsen ska placeras och utformas. Detta gäller såväl i stadsmiljö som på landsbygden.

Ett hållbart samhälle är till för alla. För att ge alla möjlighet att ta del av samhället är det viktigt att bygga bort barriärer och i stället skapa mötesplatser. Fysiska barriärer hindrar möten mellan människor och står därför i vägen för integration. En genomtänkt planering och byggnation, däremot, binder ihop befintliga bostadsområden med nya och skapar incitament för att mötas och vistas på platsen. Välplanerade gång- och cykelstråk med broar, tunnlar och grönska är avgörande för att binda samman den fysiska miljön och motverka barriärer.

Mötesplatser kan användas för att främja integration och möten mellan människor. Genom att förlägga exempelvis lek- miljöer, spontanidrottsplatser, utomhusgym och fritidsanläggningar mellan bostadsområden skapas naturliga incitament att mötas. Mötesplatser skapar också förutsättningar för att delta i kulturaktiviteter på olika nivåer. Estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden bidrar till att skapa, stärka och utveckla mötesplatsernas särdrag och kvaliteter. De bidrar med andra ord till unika mötesplatser som tilltalar olika människor.

* Nationell politik för gestaltad livsmiljö (2018) Enligt den nationella arkitekturpolicyen ska arkitektur, form och design bidra till "ett hållbart, jämlikt och mindre segregat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön. Arkitektur, form och design påverkar alla människor dagligen och handlar i grunden om livskvalitet. Ambitionen är ett samhällsbygge som sätter människan i centrum, där fler ska få leva och bo i inkluderande, väl gestaltade och långsiktigt hållbara miljöer".

2. Den nära staden

Täthet och hållbara färdssätt som norm

Närhet är en av de viktigaste kvaliteterna och trivselsfaktorerna. Samtidigt är det viktigt att hushålla med de mark- och investeringsresurser som finns i ett hållbart samhälle. För att Skövde ska kunna växa hållbart behöver vi bygga tätare och i vissa fall högre. Detta gäller både i Skövde stad och i våra serviceorter. Att förtäta är ett mer resurseffektivt sätt att bygga, och därmed både ekonomiskt och ekologiskt hållbart.

I den nära staden finns god tillgång till mycket för många. För att skapa närhet utan att ta gröna ytor i anspråk eller sänka den sociala hållbarheten behöver staden byggas tät och utmed kollektivtrafikstråk. Förtätningen ska göras med hänsyn till platsen och medborgarna. Vi ska beakta både markens förutsättningar och platsens unika kvaliteter när det gäller exempelvis trygghet, folkhälsa, gestaltning och ökad funktionsblandning – allt för att skapa attraktiva byggnader och platser som tillför mervärde. En tät stadsmiljö har närhet som främsta kvalitet; här är det lätt att ta sig mellan bostad, arbete, service, kulturutbud och parker. Enligt många undersökningar är närhet också den viktigaste trivselsfaktorn för invånare i en stad. En tät stadsmiljö stärker dessutom underlaget för ett ökat utbud av service och kollektivtrafik. Framkomligheten för service- och räddningsfordon behöver dock beaktas, och utformningen behöver ske så att de boendes behov av service möjliggörs.

Hållbara färdssätt gynnar miljön och folkhälsan. Dessutom frigör de värdefull yta i den byggda miljön. Med hållbara färdssätt menas i första hand gång-, cykel- och kollektivtrafik. Allra mest hållbar är dock den resa som inte behöver genomföras alls. De hållbara färdssätten ska vara norm i planeringen och prioriteras i gaturummet och staden. I Skövde kommun är bilen dock fortsatt viktig; därför ska även kombinerade och flexi-

bla färdssätt underlättas. Strategiska pendelparkeringar, gång- och cykelnät samt goda parkeringsmöjligheter för cyklar och andra mindre, eldrivna fordon är viktiga i det perspektivet.

Bostadsområden, större arbetsplatser och fritidsaktiviteter ska kopplas till gång- och cykelnät och i första hand placeras med närhet till god kollektivtrafik, exempelvis i Skövde stad, i serviceorterna samt längs kollektivtrafikstråk. Planeringen ska göra att kommunen kan knytas samman; här ingår även moderna transportlösningar som fordonspooler och elsparkcyklar.

3. Levande och unika platser

Mångfunktion och mångfald som ledord

Att främja mångfunktion och mångfald stärker ett samhälle eftersom det ökar valmöjligheterna och skapar förutsättningar för en levande och varierad miljö. När det gäller bebyggelse handlar dessa begrepp om att blanda både innehåll och bebyggelsetyper. Att blanda olika funktioner betyder att medborgarna får närhet till mer. Det kan handla om att kombinera bostäder och arbetsplatser med kommersiell service, kommunal infrastruktur, kulturutbud och olika typer av grönområden, eller om att flera funktioner samlas på en plats. Exempelvis kan en plats ha ett syfte på dagtid/sommartid och ett annat på kvällstid/vintertid. Att blanda olika typer av bebyggelse handlar om att kombinera olika skalor, utformningar och upplåtelseformer.

Med mångfald på fler platser i kommunen kan invånare exempelvis flytta till en bostad som passar deras behov utan att behöva byta bostadsområde. När nya områden planeras och befintliga områden utvecklas bör bostadsformerna i området varieras, så att nya bostäder kompletterar dem som redan finns. Fler bostäder och mer urbana kvaliteter i de centrala delarna vara en del av lösningen för att säkerställa en levande centrumkärna. I de kommunala verksamheterna kan begrep-

pet mångfunktion exempelvis handla om att samnyttja parkeringsplatser eller att använda en yta för både dagvattenhantering och rekreation.

Varje plats är unik och har sin egen identitet. När dessa unika värden förstärks syns kommunens mångfald. Det är viktigt att erbjuda en bredd av attraktiva boendemiljöer, både för att locka fler att bosätta sig i kommunen och för att främja rörelse mellan områden. Skövdes planering ska utgå från de kvaliteter som särskiljer olika platser och bygga vidare på dessa, i stället för att försöka skapa "allt överallt".

Att ha kunskap om en plats kultur och kulturarv är grundläggande för att förstå platsen och vad som gör den attraktiv. Unika platser väcker människors lust att röra sig i och uppleva hela kommunen, och skapar dessutom valfrihet kring hur man väljer att leva och bo.

4. En levande landsbygd

Serviceorter som nav

Skövde kommun erbjuder en mångfald av attraktiva livsmiljöer i hela kommunen. För att förstärka detta ska bättre förutsättningar skapas för att leva, verka i och besöka landsbygden och dess orter. Våra serviceorter och lokalorter är unika i sina kvaliteter och karaktärer, och de kompletterar dessutom stadens livsmiljöer. Platsernas natur- och kulturmiljövärden ska värnas och användas som en resurs i utvecklingen.

I serviceorterna ska det finnas kommunal service. Det kan exempelvis handla om kommunalt vatten och avlopp, avfallshandling, förskola, grundskola för lägre åldrar, boende för äldre, bibliotek eller likande kulturell mötesplats för alla åldrar, torgplats eller annan samlingsplats utomhus samt någon funktion för idrott eller fritid. I serviceorterna skapas också in-

direkta förutsättningar för privat service i form av butiker, samt för regional service som kollektivtrafik och viss vård.

I Skövde kommun är Skultorp, Stöpen, Timmersdala, Tidan och Vårsås serviceorter. Serviceorterna är nav i sina respektive nätverk, som även rymmer ett antal lokalorter. Detta system främjar den hållbara utvecklingen på landsbygden. Genom att stärka serviceorternas kvaliteter och utvecklingsmöjligheter skapas förutsättningar för livskraftiga orter och en levande landsbygd.

Under rubriken *Strukturer* nedan finns mer att läsa om begreppen serviceort, lokalort och landsbygd samt hur dessa samspelar.

5. Ett grönskande Skövde

Tillgängliga och attraktiva grönområden

Skövdes grönområden ska fortsätta att utvecklas med en mångfald av kvalitativa miljöer. Utvecklingen gäller såväl innehåll och utformning som drift. Grönområdena ska stärka sociala sammanhang och fungera som kravlösa mötesplatser för alla. När ett ökat antal medborgare ska dela på ytorna måste hänsyn framför allt tas till ökad efterfrågan och ökat slitage.

Att människor har grönområden nära är mycket viktigt för folkhälsan; det ökar lusten till rörelse och får människor att mötas. Andra positiva effekter av dessa områden är att de minskar buller och luftföroreningar. Dessutom har fastigheter som ligger nära grönområden ofta ett högre värde. Gröna miljöer med stor variation och meningsfullt innehåll kan även locka besökare utifrån.

Enligt den så kallade *3-30-300-regeln** innebär "god tillgång till grönområden" att de flesta bostadsområden har max 300 meter till ett grönområde som är tillgängligt för allmänheten.

* **3-30-300-regeln** 3-30-300 är en regel som har tagits fram för att avgöra hur mycket träd och grönska en stad behöver för att fungera väl. Regeln ska ge kvantitativa mått för grönska och kan användas i alla städer oavsett storlek.

3 träd: Alla ska kunna se minst tre träd från sin bostad, skola och arbetsplats.

30 procent: Varje stadsområde ska ha minst 30 procent så kallad krontäckningsgrad. Måttet talar om hur stor del av en yta som skuggas av trädkronor.

300 meter: Alla invånare ska ha max 300 meter till ett grönområde.

Regeln om 300 meter ska vara utgångspunkten även när Skövde växer. Grönområdena bör även vara tillräckligt stora med tanke på befolkningmängden, samt hänga ihop med ett nät av grönska utanför områdena. Bostadsnära grönska i form av träd, mindre parker eller liknande är också viktigt för en attraktiv, hälsosam och klimatsäkrad stad. Som komplement till regeln om 300 meter bör därför även den resterande delen av 3-30-300-regeln användas.

6. Medskapande och samverkan

Gemensam utveckling av kommunen

Medborgarna står i centrum när Skövde utvecklas; de är experter på sina respektive behov och livssituationer. För att utveckla Skövde på bästa sätt ska medborgarna involveras i planeringen; i detta sammanhang innefattas även näringslivet och civilsamhället. Kommunen ska vara lyhörd för dessa gruppers perspektiv och behov i stadsutvecklingens alla skeden. Näringslivet och civilsamhället är också viktiga i genomförandet av översiktsplanen. Skövdes utveckling ska präglas av samskapande med olika aktörer.

Kommunen ska alltså utformas med medborgarna i fokus, och hänsyn ska tas till alla medborgares behov av service och möjligheter att röra sig i och ta del av kommunen. Grunden för planeringen ska vara så kallad *universell utformning*** där barn, äldre och personer med funktionsnedsättning särskilt beaktas i planeringen. Trivsel och trygghet hänger ihop; därför ska kommunen planeras på ett trygghetsfrämjande sätt. Det är viktigt att allmänna ytor och grönområden liksom trafiken både är och upplevs trygga.

** **Universell utformning** handlar om att göra rätt från början genom att utforma och planera samhället så att ingen utesluts. På så sätt undviks behov av anpassningar i efterhand. Det handlar om att nya produkter, miljöer, program och tjänster ska utformas utifrån principen om universell utformning. På så sätt blir samhället tillgängligt för alla i största möjliga utsträckning

*** **Robust samhälle** Med ett ökat elbehov i hela samhället behöver elkapacitet och möjlighet till ökad produktion ses över. Ett förändrat klimat för med sig bland annat ökad torka där vattenbrist och sjukdomar inom skogs- och jordbruk ökar. Extrema höga temperaturer lokalt är ett annat klimatrelaterat problem som ger stora följder för framförallt barn och äldre. Brist på olika resurser kan handla om allt från stål och andra byggmaterial till mindre komponenter som krävs för att bygga maskiner och produkter. Brist på mat kan bli ett stort problem då Sverige idag har ungefär 50% självförsörjning på livsmedel.

För att skapa det Skövde som pekas ut i ÖP 2040 krävs bred samverkan mellan bland andra kommunen, näringslivet, akademien, civilsamhället och medborgarna. Det krävs också intern samverkan mellan sektorer, bolag och kommunalförbund. Många aktörer är inblandade i kommunens utveckling och i att genomföra översiktsplanen. Även i detta arbete ska medborgarna vara i fokus, och hänsyn ska tas till hur de berörs. Att pröva vad som är barnets bästa är ett värdefullt verktyg här.

7. En framtidssäkrad kommun

Beredskap och robusthet

En föränderlig värld kräver ett *robust samhälle**** med beredskap för att klara krissituationer. Det kan exempelvis handla om att hantera klimatförändringar, demografiska förändringar, ekonomiska kriser, ett förändrat säkerhetsläge eller eventuell resursbrist. Det är viktigt att känna till sårbarheter i samhället och att bland annat skydda tillgången på el, dricksvatten och livsmedelsproduktion, ha säker tillgång till reservkraft samt skapa ett klimatanpassat samhälle och en tillförlitlig elektronisk kommunikation.

I ett samhälle med självförsörjande lösningar ökar både beredskapen och robustheten. När produktion och lagring av el sker på flera ställen stärks motståndskraften vid en kris och risken och kapaciteten i elnätet sprids. På samma sätt är hushåll som är självförsörjande genom odling viktiga för att öka krisberedskapen. Mer odling i stadsmiljö främjar dessutom den biologiska mångfalden, som är en viktig pusselbit för ett robust samhälle.

Ett mer cirkulärt samhälle, där bland annat samutnyttjande, återbruk och reparation är norm i stället för undantag, skulle innebära ett minskat klimatavtryck. Samtidigt skulle behoven av resurser utifrån minska. Cirkularitet stärker därmed samhällets robusthet på två olika sätt.

Hela samhällsplaneringen går ut på att skapa ett robust och motståndskraftigt samhälle. Om dessa aspekter enbart behandlas vid punktinsatser eller i utpekade områden finns risken att den övriga planeringen motverkar eller hindrar beredskapsarbetet och gör samhället mindre robust i sin helhet. För att lyckas krävs därför långsiktiga perspektiv.

8. Skövde i Skaraborg

För en attraktiv region

Skövde är en av fyra regionala kärnor i Västra Götaland och ett viktigt nav i *nätverksstaden Skaraborg*** . Alla kommuner i Skaraborg är på olika sätt beroende av varandra. De behöver också ta hänsyn till varandras respektive behov och hjälpas åt att utveckla sina respektive kvaliteter. Många som arbetar i Skövde, exempelvis, bor i andra kommuner eller har tidigare studerat vid grannkommuners gymnasieskolor. I Skaraborg finns också många ungdomar som bor i andra kommuner men som pendlar, eller till och med flyttar, till Skövde under studietiden. I Skaraborg går en mycket stor del av arbetspendlingen in till Skövde. I dag finns två arbetsmarknadsregioner i Skaraborg, men målet är att samla dessa till en region. När Skövde och Skaraborg växer och arbetstillfällena blir fler måste infrastrukturen och tillgängligheten utvecklas i samma takt. Med tanke på rollen som arbetsmarknadscentrum kommer Skövde alltid att vara en stad med mycket trafikörelse.

För att nätverksstaden Skaraborg ska nå sitt mål om 300 000 invånare till 2030 krävs fortsatt utveckling och att möjligheter skapas för denna utveckling. Skövde växer, och delar av staden omvandlas när exempelvis Science city går från verksamhetsområde till blandstad. För att täcka behoven krävs bland annat nya verksamhetsytor. I Skövde finns behoven hos stora arbetsgivare som Försvarsmakten, sjukhuset, kommunen, de stora industrierna och högskolan, men också hos de mindre arbetsplatser som finns och som behövs för att Skövde ska kunna erbjuda den service, det kultur- och fritidsutbud och de arbetstillfällena som efterfrågas i Skaraborg.

Skövde är förutom arbetsmarknadscentrum också en samlingsplats för fritidsaktiviteter och kultur. Kommunens museer, kulturhus och scener lockar människor från hela Skaraborg. Detsamma gäller även för idrotts- och motionssektorn där Arena Skövde, Lillegårdens fritidsområde och Billingen lockar människor från både Skaraborg och andra håll. Skövde är också en högskolestad som erbjuder vidareutbildning för både Skaraborgs invånare och människor från hela världen. Detta bidrar med både potentiell arbetskraft och mångfald i Skövde.

** **Nätverksstaden Skaraborg** Begreppet började användas i samband med Kommunalförbundet Skaraborgs Strukturbild (2015). I strukturbilden presenteras sju strategier för hur kommunerna kan skapa förutsättningar för lokal utveckling. Skaraborg bör ses som ett nätverk i olika skalor.

Strukturer

Utvecklingsinriktningen redovisar i grova drag kommunens långsiktiga intentioner och lyfter fram de utvecklingsinsatser som är prioriterade utifrån tre strukturer som Boverket tagit fram i sin ÖP-modell. Dessa strukturer är Bebyggelse, Natur och friluftsliv samt Kommunikationer. I följande avsnitt beskrivs dessa strukturer tydligare. Det finns också en tillhörande kartbild.

Bebyggelse

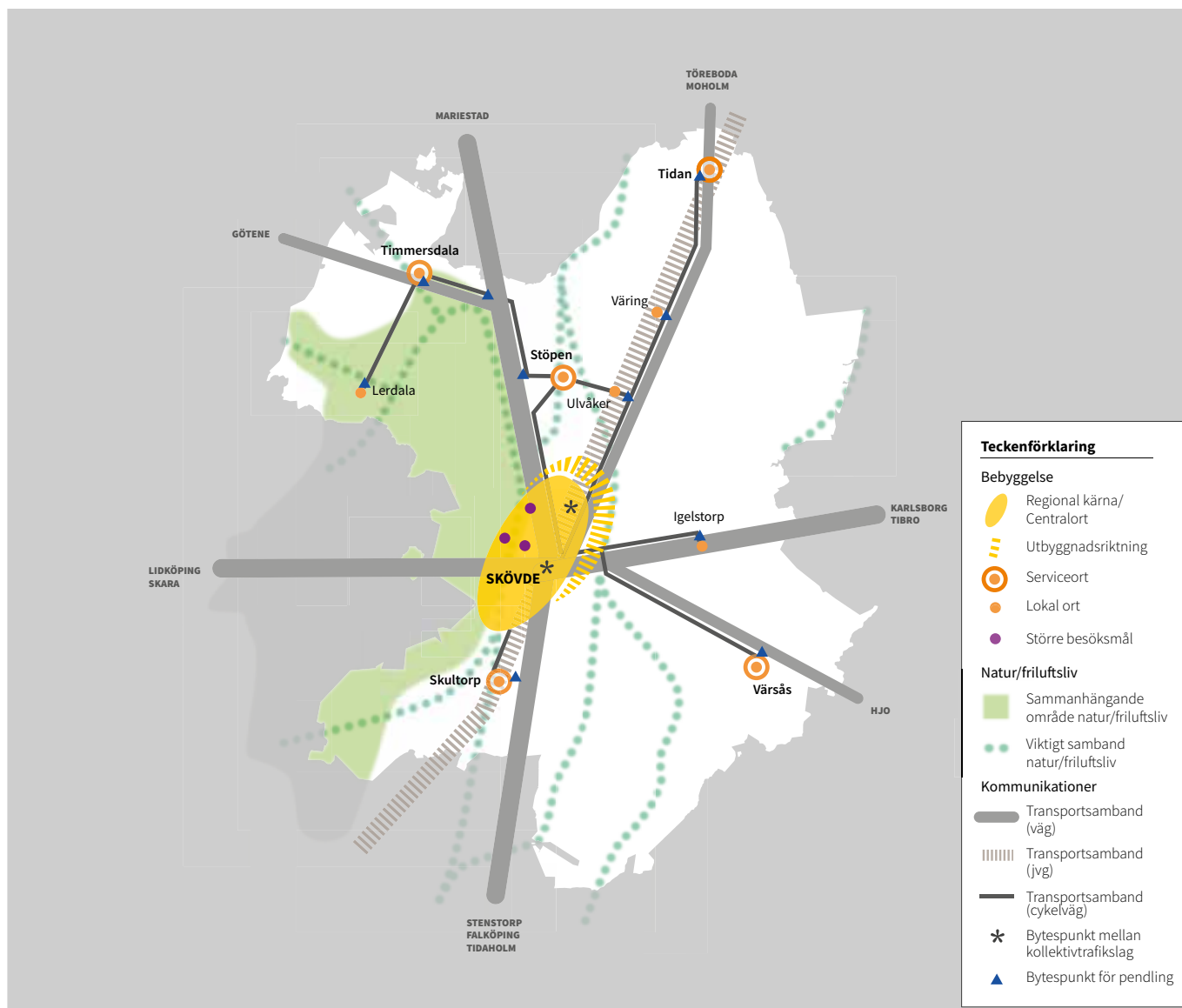
I ett hållbart samhälle eftersträvas närhet och variation. Detta uppfylls enklast genom att framför allt bygga centralt och blandat samt längs kollektivtrafikens stråk. Närhet kan skapas genom byggnation men även genom att knyta samman staden med hjälp av gröna stråk och gång- och cykelvägar. Att bygga nytt är viktigt för att Skövde kommun och Skaraborg ska fortsätta växa. Utvecklingsinriktningens kartbild visar schematiska områden där utvecklingens tyngdpunkt kommer att ligga. Den visar också i vilken riktning utvecklingen kommer att gå.

Skövde erbjuder en mångfald av attraktiva livsmiljöer för människor som bor i, verkar i och besöker vår kommun. Invånarantalet kommer att öka till 2040. Därmed växer också beho-

vet av bostäder, arbetsplatser, verksamheter, skolor, omsorg, sjuk- och hälsovård, kultur, idrottsanläggningar, kommunikationer och liknande. Allt detta kommer även fortsatt att behövas och finnas i Skövde stad – och i viss mån även i våra serviceorter, lokalorter och på övriga landsbygden.

För att möta miljö- och klimatutmaningarna kring bostäder och verksamhetslokaler är det viktigt med innovation, både vid nybyggnation och vid renovering/upprustning. Vårt fokus kring bebyggelse behöver förändras. Vi behöver exempelvis fokusera mer på klimatneutralt byggande, egenproducerad el, ökad resurseffektivitet samt på byggnation med klimatsmarta materialval som trä, återbrukade produkter och återvunnet material. Dessutom behöver ett livscykelperspektiv på klimat- och miljöpåverkan beaktas, såväl vid nybyggnation och renovering som vid underhåll och drift. Projekt som uppfyller dessa kriterier föreslås bli prioriterade.

Om staden tillåts breda ut sig när vi inte vår strävan efter närhet. Skövde stad är av naturliga skäl långsmal i nord-sydlig riktning. Staden begränsas västerut av Billingen och österut av jordbruksmark samt ån Ösan. Enligt utvecklingsinriktningen ska vi växa centralt samt åt norr och öster. I östlig riktning utgör Ösan som sagt ett naturligt avslut. Åt norr byggs Trädgårdsstaden och

Södra Ryd samman genom Stadsskogen. Detta ger en rundad form på staden och förhindrar att den spretar i olika riktningar.

I samrådsförslaget till ÖP 2040 finns stor möjlighet för fortsatt befolkningstillväxt. Oavsett om tillväxten fortsätter som i dag eller om Skövde får en snabbare tillväxt genom till exempel en större verksamhetsetablering, så räcker ytorna till med god marginal. Det finns med andra ord handlingsfrihet för ett anpassat genomförande och beredskap för en ännu starkare befolkningstillväxt. Detta innebär också att vi förlänger tidsperspektivet mot 2060.

I framtiden behöver tätheten öka för både bostäder och verksamheter. Frågor som behöver ställas i det sammanhanget är om mark kan utnyttjas mer effektivt, om parkeringsbehov kan minska med bättre kollektivtrafik och mobilitetsåtgärder*,

samt om mindre trafikproblem och mer exploaterbar yta inom fastigheter kan ge synergieffekter.

Kartbilderna ovan visar var tyngdpunkten i utvecklingen ligger. Här framgår att utvecklingen av nya bostadsområden och verksamhetsområden framför allt finns i centralortens norra och östra delar samt i utpekade serviceorter. Kommunens större besöksmål utgör regionala målpunkter; dessa pekas också ut i kartbilderna. Besöksmålen är *Billingen Skövde* (friluftsliv och idrott), *Arena Skövde* (upplevelsebad och idrott) och *Lillegården Skövde* (större idrottsområde). Dessa områden betyder mycket för både kommuninvånare, övriga skaraborgare och för besökare längre ifrån. Områdena ska därför fortsätta att utvecklas.

* **Mobilitetsåtgärder** Begreppet mobilitet handlar om möjligheten för människor och gods att förflyttas från en plats till en annan. God mobilitet innebär att trafiksystemet ger resenären flexibilitet vid val av resealternativ och/eller möjliggör en kombination av flera färdmedel. Mobilitetsåtgärder genomförs för att nå god mobilitet, effektivisera användningen av parkeringsytor samt lösa transporter på annat sätt än med den egna bilen. Exempel på åtgärder är samutnyttjande av parkeringsplatser, tillgång till bil- eller cykelpool, väl utformade cykelparkeringar och rabatterade kollektivtrafikkort/parkeringsavgifter.

Kommunen som helhet

Skövde kommun har en stad, flera orter och en levande landsbygd, målet är att hela kommunen ska kunna fortsätta att utvecklas. Alla delar av kommunen har olika roller i helheten. Staden är motorn, serviceorterna utgör nav som förser hela landsbygden med service, lokalorterna erbjuder samlat boende på naturnära och unika platser och landsbygden rymmer med sin rika variation en rad funktioner, exempelvis jord- och skogsbruk, kulturmiljöer, byar och enskilda bostäder.

Utvecklingen i Skövde centralort

Skövde stad är kommunens centralort och dessutom en av fyra regionala kärnor i Västra Götaland. Skövde tillhandahåller arbetsplatser och service för invånare i omkringliggande kommuner och är därmed en viktig stad för Skaraborg. Det mesta av utbudet i kommunen finns i Skövde stad.

De större ytor som tillkommit för bostäder finns inom Skövde centralort samt serviceorterna. I centralorten handlar det om att förtäta genom att bland annat omvandla hårdgjorda ytor och komplettera på höjden, samtidigt som en större omvandling till blandstad* sker i *Skövde Science City* (Mariesjö) och *Arenaområdet*.

Förutom detta är det fortsatt aktuellt med förtätning av stadskärnan; här ger den *fördjupande översiktsplanen för centrala Skövde* (FÖP C) tydligare riktlinjer. När det gäller obebbyggda ytor för bostäder handlar det i första hand om att fortsätta utveckla Trädgårdsstaden och Hasslum på ett sätt som binder samman de respektive områdena, samt att utveckla det nya området Stadsskogen som knyter samman Trädgårdsstaden och Södra Ryd.

Behovet av ytor för verksamheter är stort. Det beror delvis på att centrala områden omvandlas och verksamheter därmed behöver flytta, men också på att Skövde och Skaraborg växer. Nya ytor tillkommer dock, både i anslutning till befintliga verksamhetsområden i norra och östra Skövde och i form av en möjlig större etablering på Locketorp.

Utvecklingen i serviceorter

Våra serviceorter är viktiga nav för hela vår landsbygd. Orterna ska ge en mer jämlik servicetillgång till alla som bor och verkar utanför staden. Genom att stärka serviceorternas kvaliteter och utvecklingsmöjligheter skapas förutsättningar för livskraftiga orter och en levande landsbygd. Skultorp, Stöpen, Timmersdala, Tidån och Vårsås är serviceorter i Skövde kommun.

Markförutsättningar finns för utveckling av kommunal och kommersiell service, kultur- och fritidsanläggningar, olika typer av bostäder och arbetsplatser. Kollektivtrafik och annan infrastruktur ska utvecklas för att underlätta för exploatörer och fler boende. För att få underlag för service krävs en viss storlek på befolkning och arbetande i närområdet. För att optimera förutsättningarna för service behöver bebyggelseutvecklingen därför i första hand ske i eller i anslutning till serviceorterna och samlokaliseringslösningar möjliggöras.

Utvecklingen i lokalorter

Våra lokalorter är Igelstorp, Våring, Lerdala och Ulvåker. Dessa orter ingår i nätverk med en serviceort eller staden, och utgör ett värdefullt komplement till både serviceorterna och Skövde centralort. Lokalorterna är huvudsakligen boendeorter och samtliga har ytor utpekade för framtida bostadsbebyggelse.

Förslagets utvecklingsinriktning visar att lokalorterna bättre binds samman med serviceorter och staden. Detta genom strategiska cykelvägar och pendelparkeringar samt kollektivtrafik. Utbyggnad av service är möjlig om underlag av boende och besökare finns.

Utvecklingen på landsbygden

Landsbygdens värden såsom naturresurser, exempelvis skogs- och jordbruksmark, sjöar och vattendrag är stora tillgångar. Fragmentering av jordbruksmark ska undvikas. I områden som betecknas som landsbygd på markanvändningskartan ska ny bebyggelse därför främst tillkomma som en varsam komplettering i befintliga orter/byar eller i utpekade strandnära lägen (så kallade LIS-områden). Kartan visar inte lämpliga lägen för enstaka byggnation på landsbygden, dessa prövas i bygglov.

* **Blandstad** En blandstad är en stadsmiljö med hög grad av blandning och närhet. Den blandning som oftast avses är funktionsblandning, social blandning och estetisk blandning.

Natur och friluftsliv

Gröna och blå strukturer är sammanhängande områden av exempelvis parker, naturmark och vatten som ligger i anslutning till bebyggelse. Dessa strukturer bidrar med många värden och har stor betydelse för en kommuns attraktivitet. De är en förutsättning för hälsa och välfärd, livsnödvändiga för den biologiska mångfalden och spelar dessutom en viktig roll för klimatanpassning och minskad klimatpåverkan.

Gröna och blå strukturer har en nyckelroll när det gäller att möta utmaningar som samhället står inför. De gröna miljöerna har många funktioner och bidrar med många olika värden – såväl i bebyggd miljö som i landskapet i stort. Både grönområden

och vattenmiljöer levererar många naturnyttor, så kallade ekosystemtjänster, som är en förutsättning för hälsa och välfärd. Här renas luft och vatten, kol från luften binds, buller dämpas, vattenflöden regleras och biologisk mångfald utvecklas. Detta ger i sin tur möjlighet till friluftsliv, rekreation, turism och naturupplevelser. Tillgång till grön-, natur- och friluftsområden är med andra ord viktigt för en kommuns attraktivitet.

I Skövdes grönområden och övriga natur finns stora ekologiska och sociala värden. Områdena är viktiga, både som en del av sin regions gröna infrastruktur* och som ett lokalt, finmaskigt nät av grönska. Att en stad har gröna strukturer är också en förutsättning för god livskvalitet. Närhet till parker och natur förbättrar dessutom folkhälsan; områdena uppmuntrar till fysisk aktivitet och kan sänka stressnivån hos människor som vistas i dem. Under pandemin har det blivit extra tydligt att människors intresse för ett aktivt friluftsliv ökar.

Flera av Skövde kommuns gröna miljöer, exempelvis äldre parker, kyrkogårdar och kulturlandskap, har också stora kultur- miljövärden och är en självklar del av vår historia. I den byggda miljön hjälper parker, grönområden, alléer och vattendrag dessutom till att skapa ”rum” som strukturerar och organiserar bebyggelsen.

Genom att ta reda på vad som ger våra grönområden dess kvaliteter kan vi utveckla de värden som redan finns. Närhet, innehåll, storlek och variation är exempel på sådana kvaliteter. Dessutom kan trädens roll i staden stärkas; förutom att ge grönska förbättrar träden förorenad luft och fångar upp stoft från trafiken. Träd i staden har dessutom en temperaturutjämnande effekt eftersom de både använder solenergi för att växa och ger skugga och svalka under varma sommandagar. Träden minskar också belastningen på stadens avloppssystem tack vare att de tar upp stora mängder vatten vid nederbörd. Det tar dock lång tid för träd att växa upp och det är i synnerhet äldre träd som har stora värden. Att spara vuxna träd och plantera nya är en del i arbetet med att skapa en attraktiv stad.

Grönområden bidrar till att anpassa bebyggelse och landskap till ett varmare och blötare klimat. För att kunna fördröja och rena dagvatten vid omfattande nederbörd ska strategiska områden för hantering av dagvatten och skyfall bevaras. De ska också utvecklas mångfunktionellt.

Kartbilden pekar ut gröna och blå stråk som är viktiga för natur och friluftsliv i Skövde kommun. De utpekade sambanden visar var det är extra viktigt att bibehålla en sammanlänkande funktion. Flera av dessa stråk länkas ihop med värden utanför kommungränsen. Det viktigaste området för natur och friluftsliv är plåtåberget Billingen, som sträcker sig över flera kommuner. Här finns stora värden för både natur och friluftsliv.

* **Grön infrastruktur** Livsmiljöer för växter och djur behöver hänga ihop, det kallas grön infrastruktur. Grön infrastruktur är ekologiskt funktionella nätverk av livsmiljöer och strukturer, naturområden samt anlagda element som utformas, brukas och förvaltas på ett sätt så att biologisk mångfald bevaras, samt att för samhället viktiga ekosystemtjänster främjas i hela landskapet. Begreppet grön infrastruktur har sin grund i Konventionen om biologisk mångfald; CBD.

Kommunikationer

I ett hållbart samhälle ska resor och transporter ske hållbart eller inte alls. Vi står inför utmaningen att resandet ökar samtidigt som vi behöver minska vår klimatpåverkan. Vi ser också att konkurrensen om stadens ytor ökar. Hur transportinfrastrukturen utvecklas påverkar möjligheterna att skapa god tillgänglighet, frigöra ytor för bostäder och verksamheter samt säkerställa livsmiljön i vår stad. Vi är beroende av välfungerande och hållbara kommunikationer både inom kommunen och ut mot vår omvärld.

Vår infrastruktur skapar förutsättningar för hållbara färdssätt. Att bygga ut laddinfrastrukturen för bilar, cyklar och andra elfordon är en del av lösningen, liksom att bygga fler gång- och cykelvägar. Genom att transportera människor och varor på smartare och mer effektiva sätt behöver vi inte bygga ut våra bilvägar utan kan underhålla dem vi redan har byggt. Detta minskar också förekomsten av buller och gör att vi undviker barriärer som delar upp staden. För att nå målen om minskad klimatpåverkan till följd av vägtrafikutsläpp krävs omfattande förändringar, inte bara när det gäller typer av färdmedel och bränslen utan också genom att öka transporteffektiviteten och minska vägtrafikmängden.

Det är nödvändigt att få till en förflyttning mot mer hållbara transportformer. Hållbara färdssätt främjas genom att dessa görs lättillgängliga, attraktiva och smidiga – inte genom att mindre hållbara färdssätt försvåras. Utifrån devisen det ska vara lätt att göra rätt stimulerar vi till förändrade beteenden. Biltrafik tar mycket plats jämfört med trafikslag som gång-, cykel- och kollektivtrafik. Om vi kan minska mängden bilresor till förmån

för mer hållbara färdssätt har vi tagit ett stort steg för att minska trycket på trafiksystemet. Bilen har dock fortsatt en viktig roll i kommunen, men skulle i större utsträckning kunna användas för en del av resan i stället för hela resan. Detta kan bland annat ske med hjälp av pendelparkeringar. För att bidra till hållbart resande ska framkomlighet för hållbara färdssätt prioriteras, med utbyggda bussfiler och gång- och cykelvägar i staden.

Kartbilden pekar ut kommunens viktigaste förbindelser för väg och järnväg. Kollektivtrafik, övriga personresor och transporter använder samma stråk. Här pekas också ut viktiga cykelvägar för serviceorter och lokalorter samt pendelparkeringar (i kartbilden kallas de bytespunkter för pendling) som stärker serviceorterna. Bilden visar de största bytespunkterna, där spårbunden och markbunden kollektivtrafik möts.

Kommunikationer till och från serviceorter

Det behövs kommunikationer till och från våra serviceorter. Dessa kommunikationer behöver sträcka sig både till andra delar av vår kommun och till våra grannkommuner. I dag är det lätt att ta sig från serviceorterna in till staden, men i framtiden måste det också vara enkelt att pendla åt andra hållet eller att resa inom serviceorternas nätverk. Här behöver möjligheterna till kombinerat resande ses över och förbättras. Cykelvägar, pendelparkeringar och genomtänkt planering är viktiga delar i det arbetet. Pendelparkeringar ska anläggas vid attraktiva knutpunkter för byte av trafikslag mellan buss, cykel och bil. Särskilt viktiga lokaliseringar för pendelparkeringar finns markerade på utvecklingsinriktningskartan liksom föreslagna kopplingar för cykel.

4. Mark- och vattenanvändning

I det här kapitlet beskrivs hur Skövde kommuns mark- och vatten ska utvecklas fram till 2040. För full förståelse ska text och karta läsas tillsammans.

I markanvändningskartan redovisas kommunens syn på mark- och vattenanvändningen. I följande avsnitt beskrivs denna syn vidare utifrån ett antal rubriker. Varje del har också ett antal planeringsprinciper som utgår från översiktsplanens övergripande ställningstaganden. Dessa ger en mer detaljerad bild över ämnesområdet eller det geografiska området.

Det finns också en fördjupad översiktsplan för de centrala delarna av Skövde (FÖP C), samt ett antal planprogram som alla

ger tydligare riktlinjer vid fortsatt planering. Planprogrammen som är aktuella för utbyggnad berör följande områden: Kars- torpsområdet, Hasslum, Hasselbacken, Horsås Trädgårdsstad, Mariesjö (Science City), Södra Ryd och Norrmalm. Hentorp Södra, Bissgården och Björkebacken i Stöpen är färdigplanerade och utbyggda.

Myndigheten Boverket, som ansvarar för bland annat planering, har tagit fram ett förslag till modell för översiktsplanering. Skövde kommun har arbetat utifrån ÖP-modell 2.1.

Hållbar markanvändning

Mark är en begränsad resurs som behövs för många olika syften. Frågan kring markanvändning är central för att åstadkomma hållbar utveckling. Hur marken används har stor betydelse för flera näringar som jordbruk, skogsbruk, turism och energiproduktion. Markanvändningen spelar även en väsentlig roll för infrastruktur, regional och lokal utveckling, kulturmiljö, friluftsliv och rekreation.

Markanvändning är därmed en komplex fråga där många olika intressen vägs mot varandra. En långsiktigt hållbar markanvändning är avgörande för att vi ska kunna nå generationsmålet och många av våra miljökvalitetsmål. En åtgärd inom ett område kan ha effekter på andra områden. Därför behövs ett helhetsperspektiv som omfattar flera olika områden.

Bebyggelse

För att Skövde ska utvecklas hållbart med medborgarna i fokus krävs ett helhetstänkande kring utformningen av kommunens livsmiljöer. Detta kan vi nå genom att planera för ett hållbart samhälle där de ekologiska, sociala och ekonomiska perspektiven är i balans. Det handlar bland annat om att fortsätta bygga en stad där närheten är styrande och där utbyggnad sker utmed kollektivtrafikens stråk. Här är också begrepp som *folkhälsa*, *mångfald* och *universell utformning** viktiga.

Läs mer om dessa begrepp och våra ställningstaganden i kapitlet *Utvecklingsinriktning*.

Under följande rubriker redovisas vad som gäller generellt för bebyggelseområden samt för de områden som i markanvändningskartan är kopplade till bebyggelse.

Bebyggelse generellt

Nybyggnation är viktigt för att Skövde kommun ska fortsätta växa. I Skövde kommun erbjuds en mångfald av attraktiva livsmiljöer för de som bor i, verkar i och besöker kommunen. Med fler invånare 2040 ökar behovet av bebyggelse för exempelvis bostäder, arbetsplatser, industrier och andra verksamheter, skolor, omsorg, sjuk- och hälsovård, kultur, idrottsanläggningar och kommunikationer. Merparten av dessa exempel kommer även fortsättningsvis att finnas och behövas i Skövde stad och i viss mån även i våra serviceorter. I den mån det bedöms rimligt är bebyggelse också möjlig inom kommunens lokalorter och på

den övriga landsbygden. Läs mer om serviceorter och lokalorter i kapitlet *Utvecklingsinriktning > Strukturer*.

I samrådsförslaget till ÖP 2040 finns stor möjlighet för fortsatt befolkningstillväxt. Oavsett om tillväxten fortsätter som i dag eller om Skövde får en snabbare tillväxt genom till exempel en större verksamhetsetablering, så räcker ytorna till med god marginal. Det finns med andra ord handlingsfrihet för ett anpassat genomförande och beredskap för en ännu starkare befolkningstillväxt.

Planeringsprinciper bebyggelse generellt:

- Skövdes fortsatta utveckling och fysiska planering ska ta hänsyn till de tre hållbarhetsdimensionerna – social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet – och samtidigt utgå från medborgarnas behov.
- Utvecklingsinriktningens ställningstaganden ska finnas med i all planering och samhällsutveckling i kommunen.
- Bebyggelsemiljön ska utformas enligt plan- och bygglagen med god tillgänglighet så att alla oavsett funktionsvariation kan bo, arbeta, röra sig fritt och verka i samhället, så kallad universell utformning.
- I samband med att en detaljplan tas fram för ett större område bör en social konsekvensanalys göras.

* **Universell utformning** Universell utformning handlar om att göra rätt från början genom att utforma och planera samhället så att ingen utesluts. På så sätt undviks behov av anpassningar i efterhand. Det handlar om att nya produkter, miljöer, program och tjänster ska utformas utifrån principen om universell utformning. På så sätt blir samhället tillgängligt för alla i största möjliga utsträckning.

- Ny bebyggelse ska i första hand ske genom förtätning, omvandling och komplettering.
- Planeringen ska bidra till ett varierat utbud av bostäder, service, arbetsplatser, idrott och kultur i hela kommunen.
- Skövdes planering ska utgå från de kvaliteter som särskiljer olika platser och bygga vidare på dessa i stället för att försöka skapa "allt överallt".
- Billingens geohydrologiska egenskaper är viktiga att beakta vid all planering och exploatering på bergets sluttningar.
- Centralt belägna områden för bostäder ska primärt upplåtas för byggnation med en högre exploateringsgrad, det vill säga främst flerbostadshus, radhus och liknande.
- Bostadsområden ska utformas med god tillgång till idrott och utelek med säkra gång- och cykelvägar. Behov av näridrottsplatser bör uppmärksammas.
- En variation av bostadsutbudet (vad gäller bebyggelse typer, upplåtelseformer, storlekar och prisnivåer) ska prioriteras i alla kommundelar för att underlätta för människor att bo kvar i sin närmiljö.

Skola och utbildning

Kommunens uppdrag är att tillgodose invånarnas behov av utbildning – alltså det livslånga lärandet. Samhället förändras och utvecklas, och kraven på utbildning ökar och förändras. I kommunen finns förskola, grundskola, gymnasium och vuxenutbildning. För högre utbildning finns Högskolan i Skövde.

Befolkningsmängden i Skövde kommun beräknas växa. Det innebär att antalet barn och unga ökar, och därmed växer även behovet av platser i förskola och skola. När det gäller gymnasiet tillhandahåller Skövde också plats för många av grannkommunernas ungdomar. Med tanke på att hela Skaraborg väntas växa, ökar därför gymnasiets behov ytterligare. Samtidigt ökar utbildningsbehovet även hos den vuxna befolkningen eftersom arbetsmarknaden ställer högre krav än tidigare.

Riktlinjer skola och utbildning:

- Förskola och skola står för viktig samhällsservice och ska därför beaktas tidigt i planeringen.
- Gymnasium Skövde behöver kunna växa både på sina befintliga platser och på andra platser.
- Gymnasium Skövde har ett stort upptagningsområde och det är därför viktigt att skolorna ligger nära goda kommunikationer.

Kommunal vård och omsorg

Kommunen ska tillgodose invånarnas behov av vård, omsorg och service. Behovet förändras både på kort sikt och över längre tid. Detta kräver god planering.

Genom universell utformning blir samhället i största möjliga utsträckning tillgängligt för alla. Medborgarnas behov av service och möjligheter att röra sig i och ta del av kommunen ska finnas med i planeringen.

I de befolkningsprognoser som finns spås ett ökat antal äldre samtidigt som andelen i arbetsför ålder minskar.

Inom såväl äldreomsorgen som inom socialförvaltningens målgrupper behövs fler bostäder, i olika boendeformer och olika storlekar. Dessa boendeformer bör integreras bland övrig

bebyggelse i både större och mindre tätorter, såväl i centrala lägen som i bostadsområden utanför centrum.

Riktlinjer vård och omsorg:

- Vård och omsorg utgör viktig samhällsservice och ska beaktas tidigt i planeringen.
- Variation i både utbud och lokalisering av boenden eftersträvas.

Bebyggelseutveckling utanför centralorten

Skövde kommun erbjuder en mångfald av attraktiva livsmiljöer i hela kommunen. För att förstärka detta ska bättre förutsättningar skapas för att leva på, verka på och besöka landsbygden. Vår landsbygd har unika kvaliteter och karaktärer som kompletterar staden. Natur- och kulturmiljövärden ska värnas och användas som en resurs i utvecklingen.

I Skövde kommun är Skultorp, Stöpen, Timmersdala, Tidån och Vårsås serviceorter. Serviceorterna är nav i sina respektive nätverk, som även rymmer ett antal lokalorter. Detta system främjar den hållbara utvecklingen på landsbygden. Genom att stärka serviceorternas kvaliteter och utvecklingsmöjligheter skapas förutsättningar för livskraftiga orter och en levande landsbygd.

I kapitlet *Utvecklingsinriktning > Strukturer* finns mer att läsa om begreppen *serviceort*, *lokalort* och *landsbygd* samt hur dessa är tänkta att samspara. Under kommande rubriker i det här kapitlet kan man läsa om hela kommunens markanvändning.

Vid byggnation av enstaka bostadshus där detaljplanens bestämmelser inte gäller, sker prövning via förhandsbesked och bygglov.

På markanvändningskartan redovisas den största delen av kommunens yta utanför staden och tätorterna som landsbygd. Begreppet *landsbygd* innefattar flera olika användningar och det är inte alltid nödvändigt eller möjligt att ange vilka markområden som bör användas för vad. I stället har dessa markområden generella riktlinjer och ställningstaganden som stöd för planering och beslut.

Riktlinjer bebyggelseutveckling utanför centralorten:

- Landsbygdens naturresurser, exempelvis skogs- och jordbruksmark, sjöar och vattendrag, ska värnas. Fragmentering av jordbruksmark som försvårar ett rationellt jordbruk ska undvikas.
- Bebyggelseutveckling utanför centralorten ska i första hand ske i anslutning till serviceorter och lokalorter eller byggas som en varsam komplettering i övriga orter och byar eller i utpekade strandnära lägen (så kallade LIS-områden).

Kulturmiljö

Att ha kunskap om kulturen och kulturarvet på en plats är grundläggande för att förstå platsen och vad som gör den attraktiv. Skövde har sedan 1900-talet präglats av Försvarsmakten och ett antal framgångsrika industriföretag. Flera välbevarade byggnadsverk påminner om detta. I landskapet finns också spår av tidigare industriell verksamhet i form av kalkstensbrytning.

Byggnaders och miljöers utseenden, värden och kvaliteter i Skövde kommun har inventerats och beskrivs i böckerna *Kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer i Skövde kommun* samt *Skövde stadsplanering och bebyggelse 1760–1960, kulturhistoriska byggnader och miljöer*. Böckerna är från 1988 respektive 1991. 2007 publicerades också Skövdes 1950-talsvillor, en inventering och dokumentation av några av Skövdes villaområden från 1950-talet.

Dessutom finns *Kulturmiljöprogram för Skövde kommun, 2011*.

Programmet innehåller en omfattande inventering av staden samt riktlinjer för planering och byggnation i kulturmiljöer. Programmet innehåller dels en översiktlig beskrivning av Skövde stad och den fysiska kulturmiljön. Sedan beskriver det de nio mindre tätorterna, stadsdelar eller kvarter i Skövde tätort samt enstaka byggnadsobjekt utanför dessa områden. Programmet används som underlag vid bygglovsprövning och planläggning samtidigt som det upplyser kommuninvånarna om deras närmiljö.

Fem bevarandeplaner finns inom Skövde stad. Dessa omfattar Drottninggatan, Vasastaden, Västermalm, Södra Vasastaden och Tallbacken/Ekedal.

Även Helénsparken har kulturhistoriska värden. Parken är dessutom en viktig mötesplats för barn och för småskalig kulturverksamhet, samt är en grön plats i staden.

Kulturmiljövärden skyddas av plan- och bygglagen och kulturmiljölagen*.

Riktlinjer kulturmiljö:

- Ovan nämnda kulturmiljöprogram och inventeringar av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer ska användas som underlag vid plan- och bygglovsärenden.
- Kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer är en väsentlig del av det kulturella arvet. Det gäller även enskilda byggnader och sammanhängande, väl bevarade miljöer från senare tid. Dessa miljöer ska beaktas och negativ påverkan ska så långt som möjligt undvikas.
- Vid planläggning, bygglovsprövning och annan exploatering ska hänsyn tas så att ett kulturreseervats eller byggnadsminnes värde inte påverkas negativt. Fornlämningar ska beaktas och negativ påverkan ska så långt som möjligt undvikas. Hänsyn ska tas till kyrkans kulturhistoriska värde så att detta inte minskar.

Mångfunktionell bebyggelse

Mångfunktionell bebyggelse har stads- eller tätortskaraktär och innehåller både bostäder och flera servicefunktioner. Ibland används också begreppet *blandstad* för den här typen av område. I huvudsak ingår bostäder, kontor, handel eller liknande som är förenliga med bostäder. Bebyggelsen är indelad i kvarter som skiljs åt av gator eller har en kvartersliknande struktur,

* **Kulturmiljölagen** Kulturmiljölagen är den centrala lagen för kulturmiljövården. Såväl identifierade som okända fornlämningar har juridiskt skydd genom denna lag. Inom kommunen finns ett stort antal registrerade fornlämningar, vilket framgår av översiktsplanens mark- och vattenanvändningskarta under Vården och hänsyn. Enligt kulturmiljölagen kan också länsstyrelsen byggnadsminnesförklara en byggnad, park eller annan anläggning. Byggnadsminnen får inte ändras utan länsstyrelsens tillstånd och ska värdas och underhållas i enlighet med skyddsföreskrifter. Alla kyrkobyggnader och kyrkotomter som är byggda före 1940 är också skyddade av kulturmiljölagen och får inte ändras utan länsstyrelsens godkännande.

samt har olika täthet och byggnadshöjd. Trafik- och parkeringsytor, parker och fritidsanläggningar kan ingå. Mångfunktionell bebyggelse servar ett större omland.

Följande markanvändning kan ingå i mångfunktionell bebyggelse: Bostäder, Centrum, Begravningsplats, Parkering, Kontor, Handel, Verksamheter, Besöksanläggning, Skola, Tillfällig vistelse, Vård, Samhällsviktiga ändamål, Skydd och Klimatanpassning.

Sammanhängande bostadsbebyggelse

Markanvändningen *sammanhängande bostadsbebyggelse* används för småorter, fritidshusområden och bybildningar, samt för bostadsområden som huvudsakligen består av bostadsbebyggelse och där en eller ett fåtal servicefunktioner kan förekomma. Bebyggelsen kan innefatta olika täthet och byggnadshöjd. Trafik- och parkeringsytor, parker och fritidsanläggningar kan ingå.

Följande markanvändning kan ingå i sammanhängande bostadsbebyggelse: Bostäder, Handel, Verksamheter, Besöksanläggning, Skola, Tillfällig vistelse, Vård, Samhällsviktiga ändamål, Skydd och Klimatanpassning.

Bostäder

Inom markanvändningen *bostäder* ingår enbart bostadsbebyggelse utan någon form av service. Här kan mindre grönområden, lekparkar och liknande ingå.

Vård

Detta område innefattar Skaraborgs sjukhus, som är central-sjukhus för en av Västra Götalands delregioner och som utgör

en större vårdverksamhet. Övrig vård kan ingå i *mångfunktionell bebyggelse* och *sammanhängande bostadsbebyggelse*.

Begravningsplatser

Begravningsverksamhet är en samhällsviktig funktion som, liksom andra former av ytkrävande samhällsservice, behöver finnas med i planeringen. Begravningsplatser tillför även gröna rekreativa värden och är ofta viktiga mötesplatser. De är också viktiga natur- och kulturmiljöer med skydd i kulturmiljölagen. I markanvändningskartan finns två befintliga begravningsplatser och en framtida begravningsplats utpekade. Dessa områden avser större begravningsplatser. Mindre platser för begravningsändamål kan ingå i kategorin *mångfunktionell bebyggelse* eller inom *landsbygd*, där kyrkor och kyrkogårdar är vanligt förekommande.

Hur dag- och dränvatten tas omhand vid begravningsplatser är en viktig aspekt att ta hänsyn till och då särskilt viktig i samband med anläggande av en ny framtida begravningsplats.

Besöksanläggning

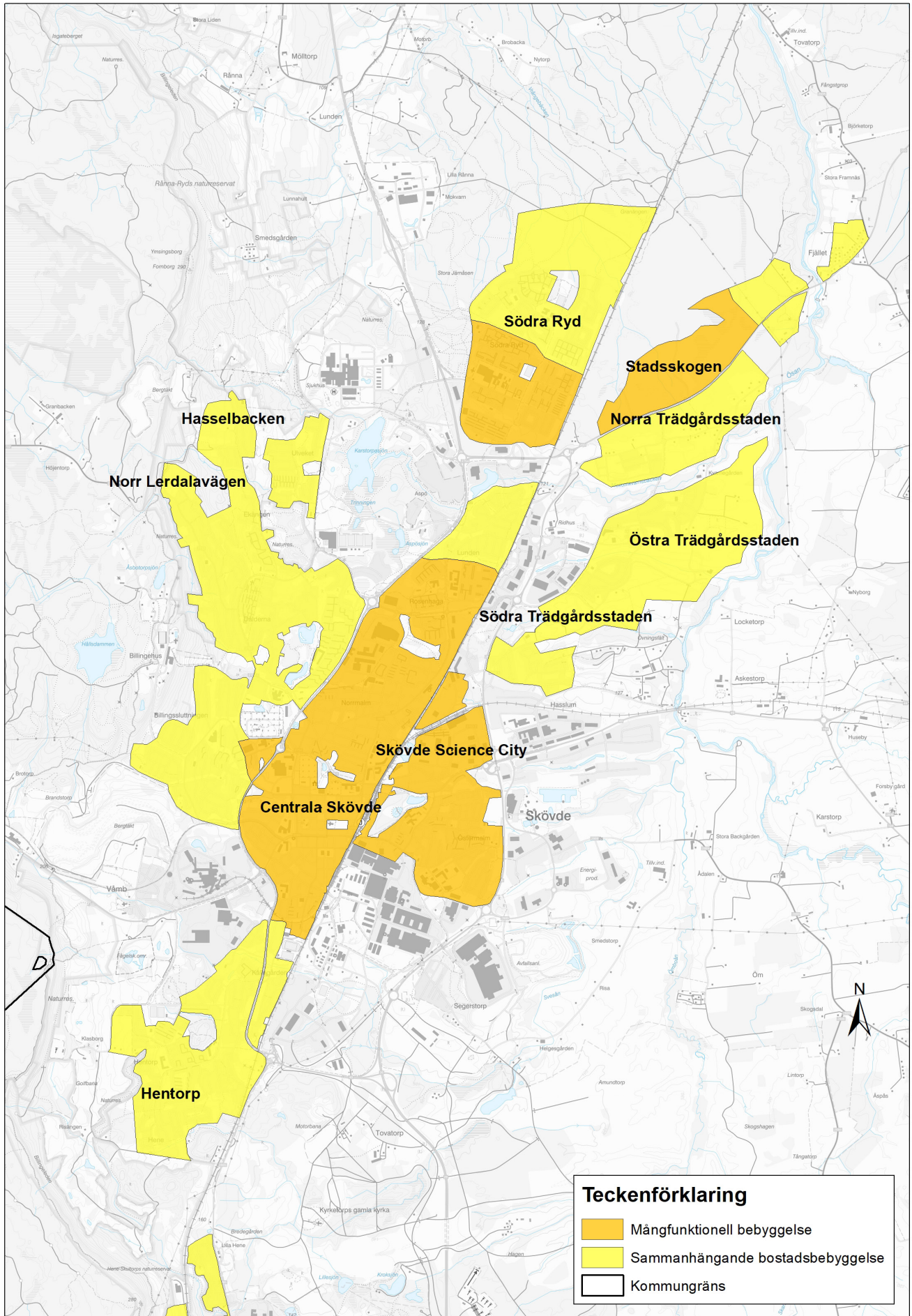
Markanvändningen är avsedd för större idrotts- och sportanläggningar med tillhörande byggnader och övriga besöksanläggningar. Arena Skövde, Billingen Skövde och Lillegården Skövde ligger inom dessa områden.

Läs mer om respektive besöksmål under kapitlet *Skövde 2040 > Mellankommunala frågor* samt under rubriken *Sport och fritid* längre fram i det här kapitlet.

Större utbyggnadsområden för bostäder

Ny bebyggelse är viktigt för att Skövde kommun ska fortsätta växa. I första hand ska ny bebyggelse tillkomma genom förtätning och komplettering. Några större områden har pekats ut för omvandling eller helt ny exploatering; dessa beskrivs i det här avsnittet. Gemensamt är att områdena behöver kopplingar med övriga staden, för att därigenom bidra till en mer komplett stadsväv. Inom övriga områden för bebyggelse finns också mindre ytor för ny exploatering, och komplettering och förtätning kan ske.

Enligt utvecklingsinriktningen ska Skövde centralort växa centralt samt åt norr och öster. I östlig riktning är Ösan ett naturligt avslut. Åt norr handlar det om att bygga samman Trädgårdsstaden och Södra Ryd genom Stadsskogen, vilket ger en rundad form på staden så att den inte spretar i olika riktningar.

Södra Ryd

Södra Ryd är ett område som inrymmer både *mångfunktionell bebyggelse, sammanhängande bostadsbebyggelse, grönområde* samt *sport och fritid*.

Planprogram för Södra Ryd (2019) redovisar hur områdets befintliga struktur kan förstärkas och utvecklas, samt hur attraktiva stråk och mötesplatser kan öka flödet av människor. Enligt planprogrammet finns stora möjligheter att förtäta, komplettera och bygga ut stadsdelen med upp till 1 000 nya bostäder. Genom att bygga en blandad stadsdel med utvecklade mötesplatser, gröna stråk och förtätning knyts stadsdelen samman.

Planeringsprinciper Södra Ryd:

- Planeringen ska ske utifrån *Planprogram för Södra Ryd*.

Stadsskogen

Stadsskogen är ett område som inrymmer både *mångfunktionell bebyggelse, sammanhängande bostadsbebyggelse, grönområde* samt *verksamhet*.

Stadsskogen är ett större område mellan Törebodavägen och Västra stambanan. Området är relativt plant, lite småkuperat i de sydvästra delarna och innehåller huvudsakligen barrskog samt en del kalhyggen. Små vattendrag rinner genom området.

Stadsskogen har förutsättningar att bli en ny stadsdel i norra Skövde och binda samman befintlig bebyggelse i Södra Ryd med den framväxande Trädgårdsstaden söder om Törebodavägen. Stadsskogen innehåller områden för såväl bebyggelse som verksamheter och grönområde. Närmast Västra stambanan finns ytor med anknäring till järnvägen. Läs mer om områden för verksamheter i Stadsskogen i avsnittet *Verksamheter och industri*.

För mer information om föreslagna nya vägar samt utredningskorridorer för industrispår, se avsnittet *Trafik och transporter*.

Planeringsprinciper Stadsskogen:

- Detaljplaneläggning av områden ska föregås av en ändring (d.v.s. en geografisk fördjupning) av översiktsplanen, alternativt ett planprogram för hela Stadsskogens område. I detta arbete ska gränser och utbredning för bostäder och verksamheter noggrannare studeras. Arbetet ska även innefatta ytterligare studier kring förutsättningarna för en ny vägdragning öster om Västra stambanan. Det ska också planeras för möjlighet till ett framtida stationsområde (tåg och buss).
- Det ska också skapas möjligheter till bra stråk och kopplingar till Södra Ryd och Trädgårdsstaden (även visuella kopplingar). Detta gäller såväl för gång- och cykeltrafik som för kollektiv-

trafik och fordonstrafik. En inventering och analys av lämpliga lösningar för att förhindra eller minska barriärer inom och mellan områden bör göras.

- En övergripande trafikplanering för hela Stadsskogen bör ske tidigt i processen och även innefatta ny vägkoppling mellan väg 26 och väg 200.
- En god grönstruktur med gröna stråk ska planeras, och det ska beredas plats för rekreation och spontanidrott. Eftersom avståndet till Billingen blir ganska långt blir det extra viktigt att skapa aktivitets- och rekreationsytor i närområdet vid fortsatt utbyggnad och utveckling av Trädgårdsstaden och Stadsskogen.
- En social konsekvensanalys bör göras för området.
- Västra stambanan är ett riksintresse och utmed stambanans hela sträckning genom kommunen ska ett bebyggelsefritt avstånd på 45 meter finnas. Detta ska beaktas vid all planläggning och bygglovshantering. I planförslaget redovisas användningen Järnväg i en bredare korridor som även möjliggör plats för pendelperrong, överlämningsbangård, eventuellt terminalområde samt två alternativa utredningskorridorer för industrispår. God tillgänglighet ska skapas för alla trafikslag att nå en eventuell pendelstation från Stadsskogen, Trädgårdsstaden och Södra Ryd.
- Övriga hänsyn att särskilt beakta utifrån gällande lagar och riktlinjer: buller, transport av farligt gods, geoteknik, naturvärden samt dagvattenhantering.
- Läs även planeringsprinciper i avsnittet *Bebyggelse generellt*.

Norra Trädgårdsstaden

Område för *sammanhängande bostadsbebyggelse*, beläget mellan Törebodavägen (väg 200) och gamla Törebodavägen. Området består av delvis uppodlad och glest bebyggd mark samt av blandskog.

Planeringsprinciper Norra Trädgårdsstaden:

- Området väster om Nohlagavägen föreslås bygga vidare på Trädgårdsstadens gestaltungsprincip om terränganpassat kvartersmönster med trädplanterade huvudgator och tydlig gräns mellan privata och offentliga platser.
- Längst i öster vid Horsåsrondellen ges möjlighet för verksamhetsetableringar i anslutning till väg 200 och trafikplatsen. Läs mer i avsnittet *Verksamheter*.

- Området öster om Nohlagavägen, som består av flera långsmala fastigheter, kan få en egen karaktär som skiljer sig från Trädgårdsstadens. Längst i öster möter området en yta som är reserverad för en begravningsplats.
- Kultomtens ridskola ligger i anslutning till Trädgårdsstadens. I den fortsatta planeringen bör hänsyn därför tas till behovet av ridvägar med mera.
- Övriga hänsyn att särskilt beakta utifrån gällande lagar och riktlinjer: fornlämningar samt naturvärden.

Östra Trädgårdsstaden

Område för *sammanhängande bostadsbebyggelse*, i huvudsak beläget mellan Horsåsvägen och Ösan. Området skapar förutsättningar för fortsatt bebyggelseutveckling fram till Ösan.

Planeringsprinciper Östra Trädgårdsstaden:

- Området kan ha en egen karaktär som skiljer sig från Trädgårdsstaden eller fortsätta följa Trädgårdsstadens planeringsprincip.
- Det är viktigt att lämna plats för grönområde och platser för möten, samt att skapa stråk mellan Hasslum, Trädgårdsstaden och framtida grönstråk vid Ösan. Dessa stråk binder ihop staden. En social konsekvensanalys bör göras för området.
- De södra delarna av området berörs idag av Hasslums övningsområdes skyddszon. Det innebär att delar av byggnationerna i Östra Trädgårdsstaden är avhängigt beslut om behov och omlokalisering av övningsverksamheten i Västra Götaland.
- Övriga hänsyn att särskilt beakta utifrån gällande lagar och riktlinjer: strandskydd, fornlämningar samt geotekniska förhållanden närmast Ösan.

Södra Trädgårdsstaden

Område för *sammanhängande bostadsbebyggelse*, som binder samman Trädgårdsstaden med Hasslum. Området berörs delvis av strandskydd vid befintliga dammar.

Planeringsprinciper Södra Trädgårdsstaden:

- Strandskydd studeras vidare i samband med detaljplanarbete. I området finns ett viktigt grön- och blåstråk att beakta.
- I anslutning till områdets södra del föreslås ett område för sport och fritid. Området kopplar samman Hasslum med

Trädgårdsstaden och skapar möjlighet till möte. Placeringen ger närhet till aktivitetsytor för boende i denna del av Skövde.

Hasselbacken

Område för *sammanhängande bostadsbebyggelse*. Ett planprogram (*Planprogram för Hasselbacken (2005)*) finns för större delen av det aktuella området. Delar av området är bebyggt. Väster om Inga-Karls väg finns möjlighet att komplettera bostadsbebyggelsen.

Planeringsprinciper Hasselbacken:

- Vid exploatering av området ska hänsyn tas till stenmurar, träd- och buskgrupper samt vattendrag. Tillgängligheten till naturen på bergsslutningen ska vara god. De geohydrologiska förhållandena bör utredas.
- Skyddsavstånd till riksintresse för ämnen och material samt till diabastakten i nordväst ska beaktas. Gränsvärden för buller- och vibrationsstörningar vid bostäder ska hållas.
- I övrigt hänvisas till planprogrammet för Hasselbacken.

Norr Lerdalavägen

Område för *sammanhängande bostadsbebyggelse*. Området ger möjlighet till kompletteringsbebyggelse i anslutning till befintlig bebyggelse utmed Lerdalavägen. Den omgivande marken är mycket sluttande, förutom en mindre platå där bostadsbebyggelse är möjlig.

Utströmning av vatten ur de olika bergsskikten förekommer. Detta är typiskt för Billingen.

Planeringsprinciper Norr Lerdalavägen:

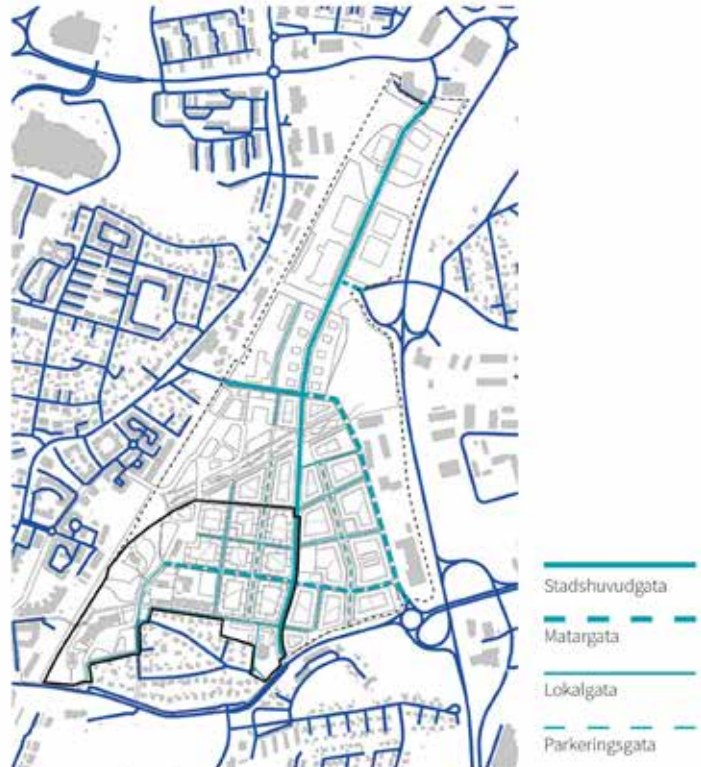
- I samband med att en detaljplan upprättas bör frågan om vattnets rörelser och utströmningsområden utredas. För att exploatera området krävs en ny vattenreservoar för att klara vattenförsörjningen på ett bra sätt; detta med anledning av nivåskillnaderna i området.
- Övrig hänsyn att beakta utifrån gällande lagar och riktlinjer: Hänsyn ska tas till angränsande naturreservat. Det ska finnas ett skyddsavstånd till riksintresse för ämnen och material samt diabastakt i norr. Gränsvärden för buller- och vibrationsstörningar vid bostäder ska hållas.

Skövde Science City (Mariesjö)

Område för *mångfunktionell bebyggelse*, där ett planprogram (*Planprogram för Mariesjö (2020)*) redovisar områdets omvand-

Strukturplan 2040

Gatustruktur och gatuhierarkier

ling från verksamhetsområde till blandstad. Programmet innehåller även en strukturbild för ett större område.

Det centrala området Science City (tidigare Mariesjö) omvandlas från ett område med småindustri, hantverkare och verksamheter till en stadsdel med bland annat bostäder, kontor, försäljning och service. Målet är att i stadsdelen skapa en hållbar och innovativ stadsmiljö med egen identitet, nya mötesplatser och god arkitektur samt att stötta Science Park Skövde och högskolan med nya lokaler för utbildning och växande företag. Målsättningen är att attrahera unga medborgare och företagare samt stärka nya branschers närvaro och utveckling.

Science City är ett av stadens omvandlingsområden. När det är helt utbyggt kommer det att rymma uppemot 3 500 bostäder.

Strukturplan Mariesjö 2040

I planprogrammet redovisas en strukturbild för fortsatt utbyggnad fram till omkring 2040. Detta är en övergripande bild för indelning av kunskapsstråk och kvartersstad, samt placering av en ny stadshuvudgata som förbinder Hjovägen i söder med Nohagavägen i norr. Se illustrationer ovan.

Den södra delen byggs som en kvartersstad utifrån befintliga kvarter och fastighetsindelning. Detta för att möjliggöra en etappvis utbyggnad och nyttja befintlig infrastruktur. Här föreslås huvudsakligen ett blandat kvartersinnehåll av bostäder, kontor och service i de centrala delarna, och ett kunskapsstråk med utbildning, forskning och teknikpark i de västra delarna mot nuvarande Science Park Skövde och högskolan. Norr om detta område bryts den täta stadsstrukturen upp och ersätts av ett öppnare byggnadssätt, mer anpassat efter de topografiska förutsättningarna samt befintliga grönområden. Verksamheter och kontor föreslås närmast järnvägen, och bostäder längre österut. Längst norrut, i Stallsiken Södra, övergår markanvändningen i renodlade verksamhets- och handelskvarter.

För fördjupad information samt förtydliganden av riktlinjer och planeringsprinciper för området, se *Planprogram för Mariesjö* på kommunens hemsida.

Planeringsprinciper Skövde Science City:

- Följa planprogram med övergripande strukturbild och föreslagen stadshuvudgata.

Centrala Skövde

Område för *mångfunktionell bebyggelse*. Fördjupad översiktsplan för centrala Skövde (FÖP C) antogs 2016. FÖP C fortsätter att gälla som del av ÖP 2040. Målet är att centrala Skövde ska utvecklas till en blandstad som ger ett levande centrum. Förtätning och funktionsblandning ska korta avstånden mellan bostäder, arbetsplatser, butiker med mera. Det ska också leda till minskade barriäreffekter och ett rikare folkliv. Stor vikt läggs vid att utveckla mötesplatser och parker; det generella förslaget är en omgestaltning av miljöerna för att få in fler och unika karaktärer som stärker centrala Skövdes attraktivitet. FÖP C visar på goda möjligheter att förtäta.

Läs mer i *Fördjupad översiktsplan för centrala Skövde* på kommunens hemsida.

Planeringsprinciper centrala Skövde:

- Följa fördjupad översiktsplan för centrala Skövde (FÖP C).

Hentorp

Område för sammanhängande bostadsbebyggelse. Här finns möjlighet till viss förtätning, bland annat genom att omvandla golfbanans driving range till bostadsbebyggelse.

Planeringsprinciper Hentorp:

- Viktigt att värna plats för sport och fritid samt grönområden och utpekade gröna stråk.

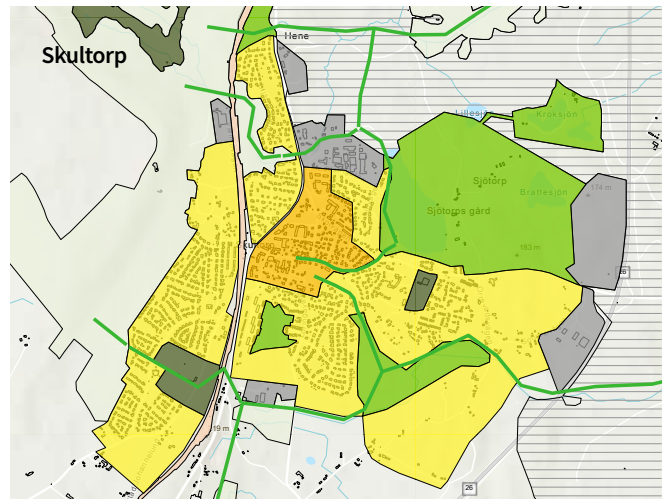
Skultorp

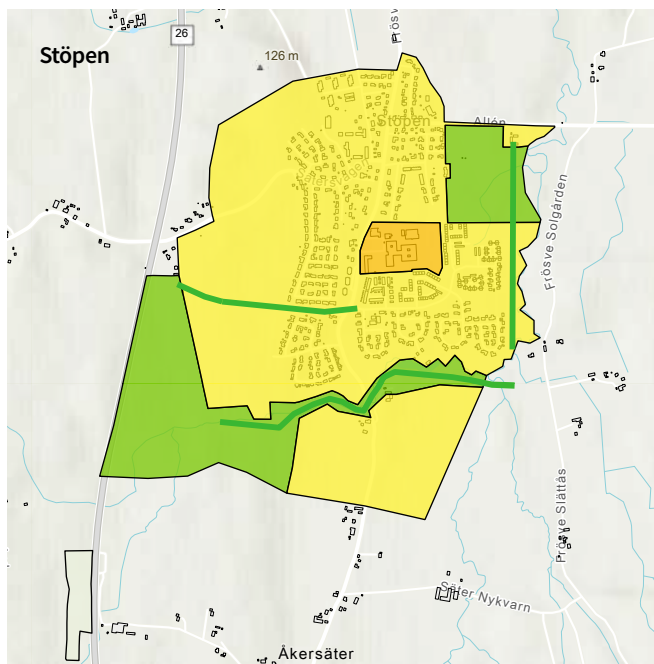
Skultorp är en serviceort med områden för *mångfunktionell bebyggelse, sammanhängande bostadsbebyggelse* samt *verksamheter*. Här pekas framtida bebyggelseområden ut som möjliggör fortsatt expansion av Skultorps tätort – dels en fortsättning av Bissgården-området i sydväst, dels ett större tillväxtområde av samhället åt sydost. Båda områdena ligger mestadels i direkt anslutning till befintlig bebyggelse. Norr och öster om Skultorps tätort ligger totalförsvarets område för militär verksamhet. Skultorp berörs i nordvästra delen av riksintresse för naturvård och i öster av riksintresse för totalförsvaret.

Läs mer i kapitlet *Utvecklingsinriktning > Strukturer* samt i kapitlet *Värden och hänsyn > Andra värden och hänsyn*.

Planeringsprinciper Skultorp:

- Detaljplanearbeten bör föregås av grundundersökningar med anledning av topografi och vattenföring. I sydöstra området bör bebyggelsens placering anpassas till områdets topografi med delvis kuperad terräng och angränsande sankmarksområden.
- Eventuella bullerstörningar från militär verksamhet och väg 26 ska beaktas vid kommande detaljplanearbete.
- Nohlmarken, som ligger väster om Loringavägen, är naturreservat och Natura 2000-område. Naturreservatet och dess hydrologiska hållanden får inte påverkas negativt. Tack vare områdets speciella mark- och vattenförhållanden hyser Nohlmarken mycket höga naturvärden, med en stor artrikedom av bland annat orkidéer.
- Övriga hänsyn att särskilt beakta utifrån gällande lagar och riktlinjer: naturvärden, vattenstråk samt skyfallshantering, fornlämningar, buller och vibrationer från väg respektive järnväg, samt transport av farligt gods. Berörda riksintresseområdets kärnvärden ska beaktas vid detaljplanering eller bygglovsprövning.

Stöpen

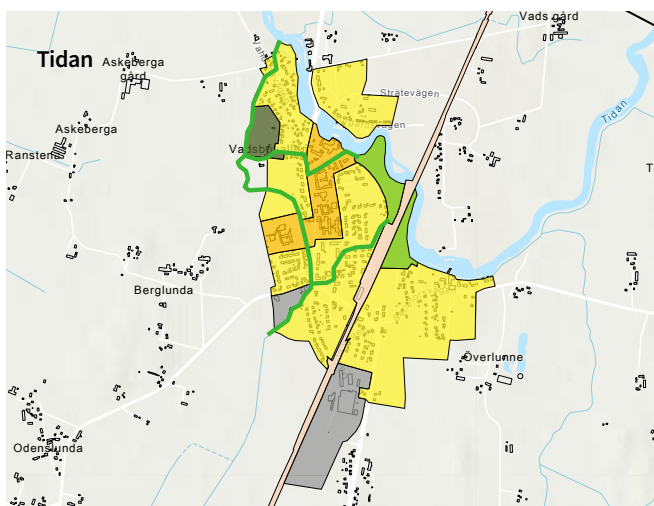
Stöpen är en serviceort med områden för *mångfunktionell bebyggelse, sammanhängande bostadsbebyggelse* samt *verksamheter*.

Större områden för ny bostadsbebyggelse föreslås i söder och till viss del i nordväst.

Läs mer i kapitlet *Utvecklingsinriktning > Strukturer* samt i kapitlet *Värden och hänsyn > Jordbruksmark*.

Planeringsprinciper Stöpen:

- Hänsyn att särskilt beakta utifrån gällande lagar och riktlinjer: strandskydd, gröna stråk, grundvatten och geohydrologi.

Tidan

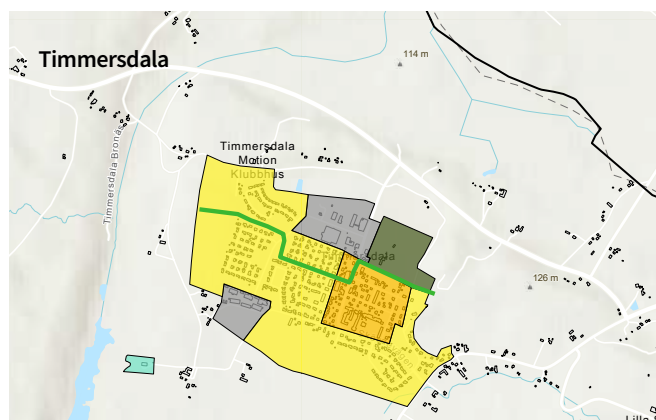
Tidan är en serviceort med områden för *mångfunktionell bebyggelse, sammanhängande bostadsbebyggelse* och *verksamheter*.

Ytor för ny bebyggelse finns på flera platser inom tätorten, både i söder, väster och norr. Här finns förtättningsmöjligheter inom befintliga detaljplaner som inte är genomförda, samt ytterligare mark. Längst i norr berörs Tidan av ett riksintresse för kulturmiljövård.

Läs mer i kapitlet *Utvecklingsinriktning > Strukturer* samt i kapitlet *Värden och hänsyn > Jordbruksmark*.

Planeringsprinciper Tidans:

- I några av de befintliga, icke utbyggda bostadsområdena är detaljplanerna gamla. Vid behov bör möjligheten prövas att se över dessa detaljplaner utifrån attraktivitet, behov och efterfrågan.
- Översvämningsrisk utmed ån Tidans och Skeppsbrobäckens ska beaktas. Läs mer om översvämmning och skyfall i avsnittet *Klimatanpassning*.
- Övrig hänsyn att särskilt beakta utifrån gällande lagar och riktlinjer: strandskydd, skredbenägen mark samt gröna stråk. Berört riksintresseområdes kärnvärden ska beaktas vid detaljplanering eller bygglovsprövning.

Timmersdala

Timmersdala är en serviceort med områden för *mångfunktionell bebyggelse, sammanhängande bostadsbebyggelse* samt *verksamheter*.

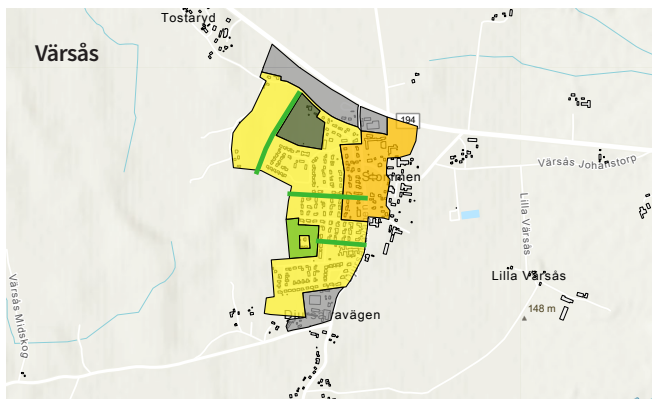
Större områden för ny bebyggelse föreslås i söder respektive väster. I söder utgörs marken av åkermark, i väster av skogsmark som sluttar ner mot samhället.

Delar av Timmersdala gränsar i nordost till landskapsbildsskydd, samt berörs i norr och öster av riksintresse för naturvård respektive kulturmiljövärd. Föreslagna utbyggnadsområden bedöms inte påverka dessa värden negativt.

Läs mer i kapitlet *Utvecklingsinriktning > Strukturer* samt *Värden och hänsyn > Jordbruksmark*.

Planeringsprinciper Timmersdala:

- Hänsyn ska tas till omkringliggande natur- och kulturvärden samt till områdets geologiska värden. Berörda riksintresseområdens kärnvärden ska beaktas vid detaljplanering eller bygglovsprövning.
- Förutsättningar ska skapas för cykelstråk till Långens badplats.

Väsås

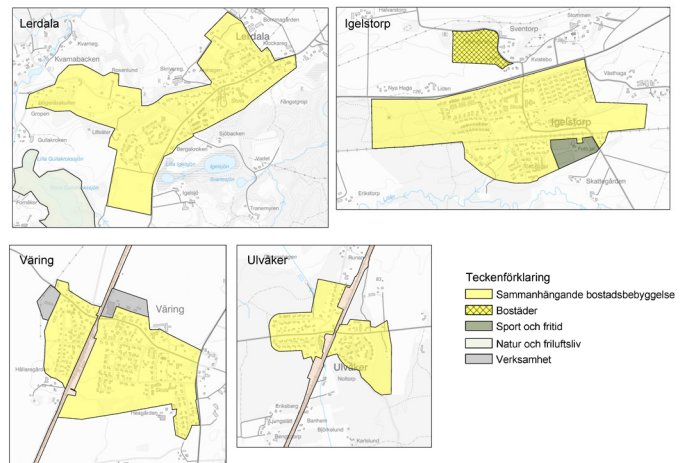
Väsås är en serviceort med områden för *mångfunktionell bebyggelse, sammanhängande bostadsbebyggelse* och *verksamheter*.

Större områden för ny bebyggelse finns främst i de västra och södra delarna av tätorten. I norr finns även ytor för nya verksamheter.

Läs mer i kapitlet *Utvecklingsinriktning > Strukturer*.

Planeringsprinciper Väsås:

- Hänsyn ska tas till gröna stråk, jordbruksmark och lantbruksgrårdar i öster, transport av farligt gods på väg 194, samt eventuellt behov av ökad kapacitet för vatten- och avlopp.

Lerdala, Väring, Igelstorp och Ulvåker

I samtliga lokalorter finns ytor utpekade för ny bebyggelse i form av *sammanhängande bostadsbebyggelse*.

Läs mer i kapitlet *Utvecklingsinriktning > Strukturer* samt *Värden och hänsyn > Jordbruksmark*.

Planeringsprinciper lokalorter:

- Hänsyn och prövning ska ske i enlighet med de generella planeringsprinciper som anges i ÖP 2040. Berörda riksintresseområdens kärnvärden ska beaktas vid detaljplanering eller bygglovsprövning.
- **Lerdala:** hänsyn att särskilt beakta utifrån gällande lagar och riktlinjer berör natur och kulturmiljöer, landskapsbildsskydd samt område av riksintresse för friluftsliv.
- **Igelstorp:** hänsyn att särskilt beakta utifrån gällande lagar och riktlinjer berör natur och kulturmiljöer, riksintresse för naturvård, transport av farligt gods på väg 49, dagvattenhantering samt eventuellt behov av ökad kapacitet för vatten- och avlopp.
- **Väring:** ta hänsyn till Västra stambanan samt ett 45 meter brett bebyggelsefritt område utmed järnvägen. Läs mer i avsnittet Järnväg.
- **Ulvåker:** ta hänsyn till Västra stambanan samt ett 45 meter brett bebyggelsefritt område utmed järnvägen. Läs mer i avsnittet Järnväg.

Utredningsområden

Några områden som kan vara lämpliga för utbyggnad behöver studeras ytterligare. Dessa presenteras i nedanstående avsnitt.

Simsjöområdet: befintliga bebyggelseområden

Utredningsområde, steg 1.

Fritidsbebyggelsen runt Simsjön har vuxit fram sedan 1930-talet. Simsjön är en av få badsjöar i Skövde tätorts närområde, och området har ca 370 bebyggda fastigheter. De flesta av tomterna är mycket små och vägnätet har låg standard. Det finns områdesbestämmelser (upprättade 1993, reviderade 2010), men efter år av avsteg har de blivit satta ur spel. Därför är det i dagsläget otydligt vad som gäller vid exempelvis bygglovsprövning, ansvar och tillsyn. En omvandling till permanentboende pågår, vilket aktualiserar behoven att hantera dagens risker, ansvar samt vägledning i bygglovsnämnden.

Rapporten *Simsjöområdet – utredning* (upprättad 2022-02-08 av SSB) beskriver vad som behöver göras för att skapa struktur och tydlighet både för fastighetsägare och för kommunen som tillsynsmyndighet.

Huvudfrågan för fritidstomterna är inriktningen och fördelningen mellan fritidshusområde och bostadsbebyggelse. Ska hela eller delar vara fritidshusområde? Och ska olika delområden få olika reglering, med tanke på att förutsättningarna för reglering och standardhöjningar skiljer sig åt mellan olika delområden?

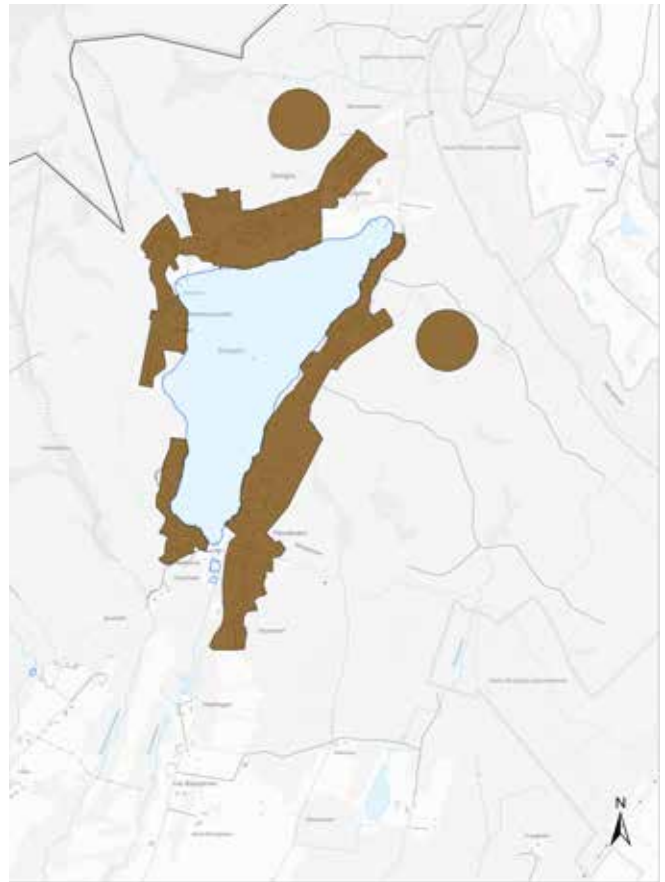
En viktig fråga att hantera är säkerheten med tanke på både framkomlighet och brandsäkerhet. I dagsläget är bedömningen att utryckningsfordon inte kan komma fram till alla adresser i området. Bebyggelsen frångår i flera delar det gällande kravet på åtta meter mellan byggnader.

Genom att i flera steg ta fram ett antal detaljplaner kan villkoren tydliggöras för såväl fastighetsägare som för berörda tjänstepersoner och politiker. I bilden på nästa sida redovisas ett förslag på indelning inför ett kommande detaljplanearbete.

Simsjöområdet: nya bebyggelseområden

Utredningsområde, steg 2.

Förutsättningarna för eventuell bostadsbyggnation i nya markområden ska utredas separat. Utredningen ska genomföras som steg två i det studiarbete som ska göras för hela Simsjöområdet. Steg ett innefattar utredningsarbeten för de befintliga bebyggelseområdena (läs mer i ovanstående avsnitt). Resultatet från arbetet i steg ett blir vägledande inför arbetet i steg två.

Nya bebyggelseområden bör utredas utifrån de tre hållbarhetsdimensionerna (social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet) samt utifrån ett helhetsperspektiv. Mobilitet och hållbara transportsystem, tillgång till gång-, cykel- och kollektivtrafik, behov av skola, barnomsorg och annan service är exempel på frågor som ska ingå. Andra delar är kulturhistoria, arkitektur, övrig infrastruktur, lämplig/möjlig exploateringsgrad och typ av bostadsbebyggelse. Man behöver dessutom ta fram lämplig områdesavgränsning utifrån platsens specifika förutsättningar.

Angränsande områden på bergsplatån och bergskanten omfattas av riksintresse för naturvård, friluftsliv och Natura 2000. Delar av dessa ingår i de två naturreservaten *Klasborg* och *Våmbs ängar* samt *Sydbillingen*. Vissa delar är också klass 1-områden i naturvårdsprogrammet. I och i anslutning till områdena finns vattendrag och sankmarker att beakta. Man behöver också beakta att berggrunden ligger ytligt.

En ökad bebyggelse kommer att medföra mer trafik till Simsjöområdet, i första hand norrifrån på Simsjövägen. Detta inne-

bär i sin tur med största sannolikhet att delar av Simsjövägen behöver byggas om i en delvis ny sträckning. En studie av ett möjligt scenario vid en sådan sträckning har genomförts (2018). På markanvändningskartan redovisas sträckningen från denna studie som en eventuell ny väg.

En ökad bebyggelse i Simsjöområdet medför också behov av att bygga ut vatten- och avloppssystemet. Denna fråga behöver utredas, liksom geoteknik-, hydrologi-, dagvatten- och skyfallsfrågorna.

I samband med utredningsarbetet bör en miljökonsekvensbeskrivning tas fram. Detta för att kunna bedöma om och i så fall hur berörda naturvärden, riksintressen och Natura 2000-områden påverkas uppströms och nedströms utbyggnadsområdena. En sådan miljökonsekvensbeskrivning inkluderar även en eventuell ny vägsträckning. Dessutom bör en konsekvensbeskrivning av de sociala och ekonomiska konsekvenserna göras. Det bör även tas fram en nyttokostnadsanalys för en utbyggnad av området.

Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS)

Skövde kommun erbjuder en mångfald av attraktiva livsmiljöer i hela kommunen, bland annat inom våra LIS-områden.

Strandskydd och områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden) regleras i 7 kap. miljöbalken. Med områden för *landsbygdsutveckling i strandnära lägen* avses ett område som är lämpligt för utveckling av landsbygden och som är av ett sådant slag och omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt.

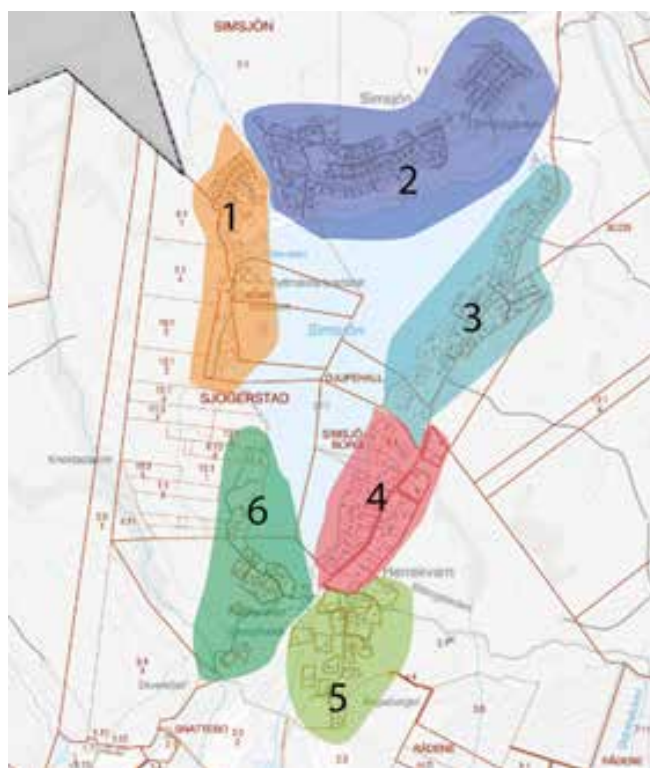
Skövde kommuns utpekade LIS-områden redovisas på markanvändningskartan, se bild på nästa sida. Områdena är belägna vid sjöarna Vristulven samt Lången och är avsedda för fritids- och bebyggelse respektive permanentbostäder.

Bebyggelsen bedöms kunna bidra till en positiv landsbygdsutveckling och förstärka utvecklingsmöjligheterna, framför allt för Timmersdala samhälle genom att stötta och stimulera social service. En viktig faktor som har legat till grund för förslagen till LIS-områden är just tillgången till teknisk och social service som vatten- och avloppsanläggning, kollektivtrafik, livsmedelsbutik, skola, förskola med mera.

När LIS-områdena har pekats ut har vissa områden undantagits eftersom de bedömts olämpliga utifrån ett helhetsperspektiv.

De undantagna områdena är:

- tysta områden
- områden som är översvämningskänsliga
- skredbenägna områden

Möjlig indelning av kommande planarbeten. Bilden har tagits fram i förarbetet kring utredningen om Simsjöområdet 2022.

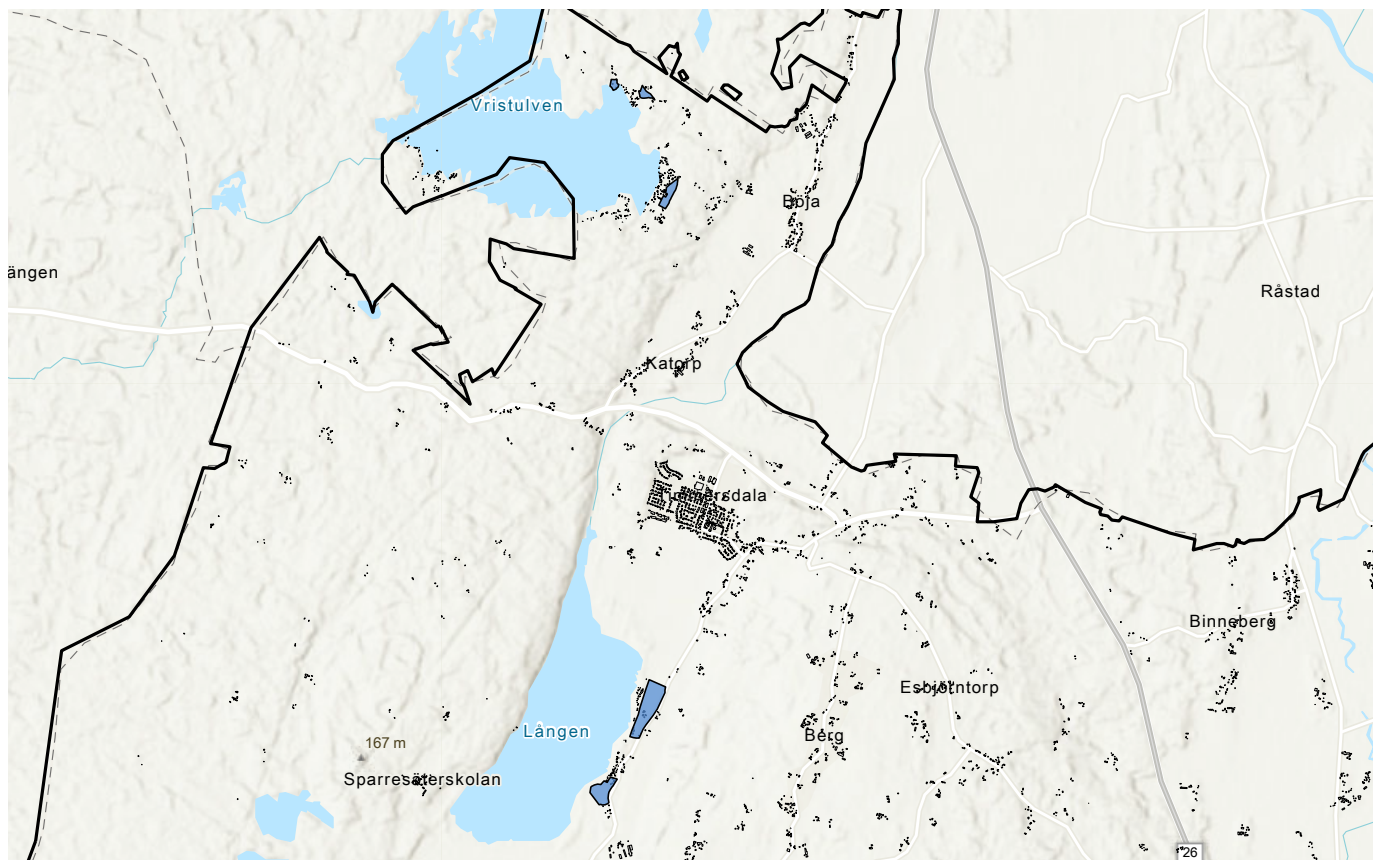
- områden med beslutade biotopskydd eller landskapsbilskydd samt naturreservat
  - områden med klass 1 och 2 i kommunens naturvårdsprogram
  - områden med höga biologiska värden för växt- och djurlivet.
- Dessa områden finns redovisade och beskrivna i inventeringar, karteringar och beslut, vilka i sin tur finns redovisade i kommunens digitala kartunderlag.

Områden vid sjön Lången

Områdena ligger i direkt anslutning till befintlig bebyggelse i Melldala. Områdena bedöms lämpliga för permanentboende i form av enbostadshus. Områdena ligger i kanten av ett större riksintresse för kulturmiljövård och ligger inom *Områdesbestämmelser för del av Nordbillingen* vars syfte är att ta hänsyn till områdets kulturmiljö och byggnadstradition genom utökad bygglöspåbjudning.

Planeringsprinciper LIS Lången:

- Hänsyn ska tas till yttre och inre vattenskyddsområde med tillhörande skyddsföreskrifter.

- Förutsättningar ska skapas för cykelstråk till Timmersdala.
- Lämpligt omhändertagande av dagvatten ska utredas i detaljplaneskedet och där utgångspunkten i första hand är lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD).
- Berört riksintresseområdes kärnvärden ska beaktas vid detaljplanering eller bygglovsprövning.

Områden vid sjön Vristulven

Områdena ligger i anslutning till befintlig fritidshusbebyggelse. Områdena är lämpliga för fritidshusbebyggelse.

Planeringsprinciper LIS Vristulven:

- Anpassa ny bebyggelse till befintlig fritidshusbebyggelse.
- Lämpligt omhändertagande av dagvatten ska utredas i detaljplaneskedet och där utgångspunkten i första hand är lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD).

Areell näring

Ytor för areell näring ingår i ytor redovisade som *landsbygd* i mark- och vattenanvändningskartan.

Läs mer i kapitlet *Värden och hänsyn* > *Areella näringar*.

Vatten

Vattenområden som redovisas på markanvändningskartan innefattar sjöar, vattendrag och dammar. För dessa områden gäller övergripande planeringsöverväganden och generella riktlinjer som stöd för annan planering och beslut.

Verksamhet och industri

Skövde är navet i Skaraborg och en av fyra delregionala kärnor i Västra Götaland. Här behövs ytterligare utbyggnad för verksamheter och industri; samtidigt är det viktigt att utnyttja marken mer effektivt. Nedan beskrivs de områden för verksamheter och industri som redovisas på markanvändningskartan.

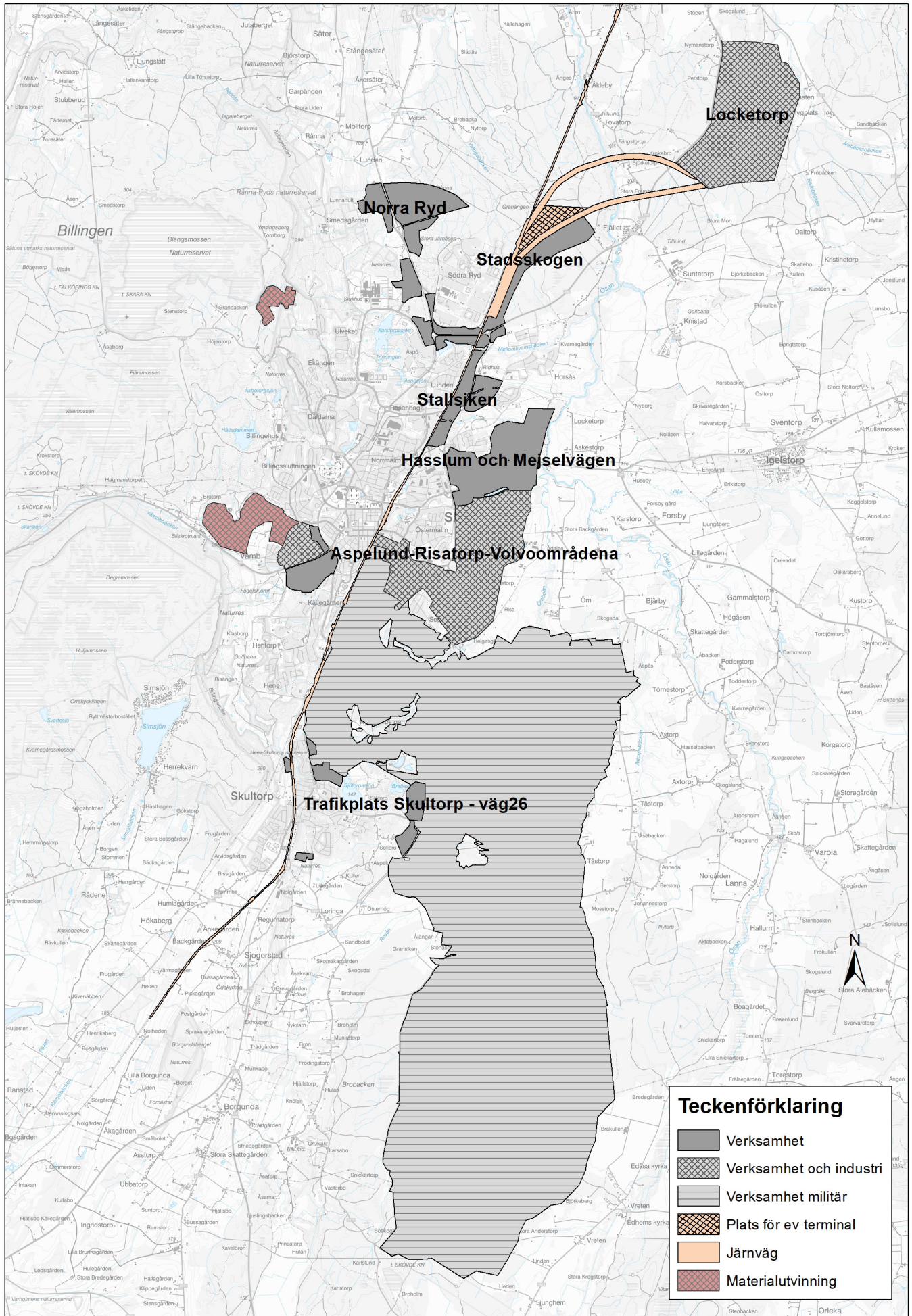
På markanvändningskartan redovisas ytor på tre sätt: som *Verksamhet och industri*, som *Verksamhet* samt som *Verksamhet för militär del*.

I Verksamhet och industri ingår traditionella industriområden. Tyngdpunkten ligger på verksamhet som kan vara störande för omgivningen och därför inte är förenlig med bostäder. Det kan exempelvis handla om verksamheter som är

ytkrävande, genererar tung trafik eller som påverkar omgivningen med buller eller lukt. Här ingår exempelvis fabriksområdet för Cementas kalkstensbrytning, som även omfattas av riksintresse för ämnen och material.

Verksamhet inkluderar inte industri men har i övrigt ett brett spann av verksamhetstyper som är mindre störande för omgivningen.

Verksamhet för militär del visar Försvarsmaktens verksamhetsområde för skjutfältet. Detta är en del av riksintresse för totalförsvaret. Läs mer om hela riksintresset i kapitlet *Värden och hänsyn*.

Större utbyggnadsområden för verksamheter

Nedan beskrivs de områden för verksamheter och industri som innefattar större ytor för ny exploatering. Övriga områden för verksamheter och industri innefattar mindre ytor för ny exploatering, och viss komplettering och förtätning kan ske.

Locketorp

Område för *verksamhet och industri*. Ligger norr om Skövde stad och har tidigare varit flygplats.

Locketorp är avsett för storskalig industri med tillhörande funktioner som tekniska anläggningar, samt för ny anslutning till väg 200. Området ger förutsättningar för storskalig industri där så kallad Sevesoverksamhet* är tillåten. Verksamheterna inom området tillåts vara störande. Till området möjliggörs en ny väganslutning till väg 200 samt järnvägsanslutning med industrispår. En detaljplan för större delen av området (etapp 1) har antagits under 2022.

En del av planområdet är i dag detaljplanerat för flygplats och verksamheter. Flygplatsverksamheten har avvecklats under 2022.

Läs mer om förslag till nya vägar samt utredningskorridorer för industrispår i avsnittet *Trafik och transporter*.

Planeringsprinciper Locketorp:

- Området ska reserveras för storskalig verksamhet. Ny detaljplan för området blir styrande. En detaljplan för etapp två (nordvästra delen av området) ska ge förutsättningar som överensstämmer med etapp 1.
- Övriga hänsyn att särskilt beakta utifrån gällande lagar och riktlinjer: transport av farligt gods, geoteknik, hydrologi, markföroreningar, fornlämningar, naturvärden samt dagvatten- och skyfallshantering.

Aspelund–Risatorp–Volvoområdena

Område för *verksamhet och industri*. Ligger i sydöstra delen av Skövde stad. Här finns bland annat reningsverket Stadskvarn, Skövde slakteri, Skövde Värmeverk, Volvofabrikerna, en återvinningscentral samt ett tidigare deponiområde (Risängen). Vissa möjligheter till expansion finns inom området, främst åt öster och sydost.

Planeringsprinciper Aspelund–Risatorp–Volvoområdena:

- Hänsyn ska tas till grönstråk samt skredbenägen mark i anslutning till Svesån. Området innehåller platser med förorenad mark.
- Framtida expansionsmöjligheter för återvinningscentralen och dess materialhantering ska beaktas inom området.

Norra Ryd

Område för *verksamhet*. Området ligger norr om Skövde stad, på båda sidor om väg 26. Stora delar av området har nyligen fått detaljplaner antagna (2016 resp. 2022). Ytterligare expansionsmöjligheter i Norra Ryd föreslås åt öster.

I samband med utbyggnad av Skövde vid Stadsskogen, Norra Ryd samt Locketorp föreslås framtida sträckningar av nya vägkopplingar mellan väg 26 och väg 200. De nya vägarna bedöms långsiktigt kunna få en dubbel funktion; dels som led för lokal trafik för att nå och binda samman områden inom staden, dels för nationell och regional trafik som passerar Skövde. På markanvändningskartan är vägsträckningarna översiktligt illustrerade som *framtida vägkoppling*.

Läs mer om förslag till nya vägar samt utredningskorridorer för industrispår i avsnittet *Trafik och transporter*.

Planeringsprinciper Norra Ryd:

- Hänsyn: Små vattendrag rinner genom området. Eventuella naturvärden inom området bör inventeras.

Stadsskogen

Område för *verksamhet*. Stadsskogen är ett större område mellan Törebodavägen och Västra stambanan. Området är relativt plant, lite småkuperat i de sydvästra delarna, och innehåller huvudsakligen barrskog samt en del kalhyggen. Små vattendrag rinner genom området.

Stadsskogen har förutsättningar att bli en ny stadsdel i norra Skövde och binda samman befintlig bebyggelse i Södra Ryd med den framväxande Trädgårdsstaden söder om Törebodavägen. Stadsskogen innehåller områden för såväl bebyggelse som verksamheter och grönområde. Närmast Västra stambanan finns ytor med anknypning till järnvägen.

* **Sevesoverksamhet** Verksamheter som hanterar eller lagrar stora mängder av vissa kemikalier kan omfattas av Sevesolagen. Syftet med lagen är att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. Om verksamheten omfattas av lagen eller inte beror på mängden av det farliga ämnet/ämnena som kan förvaras. Alla verksamheter som omfattas av denna lag måste anmälas till Länsstyrelsen.

Nya verksamhetsytor finns i västra och norra delen av Stadsskogen, i anslutning till väg och järnväg. Verksamhetsområdet sträcker sig ända ner till Horsåsrondellen. Även i anslutning till södra och östra delen av cirkulationsplatsen finns mindre markområden för verksamhet.

I samband med utbyggnad av Stadsskogen, Norra Ryd samt Locketorp föreslås framtida sträckningar av nya vägkopplingar mellan väg 26 och väg 200. De nya vägarna bedöms långsiktigt kunna få en dubbel funktion; dels led för lokal trafik för att nå och binda samman områden inom staden, dels för nationell och regional trafik som passerar Skövde. På markanvändningskartan är vägsträckningarna översiktligt illustrerade som *framtida vägkoppling*.

Läs mer om förslag till nya vägar samt utredningskorridorer för industrispår i avsnittet *Trafik och transporter*. Läs mer om Stadsskogen i avsnittet *Större utbyggnadsområden för bebyggelse*.

Planeringsprinciper Stadsskogen:

- Detaljplanering ska föregås av en ändring (d.v.s en geografisk fördjupning) av översiktsplanen, alternativt ett planprogram för hela området. I detta arbete ska gränser och utbredning av föreslagna bostads- och verksamhetsytor studeras noggrannare. Möjligheten till ett framtida stationsområde (för tåg och buss) ska också beaktas.
- Efterfrågan på och behov av olika typer verksamhetsytor ska beaktas och säkerställas. Bland annat bör behovet av en yta för ny återvinningscentral utredas. För att öka återbruk och cirkularitet bör en sådan anläggning samordnas och samlokaliseras med verksamhet för återbruk, reovering och reparationer.
- En övergripande trafikplanering för hela Stadsskogen bör ske tidigt i processen och även innefatta en ny vägkoppling mellan väg 26 och väg 200. I planeringen bör även anslutningsmöjligheter till verksamhetsytorna söder och öster om Horsåsrondellen tas med.
- Västra stambanan är ett riksintresse och längs med stambanan ska ett 30 meter brett bebyggelsefritt område finnas (Tra-

fikverkets riktlinjer). Utmed stambanan ska mark också reserveras för ett eventuellt tredje spår, vilket innebär ytterligare cirka 15 meter.

- I planförslaget redovisas användningen Järnväg i en bredare korridor som också möjliggör plats för pendelperrong, överlämningsbangård, terminalområde samt två alternativa utredningskorridorer för industrispår. Hänsyn och eventuell samplanering ska ske för områden avsett för järnvägsändamål samt för eventuellt terminalområde.
- God tillgänglighet ska skapas för alla trafikslag att nå en eventuell pendelstation från Stadsskogen, Trädgårdsstaden och Södra Ryd.
- Övriga viktiga hänsyn att särskilt beakta utifrån gällande lagar och riktlinjer: buller, transport av farligt gods, geoteknik, naturvärden samt dagvattenhantering.

Hasslum och Mejselvägen

Område för *verksamhet*. Området ligger i östra delen av Skövde stad, öster om väg 26 och i anslutning till väg 49. Här finns bland annat företagsverksamhet, kontor, undervisningslokaler, bygghandel, bilverkstad, biltvätt, plats reserverad för ny brandstation samt Hasslums övningsområde. Det centrala läget ger goda möjligheter för utveckling nära bostäder och service i nya Skövde Science City (Mariesjö), Hasslum och Södra Trädgårdsstaden.

Hasslums övningsområdet har en stor skyddszon som sträcker sig utanför själva övningsområdet och som i nuläget (2022) hindrar utveckling av stora markvärden. På fastigheten Motorblocket 1 pågår utfyllnad med sotsand. Därefter kan ytan ställas i ordning för verksamhetsetablering. Inom område Hasslum-Mejselvägen finns verksamheter som i dag hamnar i konflikt sinsemellan på grund av expansionsbehov, transportbehov och säkerhet. Utmaningarna kan vara svåra att lösa i gällande detaljplaner. Det ställer krav på att ändra och skapa nya detaljplaner.

För området vid Mejselvägen finns ett godkänt planprogram (*Planprogram för Stadskvarn-Aspelund, 2009*).

Övningsområdet

Övningsverksamheten vid Hasslum startades på 1950-talet och användes bland annat av Försvarsmakten. Statliga Räddningsverket utövade verksamhet inom området mellan 1986 och 2008, då området togs över av företaget Swedish Rescue Training Center. Sedan 2015 bedrivs verksamheten av Räddningstjänsten Östra Skaraborg.

Brandövningsverksamhet har hållits på flera platser inom området. De brandsläckningsskum som tidigare användes vid övningarna har generellt varit de som använts på marknaden, då bland annat Aqueous Film Forming Foam (AFFF) som utvecklades för petroleumbränder och introducerades i Sverige mellan 1970–1980. Dessa brandsläckningsskum innehöll till en början PFOS men även släckskum innehållande PFOA förekom. Runt 2002 blev det allt vanligare med fluorotelomer-baserade brandsläckningsskum, med tex PFBS och PFHxS. Sedan år 2009 har endast vatten används vid brandsläckningsövningar, med Kemplan som undantag där släckskum användes fram till hösten 2015. De analysresultat som redovisas i rapporten *Miljöteknisk undersökning av Hasslums övningsområde Skövde*¹ visar tydligt att övningsområdet är påverkat av den historiska verksamheten. Höga halter av PFAS har påträffats i samtliga medier (grundvatten, ytvatten, jord, samt löv- och träved) som har provtagits.

¹ Miljöteknisk undersökning av Hasslums övningsområde Skövde, Golder Associates AB, rapport 1788603, 2020-06-11

Planeringsprinciper Hasslum:

- Hasslums övningsområde bör på sikt ställas om till verksamhet med lägre störningspåverkan för andra verksamheter och omgivande bostadsbebyggelse. Detta styrs dock av beslut om övningsverksamhetens behov och omlokalisering inom Västra Götaland.
- Lämplig marksanering ska utredas och genomföras senast i samband med ytterligare etableringar eller ingrepp i marken inom Hasslums övningsområde.
- Utmed Ösan och Svesån kan marken vara skredbenägen. Därför kan särskilda geotekniska undersökningar krävas.
- Övrig hänsyn att särskilt beakta utifrån gällande lagar och riktlinjer: strandskydd, mindre vattendrag, gröna stråk, befintlig dagvattendamm, naturvärden samt fornlämningar.

Stallsiken

Område för verksamhet. Handelsområdet Stallsiken ligger mellan Västra stambanan och Östra leden (väg 26), runt Trafikplats Stallsiken. De centrala delarna på båda sidor om Östra leden är främst till för storskalig handel, medan de norra och södra delarna är avsedda för ej störande verksamheter och viss handel.

Planeringsprinciper Stallsiken:

- Det är viktigt med anpassning och god koppling/anslutning till Skövde Science City (Mariesjö) genom kommunikationsstråk för buss samt gång och cykel. Det är också viktigt med god koppling över Östra leden samt med gröna stråk och dagvattendammar. Strandskydd finns i den norra delen.

Trafikplats Skultorp: väg 26

Område för verksamhet. Platsen ligger i direkt anslutning till Trafikplats Skultorp på väg 26. Marken är relativt plan och främst bevuxen med barrskog. Området har ett bra ”annonsläge” utmed väg 26.

Planeringsprinciper Trafikplats Skultorp:

- Med anledning av närheten till totalförsvarets verksamhetsområde ska tidigt samråd ske med Försvarmakten.
- Övrig hänsyn att särskilt beakta utifrån gällande lagar och riktlinjer: geoteknik (finns mindre områden med skred i finkornig jordart).

Materialutvinning: täktverksamhet

Markanvändningskartan redovisar två områden för materialutvinning. Dessa områden omfattar beslutade täktillstånd för Cementas kalkstenstäkt samt för Billingsryds diabastäkt. Båda dessa täkter ligger i direkt anslutning till Skövde centralort och har fyndigheter som är av riksintresse för ämnen och material enligt miljöbalken. Dessa områden behöver därmed avgränsas tydligt på markanvändningskartan.

Läs mer om riksintressen och kommunens ställningstagande i kapitlet *Värden och hänsyn*.

Övriga grus- och bergtäkter i kommunen är inte särskilt utpekade på markanvändningskartan.

Tillstånd till täktverksamhet prövas enligt miljöbalken.

Trafik och transporter

För att närma sig ett hållbart samhälle krävs att fler ändrar sina resvanor. Här har transportinfrastrukturen stor betydelse. En förflyttning mot mer yteffektiva transportsätt är en viktig del i att skapa den attraktiva stad och kommun som vi vill ha. Skövde kommun prioriterar de hållbara färdätten kollektivtrafik, gång och cykel.

Transportsektorn utvecklas snabbt, både med förnybara drivmedel för minskade utsläpp och med självkörande fordon för ökad trafiksäkerhet. Nya drivmedel löser dock inte trängseln eller den ökade platskonkurrensen i staden, och drivmedlen kommer troligtvis inte heller räcka till. Därför behöver också vägtrafikens volym minska och effektiviteten i det befintliga systemet förbättras. Skövde kommun arbetar med detta bland annat i arbeten kopplat till energi- och klimatplanen.

I ÖP 2040:s utvecklingsinriktning anges de övergripande och strukturbildande väg- och kollektivtrafikstråk samt stationer, större hållplatser och pendelparkeringar som avses bli bestående.

Våren 2012 antog kommunfullmäktige en trafikstrategi för Skövde. Strategin har sex inriktningsmål; Attraktiv utveckling av centrum, Hållbara resmönster, Tillgänglig stad, Goda pendlingsmöjligheter, Trygg stad samt Trafiksäker stad. Syftet med strategin är att identifiera den önskade utvecklingen av Skövdes trafiksystem samt åtgärder för att nå dit.

Sedan strategin antogs har Skövde centralort utvecklats snabbt. Det betyder att det finns delar i strategin som behöver revideras. I samband med att kommunen uppdaterar sin Trafikstrategi ska trafikflödena i Skövde centralort ses över, inkluderat en utbyggnad enligt ÖP 2040, och eventuella behov av ytterligare åtgärder i trafiknätet ska analyseras.

Fenomenet att ökad tillgång på infrastruktur skapar ett ökat antal resor kallas inducerad trafik. Begreppet används för att förklara att nya bilvägar inte bara flyttar biltrafik utan även genererar fler bilresor. Om Skövde ska växa och utvecklas hållbart behöver vi därför skifta mot fler hållbara resor och färre resor totalt, snarare än att bygga fler vägar. Det kommande arbetet med att uppdatera kommunens trafikstrategi kommer undersöka bästa tillvägagångssätt.

Kollektivtrafik

Kollektivtrafikplanen för Skövde (*Kollektivtrafikplan för Skövde år 2025, med utblick 2035*) beskriver hur kollektivtrafiken behöver utvecklas för att nå de nationella, regionala och lokala målen för 2025 om en högre marknadsandel för kollektivtrafiken samt om befolkningstillväxt. De övergripande målen handlar om att stödja en hållbar region- och stadsutveckling, underlätta ett smidigt vardagsliv samt öka andelen hållbara resor med kollektivtrafik, gång och cykel. Det ska vara lättare än i dag att kombinera olika färdssätt; lätt att byta mellan buss och cykel, att variera sig och känna sig trygg med valet av färdssätt. Samtidigt ska stadsstrukturen också vara bättre anpassad till att fler människor som lever och bor i staden har nära till kollektivtrafik.

Resecentrum i Skövde är en viktig knutpunkt för kollektivtrafiken och har en avgörande funktion för Skövdes och hela Skaraborgs fortsatta utveckling.

Planeringsprinciper kollektivtrafik:

- Skövde kommun prioriterar de hållbara färdssätten och arbetar för att uppnå målen i trafikstrategin och kollektivtrafikplanen. Vid konkurrens om fysiskt utrymme ska kollektivtrafik samt gång- och cykeltrafik prioriteras.
- Skövde kommun arbetar för ökat hållbart och tryggt resande. Det är av största vikt att Resecentrums förutsättningar och framtida behov beaktas och tas tillvara.
- När nya områden planeras ska framkomligheten för kollektivtrafiken beaktas. En målsättning är att placeringen av hållplatser ska täcka in merparten av bebyggelsen så att det är max 400 meters avstånd till en hållplats.
- Pendelparkeringar ska anläggas vid attraktiva knutpunkter för byte av trafikslag mellan buss, cykel och bil. Särskilt viktiga lokaliseringar för pendelparkeringar finns markerade på utvecklingsinriktningskartan.

Gång- och cykelvägar

Gång- och cykelvägnätet är väl utbyggt i Skövde centralort. Vissa saknade länkar finns dock fortfarande. 2018 antogs kommunens *Cykelstrategi* och *Cykelplan*. Cykelstrategin är en tematisk fördjupning av Skövde kommuns trafikstrategi.

Målet är att cyklandet ska öka i kommunen och att cykeln ska vara ett naturligt val vid vardagsresor av olika slag. Hälften av bilresorna i Skövde kommun är under tre kilometer långa och en majoritet av alla resor (oavsett färdssätt) är under fem kilometer. Många av dessa resor kan göras med cykel; det gäller såväl resor till/från arbete, skola och fritidsaktiviteter som resor för att utföra ärenden. Cykelstrategin slår fast några övergripande strategier med målet att öka andelen cyklisterna och få fler att cykla mer

Övergripande strategier:

1. Eftersträva ett sammanhängande cykelnät
2. Ta fram minst ett prioriterat cykelstråk
3. Prioritera arbetspendling med cykel
4. Prioritera cykelvägar till och från skolor

Cykelstrategin beskriver även att kommunen ska arbeta utifrån så kallat *mobility management* – ett koncept för att främja hållbara transporter genom att förändra beteenden och attityder.

I cykelplanen konkretiseras strategierna. Planen innehåller kartor över hur cykelnätet ska se ut i framtiden. Målet är att utveckla huvudcykelvägnätet så att stadsdelarna i Skövde centralort knyts ihop på ett bra sätt.

Huvudcykelnätet är de delar av Skövde kommuns cykelnät som utgör stommen eller ryggraden i cykelnätet. Dessa cykelvägar knyter samman olika delar av kommunen och staden med varandra och olika målpunkter. Genom att namnge huvudcykelstråken blir navigeringen lättare. I Skövde kommun markeras därför de olika stråken i huvudcykelnätet med olika färger. Se karta till höger.

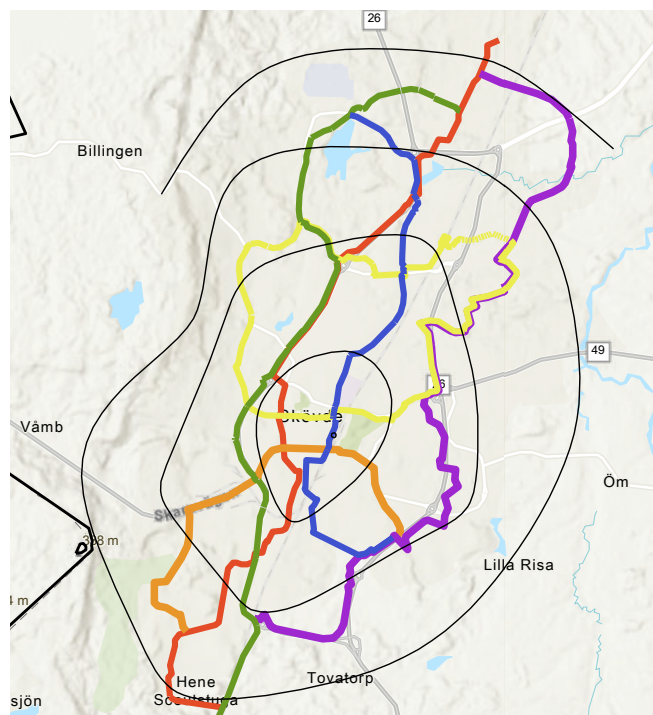
Det röda huvudcykelstråket är även angivet som ett prioriterat stråk. Det innebär bland annat att framkomligheten för cykeltrafiken prioriteras över biltrafiken i korsningspunkter. Det prioriterade stråket är också det stråk som ska iordningställas först vid behov av prioritering vid snöröjning.

Övriga cykelvägar/-banor som inte är en del i huvudcykelstråken bildar ett finmaskigare nät som kopplar samman fler delar av kommunen och staden med huvudcykelstråken. Det finmaskiga nätet löper bland annat till olika bostadsområden och kopplas till de bostadsgator där cyklingen sker i blandtrafik. De övriga cykelvägarna redovisas i kommunens cykelkarta.

Mellan tätorterna i kommunen finns, med några undantag, inga separata gång- och cykelvägar. I utvecklingsinriktningen (se sid 30) pekas ett antal viktiga länkar ut för att knyta samman centralort, serviceorter och lokalorter, exakt placering av dessa är inte utpekade.

Planeringsprinciper gång- och cykelvägar:

- Planering och genomförande av huvudcykelstråk och övriga cykelstråk ska ske i enlighet med kommunens cykelstrategi och cykelplan (2018).
- Huvudcykelnätet ska utvecklas och knyta samman olika delar av kommunen och staden med varandra samt med olika målpunkter.
- När nya bostads- och verksamhetsområden planeras är utgångspunkten att dessa ska knytas till det befintliga gång- och cykelvägnätet.
- Gångtrafik bör behandlas som ett eget trafikslag och cykelns konkurrenskraft mot bilen vid korta resor bör uppmärksammas.
- Vid konkurrens om fysiskt utrymme ska gång- och cykeltrafik samt kollektivtrafik prioriteras.

Karta över de sex huvudcykelstråken i Skövde centralort. Cirklarna illustrerar hur långt man kommer med cykel på 5, 10, 15 respektive 20 minuter från centrum.

Övergripande vägnät

Väg 26 och väg 49 Skara-Skövde är utpekade riksintressen för kommunikationer. De är också de två övergripande vägarna i Skövde kommun. Väg 26 är en nationell led och passerar Skövde i nordsydlig riktning, medan väg 49 är en regional led som går i öst-västlig riktning och passerar genom Skövde centralort. Väg 49 är ett prioriterat pendlingsstråk för både bil och kollektivtrafik i Västra Götaland.

Dessa båda vägar är av mycket stor betydelse för den transportintensiva industrin med mål utmed väg E20. Därför måste höga krav ställas på framkomligheten.

Väg 26 fungerar i dag både som förbifart för trafik som passerar Skövde och som led för intern trafik mellan stadens norra och södra delar. Detsamma gäller den öst-västliga väg 49. Huvudvägnätet för Skövde tätort kan översiktligt beskrivas som en ring bestående av Vadsbovägen och Östra leden (väg 26) samt ett fåtal tvärförbindelser i östvästlig riktning. I dagsläget (2022) finns tre gator som förbinder östra sidan om järnvägen med de centrala och västra delarna av Skövde tätort. Dessa gator är Nohagavägen, Hjovägen och Kavelbrovägen. Förutom dessa förbindelser finns väg 26 i norra delen och väg 49 i södra delen.

I samband med att Skövde byggs ut vid Stadsskogen, Norra Ryd och Locketorp föreslås nya vägkopplingar mellan väg 26

och väg 200. De nya vägarna bedöms långsiktigt kunna få en dubbel funktion; dels som led för lokal trafik för att nå och binda samman områden inom staden, dels för nationell och regional trafik som passerar Skövde. På markanvändningskartan är vägsträckningarna översiktligt illustrerade som *framtida vägkoppling*. Stadsskogen är ett stort sammanhängande tillväxtområde med både bostäder och verksamheter. Området ska studeras vidare i en ändring (d.v.s en geografisk fördjupning) av översiktsplanen eller som planprogram. Då ska även väginfrastrukturen detaljstuderas inom området. Läs mer om Stadsskogen i avsnittet *Större utbyggnadsområden för bebyggelse*.

En åtgärdsvalsstudie för tillgänglighet i Skövde (*ÅVS Tillgänglighet Skövde*) togs fram 2017. Åtgärdsvalsstudien var ett samarbete mellan kommunen och Trafikverket, och resulterade i en överenskommelse om flera åtgärder vid trafik korsningar på väg 26 och väg 49. De flesta åtgärder har genomförts eller planeras. Dessa åtgärder skapar goda förbättringar i den befintliga väginfrastrukturen och som i sin tur ger bättre trafikflöden och ett mer robust vägnät för nuvarande och framtida trafikflöden. I samband med att kommunen uppdaterar sin Trafikstrategi ska trafikflödena i Skövde centralort ses över, inkluderat en utbyggnad enligt ÖP 2040, och eventuella behov av ytterligare åtgärder i trafiknätet ska analyseras.

Planeringsprinciper vägar:

- För att få ett aktuellt planeringsunderlag och styrdokument för efterföljande beslut ska kommunens trafikstrategi revideras och uppdateras. Trafikstrategin ska utreda framtida behov samt åtgärder som behövs för att långsiktigt säkerställa en väl fungerande trafikinfrastruktur i Skövde centralort. God framkomlighet på väg 49 och väg 26 är viktiga delar i detta. Trafikstrategin ska utreda vilka åtgärder som långsiktigt bör genomföras för att vidmakthålla en god framkomlighet på väg 26 och Östra leden, bland annat frågan om behovet av nya vägsträckningar. Effekterna av de åtgärder som genomförts i ÅVS Tillgänglighet Skövde och ÅVS Hallenbergsrondellen ska ingå som ett underlag i trafikstrategin. Strategin ska utgå från andelen trafik med målpunkter i Skövde centralort, andelen trafik som har annan målpunkt samt en utbyggnad av Skövde enligt ÖP 2040.
- Kommunen ska arbeta för att ÅVS Väg 49 genom Skövde centralort tas fram och genomförs.
- En expansion av staden öster om järnvägen ökar behovet av kopplingar mellan östlig och västlig sida av järnvägen. Detta behöver studeras vidare.
- Vid konkurrens om fysiskt utrymme ska kollektivtrafik samt gång- och cykeltrafik prioriteras.

Järnväg

Västra stambanan är ett utpekat riksintresse för kommunikatörer. Längs med stambanan ska ett 30 meter brett bebyggelsefritt område finnas (Trafikverkets riktlinjer). Utmed stambanans hela sträckning ska mark dessutom reserveras för ett eventuellt tredje spår, vilket innebär ytterligare cirka 15 meter. Sammantaget ska alltså ett 45 meter brett bebyggelsefritt område reserveras utmed Västra stambanan. Denna markreservering ska beaktas vid all ny planering och bygglovsgivning.

Västra stambanan är en av Sveriges viktigaste järnvägar för såväl persontransporter som godstransporter. Den är också helt avgörande för möjligheten att transportera gods till och från

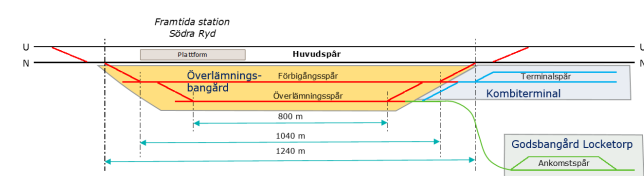
Göteborgs hamn. Kapacitetsutnyttjandet på Västra stambanan är i dag högt, vilket leder till bristande punktlighet och svårigheter att möta en ökad efterfrågan på tågtrafik. Kapacitetsbristen hämmar den mellankommunala utvecklingen i stråket.

2015 genomförde Trafikverket Åtgärdsvalsstudie Västra stambanan genom Västra Götaland. Där drogs slutsatsen att ett nytt dubbelspår mellan Göteborg och Alingsås bör byggas för att nå de nationella och regionala långsiktiga transportmålen.

Industrispår och terminalområde

Industrispåren till Volvo respektive Cementa ska finnas kvar. I ÖP 2040 anvisas mark även för ett nytt industrispår i norra delen av Skövde centralort. Industrispåret ska skapa en järnvägsanslutning till verksamhets- och industriområdet vid Locketorp. Spårområdet redovisas i form av två alternativa utredningskorridorer. Kommande utredningar får visa vilket av dessa två alternativ som ska väljas.

Ett nytt industrispår förutsätter åtgärder vid Västra stambanan, bland annat i form av en överlämningsbangård samt nya spårväxlar. Detta kan på sikt skapa förutsättningar för både en pendelstation vid Södra Ryd och en etablering av en kombiterminal. Mark för detta finns utpekad på markanvändningskartan.

Principskiss av spårutformning för godståg Norra Skövde. Bilden är hämtad från Järnvägssystem Locketorp – översiktlig alternativstudie av Roger Nordefors.

Planeringsprinciper järnväg:

Följande markreserveringar ska beaktas vid all ny planering och bygglovsgivning:

- Industrispåren till Volvo respektive Cementa ska finnas kvar.
- Tredje spår: Utmed stambanans hela sträckning genom kommunen ska ett bebyggelsefritt avstånd på 45 meter finnas.
- Terminal och industrispår: Yta ska reserveras för ett eventuellt industrispår och en eventuell terminal.
- Pendelstation Södra Ryd: Yta ska reserveras för en eventuell station i Södra Ryd.

Natur och friluftsliv

Områden med höga naturvärden är ofta också områden som har höga friluftsvärden. Dessa har stor betydelse för en kommuns attraktivitet. Sådana områden är en av förutsättningarna för hälsa och välfärd, är livsnödvändiga för den biologiska mångfalden och spelar dessutom en viktig roll för klimatanpassning och minskad klimatpåverkan.

Kategorin *Natur och friluftsliv* på markanvändningskartan innefattar större sammanhängande områden där värden för friluftsliv, natur- och kulturmiljö, biologisk mångfald och ekosystemtjänster är prioriterade. Här ingår även naturreservat, kulturresevat samt Natura 2000-områden.

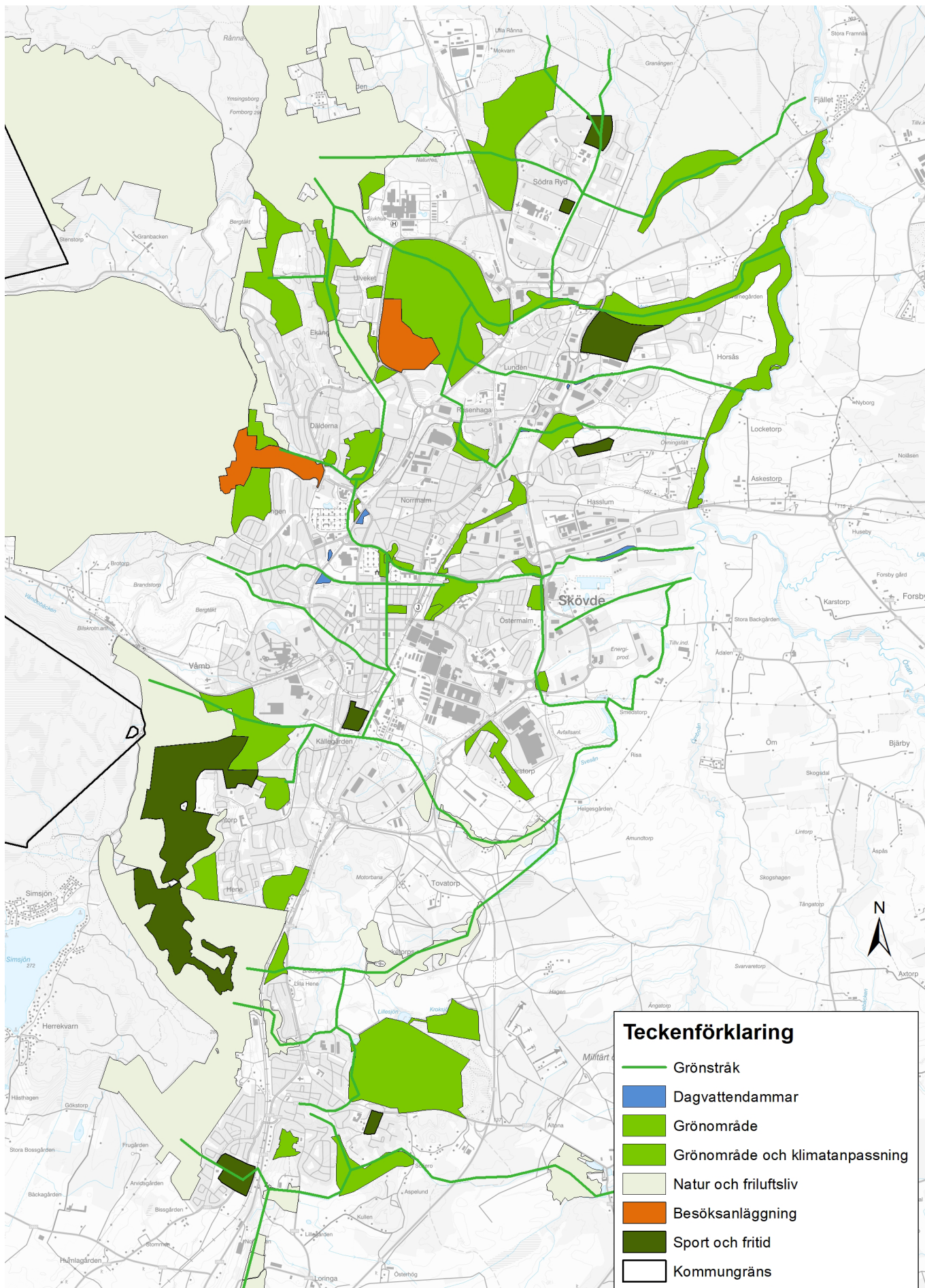
Områdena kan innehålla övernattningsmöjligheter för det rörliga friluftslivet, skidspår, vandringsleder, motionsslingor, badplatser med mera. De kan ha olika karaktär och användas på olika sätt beroende på årstid. Även Billingsens friluftsområde innefattas i denna kategori.

Läs även kapitlet *Värden och hänsyn*, där riksintressen, skyddad natur, miljöer och landskap med mera beskrivs. Dessa värden är en del av den miljö där möjligheter ges att uppleva natur och friluftsliv.

Läs också mer om besöksområdet Billingen Skövde i avsnittet *Grönområden* samt i kapitlet *Utvecklingsinriktning*.

Planeringsprinciper natur och friluftsliv:

- Markerade områden ska finnas för natur och rekreation. Inom dessa områden ska bevarande och utveckling ske med hänsyn till områdenas värden och kvaliteter.
- Kommunen ska bidra till att viktiga områden för friluftsliv och naturvärden bevaras och vid behov utvecklas för kommande generationer.
- Åtgärder/anläggningar bör inte vidtas/uppföras där stora värden för naturvård, friluftsliv eller landskapsbild påtagligt skadas eller där en nämnvärd påverkan på vattenstånd, vattenföring eller vattenkvalitet kan uppkomma. Hänsyn till detta ska tas vid såväl planläggning som i bygglovsärenden och andra tillståndsprocesser.

Grönområden

Grönområden fyller både ekologiska, sociala och kulturella funktioner. Att människor har grönområden i sin direkta närhet är mycket viktigt för folkhälsan; det ökar lusten till rörelse och får människor att mötas. Andra positiva effekter av områdena är att de minskar buller och luftföroreningar. Dessutom har fastigheter som ligger nära grönområden ofta ett högre värde. Natur- och kulturmiljöer är också betydelsefulla för besöksnäringen, som är en växande näringsgren.

I markanvändning *Grönområde* på markanvändningskartan ingår större parker samt grönområden eller anlagda områden för fritidsaktiviteter i eller i anslutning till tätorter. Det kan vara parker, parkliknande miljöer, naturmark i tätortsmiljö, områden för närrekreation, lekplatser samt anlagda områden för fritidsaktiviteter som främst äger rum utomhus.

Ytor som är avsedda för just större sport- och fritidsanläggningar markeras på markanvändningskartan med en egen bestämmelse som heter *sport och fritid*.

Markanvändningskartan redovisar viktiga större grönområden. Utöver dessa finns mindre områden och platser som ingår i *mångfunktionell bebyggelse* och *sammanhängande bostadsbebyggelse*. Dessa park- och/eller grönytor redovisas därmed inte specifikt på markanvändningskartan.

På markanvändningskartan finns också *gröna stråk* redovisade. Dessa är de större och mest viktiga gröna stråken och är en del av Skövdes gröna infrastruktur.

Ett gestaltungsprogram för utvecklingen av Boulognerskogen (2012) finns framtaget. Programmet är fortsatt vägledande för åtgärder i parken.

Grönstruktur

Gröna och blå strukturer samt tillgången till natur- och friluftsområden är viktiga delar i ett hållbart samhälle. De har också stor betydelse för en kommuns attraktivitet. Grönområden och vattenmiljöer levererar många naturnyttor, så kallade ekosystemtjänster, som är en förutsättning för hälsa och välfärd. Luft och vatten renas, kol binds in från luften, buller kan dämpas, vattenflöden kan regleras och det finns möjlighet till biologisk mångfald. Detta ger i sin tur möjlighet för friluftsliv, rekreation, turism och naturupplevelser.

3–30–300 är en regel som har tagits fram för att avgöra hur mycket träd och grönska en stad behöver för att fungera väl. Regeln ska ge kvantitativa mått för grönstruktur och kan användas i alla städer oavsett storlek. Bostadsnära grönska samt tillgång till större grönområden är viktiga för en attraktiv, hälsosam och klimatsäkrad stad.

Så här fungerar regeln:

3 träd: Alla ska kunna se minst tre träd från sin bostad, skola och arbetsplats.

30 procent: Varje stadsområde ska ha minst 30 procent så kallad krontäckningsgrad. Måttet talar om hur stor del av en yta som skuggas av trädkronor.

300 meter: Alla invånare ska ha max 300 meter till ett grönområde.

Regeln om 300 meter ska vara utgångspunkten även när Skövde växer. Bostadsnära grönska i form av träd, mindre parker eller liknande är viktiga för en attraktiv, hälsosam och klimatsäkrad stad. Som komplement till regeln om 300 meter bör därför även den resterande delen av 3–30–300-regeln användas.

Billingen

Grönskan, naturen och Billingen är viktiga delar av Skövdes identitet och styrka. Skövde kommun har god tillgång på natur- och grönområden tack vare sitt läge vid berget Billingen. Ädellövskogarna på Billingens sluttningar hyser unika naturvärden. Billingen ingår också i *Platåbergens Geopark*, som har utnämnts till Sveriges första globala geopark av UNESCO. Det kamélandskap med branta kullar och sänkor som istiden har skapat ger goda förutsättningar för grönområden även inne i stadsmiljön.

Gamla träd

Det svenska kulturlandskapets trädmiljöer är på flera sätt unika i ett internationellt perspektiv. Skövde har en stor rikedom av skyddsvärda träd både inne i tätorterna, i skogen och i kulturlandskapet.

Träd är levande kulturminnen och bär på en rik mångfald av liv. Få miljöer är så artrika som gamla och grova lövträd. De skyddsvärda träden är ofta nyckeln till att bevara många hotade växter och djur; en god skötsel kan ge positiva effekter för över 400 rödlistade arter. Samtidigt blir gamla träd alltmer sällsynta. Därför är det viktigt att de vårdas och bevaras både i skogen, kulturlandskapet, på våra kyrkogårdar, i alléer och i stadens parker.

Det påbörjade arbetet med en trädplan är en viktig del i att både hantera äldre träd och se över behovet av nyplanteringar.

Planeringsprinciper grönområden:

- Kommunen ska arbeta för att bevara och utveckla biologisk mångfald, möta invånarnas behov av att vara i naturen samt förvalta, vårda och vidareutveckla natur- och grönområden på ett sådant sätt att Skövdes karaktär bevaras och förstärks.

- Markerade grönområden ska beaktas och utvecklas med hänsyn till områdenas värden och kvaliteter.
- Markerade gröna stråk ska beaktas, bevaras och vid behov förstärkas så att stråken hänger samman och inte bryts på ett sätt som skadar den gröna infrastrukturen.
- *Gröna stråk* ska binda samman tätortens bostadsområden med tätortsnära, attraktiva natur- och friluftsområden.
- Planering bör ske enligt principen 3–30–300 i alla typer av planer.
- Värdet av befintliga grönytor inom bebyggelsen ska säkerställas vid eventuell förtätning eller kompletteringsbebyggelse.
- Kommunen bör ta fram en grönplan i syfte att bevara och utveckla grönstrukturen och planera parkernas utveckling.

Grönplanen blir ett viktigt planeringsunderlag i den fysiska planeringen. Det är lämpligt att i arbetet med grönplanen göra en sociotopkartering samt kartlägga befintliga barriärer och behov av kopplingar.

- Ett kompensationsystem bör utarbetas för att hålla balans mellan gröna och hårdgjorda ytor. Kompensationsystemet bör även beskriva åtgärder för enskilda träd. I systemet bör kommunens nu gällande (2022) kompensatoriska arbetsätt för när parkmark tas i anspråk ingå.
- Kommunen ska i samband med planläggning och byggnation ta hänsyn till befintliga kolsänkor samt skapa förutsättningar för nya.
- Vid planläggning ska allmänna och beslutade biotopskydd beaktas och påverkan ska så långt möjligt undvikas.

Sport och fritid

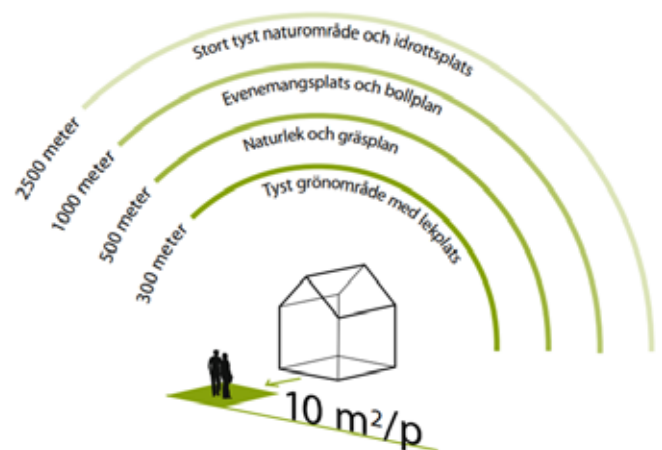
Ett rikt utbud av idrott- och fritidsaktiviteter bidrar till Skövdes attraktivitet och till god folkhälsa. Tillgången på lokaler och andra anläggningar för idrotts- och fritidsaktiviteter är därför viktig för att fortsätta utveckla Skövde som mötesplats och som en bra plats för barn och ungdomar. När nya bostadsområden planeras är behovet av sådana lokaler viktigt att beakta. Idrott, fritid, motion och naturvistelse bidrar till ökad livskvalitet och förebygger ohälsa. Sett ur barnens perspektiv är det också viktigt med lekplatser och träffpunkter.

I *Kultur- och fritidspolitiskt program 2018–2022* framgår att politikens mål är att främja ett rikt kultur- och fritidsliv, utveckling av kultur- och idrottsföreningar, social inkludering och livskvalitet, det livslånga lärandet, den lokala demokratin samt tillväxt och hälsa.

Programmet slår också fast att kultur- och fritidslivet ska bidra till att våra boendemiljöer upplevs som attraktiva. Det når vi genom att stärka våra bostadsområdens olika identiteter, bidra till att utveckla områdena och den lokala demokratin samt arbeta för både en levande landsbygd och en aktiv stadskärna genom att erbjuda mötesplatser för kultur- och fritidsaktiviteter.

För att en fysisk plats för motion och rekreation ska användas dagligen brukar man säga att avståndet till platsen bör vara mindre än en kilometer. För veckovis användning tillåts något längre avstånd. Dessa angivelser är generella och behoven ser

olika ut för exempelvis barn, vuxna och personer med funktionsvariationer. Enligt svensk forskning är ett gångavstånd på 1–2 kilometer eller cykelavstånd på upp till 3 kilometer gränsen för ett lämpligt avstånd till idrottsplats eller anläggning. Indikatormodellen för grönområde illustrerar avståndsgränser för olika typer av vistelsezoner, se bild nedan. Modellen kan användas som stöd vid planering av framtida platser för motion och rekreation¹.

¹ Aktivt liv i byggda miljöer - manual för kommunal planering. Statens folkhälsoinstitut (numera Folkhälsomyndigheten) R2010:04, 2010.

Skövde kommun har ett stort utbud av anläggningar för idrotts- och fritidsaktiviteter. Här finns exempelvis de tre större besöksmålen *Arena Skövde*, *Billingen Skövde*, *Lillegården Skövde*. Här finns också ridskolor, golfbanor, motorsportanläggningar, Södermalms IP samt fotbollsplaner i Hentorp, Skultorp och Södra Ryd och dessutom en bågskyttebana. I anslutning till skolorna finns också sporthallar och gymnastiksalar. De tre större besöksmålen ska fortsätta att utvecklas och etableras som Skövde kommuns tre stora besöksdestinationer för idrott, fritid, motion, rekreation och upplevelser. Läs mer i kapitlet *Skövde 2040 > Mellankommunala frågor*.

Vid *Lillegården Skövde* finns mark för utvecklingsmöjligheter. En utredning behöver göras för att ur ett helhetsperspektiv se hur markanvändningen ska se ut på Lillegården. Hela Karstorsområdet beskrivs ytterligare i *Planprogram för Karstorsområdet (2009)*. Där anges även riktlinjer för markanvändningen i olika delområden. Hela området berörs av skyddsområde för vattentäkt.

På markanvändningskartan finns områden redovisade för sport och fritid. Utöver dessa kan mindre anläggningar och

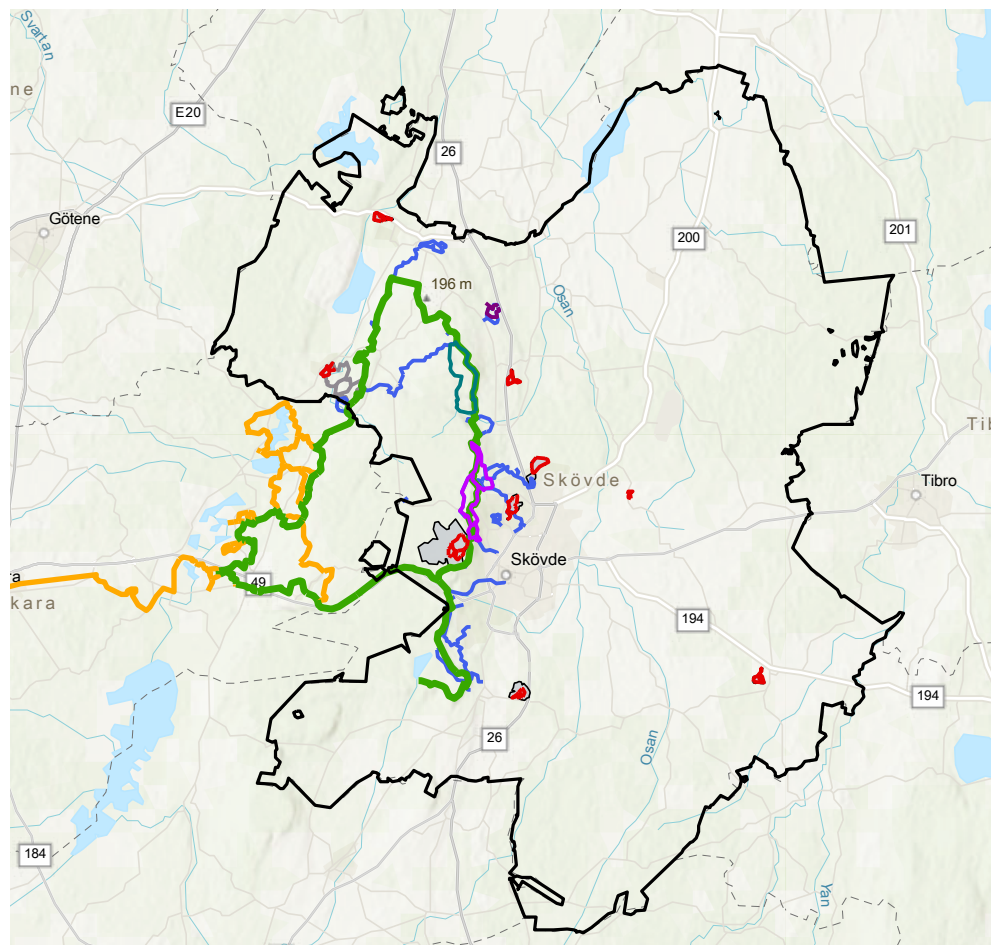
ytor/platser finnas och planeras inom mångfunktionell bebyggelse, sammanhängande bostadsbebyggelse, grönområden samt natur- och friluftsliv.

Utomhusverksamheter

Motionsspår finns i Södra Ryd, på Karstorsområdet och på *Billingen Skövde*. I yttertätorterna finns motionsspår i Igelstorp, Vårsås, Lerdala, Tidän, Timmersdala, Våring, Skultorp och Stöpen.

Anläggningar för fotboll och annan utomhusverksamhet finns i Lerdala, Timmersdala, Tidän, Våring, Ulvåker, Igelstorp, Vårsås och Vreten. Vid Ulvåkers fotbollsplanering Åbrovallen finns även en fotbollshall.

Billingeleden är en iordningställd vandringsled. Den går delvis upp på diabasplatån med fantastisk utsikt österut, men även i sluttningen genom hagmarker och ädellövskogar samt på kalkstensplatån i Berg. Leden är 40 kilometer lång, och totalt i *Billingeområdet* finns 120 kilometer vandringsled. Dessutom finns många lokalt iordningställda stigar och vandringsleder i kommunen.

Karta som visar motionsspår samt vandringsleder.

Inomhusverksamheter

Skövde kommun har i dagsläget (2022) en förhållandevis god tillgång på fullstora idrottshallar/sporthallar (40x20 meter). Det finns en hall per 4 230 kommuninvånare. Detta kan jämföras med Riksidrottsförbundets snitt för kommuner i Skövdes storlek (50 000 till 100 000 invånare) på 8 011 invånare per hall. Beläggningen och nyttjandegraden är dock hög och det finns behov av att fortsätta tillföra hallar i takt med att kommunen fortsätter växa och förtäta.

Det finns också behov av att se över framför allt placering och geografisk spridning av sporthallar i hela kommunen. I dagsläget råder det brist på hallar i den södra delen av kommunen medan tillgången är god centralt och längre norrut i centralorten. I Skultorp och Hentorp samt i de norra serviceorterna Timmersdala, Tidån och Stöpen finns behov av att se över tillgången på och placeringen av sporthallar. Detta med anledning av kommunens befolkningsutveckling. Bandygrytan i Skultorp är en strategiskt viktig yta för eventuell framtida etablering och utveckling.

Planeringsprinciper sport och fritid:

- Barns och ungdomars intressen och behov ska vara en naturlig del när fysiska idrottsmiljöer planeras och byggs, och barnkonventionen ska vara styrande.
- Möjlighet till fysisk aktivitet, rekreation och andra hälsofrämjande aktiviteter behöver erbjudas i invånarnas närområde. Att satsa på och utveckla kultur- och fritidsverksamheterna är en förutsättning för att skapa ökad tillväxt och stärkt besöksnäring. Alla invånare ska känna att de har närhet och god tillgång till kvalitativa fysiska rörelsemiljöer – det ska inte bero på geografiska eller socioekonomiska förutsättningar.
- Det är viktigt att fortsätta utveckla och satsa på fysiska idrottsmiljöer i våra orter; detta för att hela kommunen ska vara levande och attraktiv och för att alla invånare ska ha samma förutsättningar för en aktiv fritid.
- Behovet av spontanidrottsplatser bör uppmärksammas. En spontanidrottsplats kan vara allt från en konstgräsytta till ett utegym, och kan anpassas och utformas efter de lokala förutsättningarna i det aktuella området. Det viktiga är att utforma ytan efter de lokala förutsättningarna och att skapa säkra och trygga miljöer där alla känner sig välkomna.
- Befintliga badplatser ska så långt det är möjligt upprätthållas som badplatser med god vattenkvalitet. Badplatsen vid Kars-

torpssjön bör restaureras och återskapas till en attraktiv, centralt belägen badplats.

- Södermalms idrottsplats är en viktig plats för idrottsverksamheten. Den primära markanvändningen för området är reserverad för sport- och fritidsverksamhet. Endast om den primära funktionen inte påverkas negativt kan området kompletteras med andra funktioner.

Klimatanpassning

I takt med att klimatet förändras ställs nya krav på kommunens planering. Klimatanpassning innebär att kommunen tar höjd för klimatförändringarnas effekter samt vidtar åtgärder som mildrar eller hindrar dem alternativt tar tillvara dess möjligheter. Med förebyggande åtgärder kan effekter av samt risker och kostnader för skador minskas. Kommunen har prioriterat och arbetat med översvämningsrisken vid skyfall, bland annat genom att ta fram en skyfallskartering[1] och använda sig av Riktlinjer för dagvattenhantering. Arbetet pågår med att revidera dessa riktlinjer. Kommunens klimatanpassningsarbete kommer fortsatt att vara prioriterat, med fokus på att identifiera klimatrelaterade risker och sårbarheter och med målet att minimera dessa. För att möta utmaningarna med ett förändrat klimat bör åtgärderna vara anpassade för ändamålet. Det innebär såväl tekniska som naturbaserade lösningar med reglerande ekosystemtjänster, eller en kombination av båda. Förutsättningarna i form av ekonomi, funktion, geografi och lämplighet för det enskilda fallet ska vara avgörande.

Torka och värmebölja

Under sommarhalvåret väntas risken öka för fler och långvarigare värmeböljor både globalt och i Sverige. I Skövde beräknas den högsta dygnstemperaturen stiga med 2–3 grader till 2050 och med upp till 5 grader till slutet av seklet. Värmeböljornas längd kommer att öka med upp till 14 dagar till slutet av seklet. En värmebölja medför stora risker för människors hälsa och skapar påfrestningar på samhällsviktig verksamhet. Den medför också negativa konsekvenser för jord- och skogsbruk, djurhållning och dricksvattenförsörjning. De utmaningar som en värmebölja medför ställer krav på samhällets förmåga att hantera dess effekter – både i förebyggande syfte och vid en aktuell händelse.

Värmeöar i urban miljö

Värmeöar kan uppstå i tätbebyggda miljöer. Detta innebär att staden är varmare än sitt omland. Hur stor effekten blir beror på flera faktorer, bland annat på hur stor del av markytan som är vegetationsbeklädd eller hårdgjord samt på byggnadernas storlek, form och placering. Olika områden i staden blir olika varma och svalnar olika snabbt. Effekten är som störst i centrala tätbebyggda delar samt i industriområden. Effekten avtar generellt i intensitet ju längre ut från centrum man kommer, i takt med att bebyggelsens täthet avtar. Parker, vattendrag och öppna områden bildar öar av svalare luft och mildrar därmed effekten.

Skövde kommun har tagit fram en värmekartläggning över Skövde tätort. Kartläggningen visar att de ytor som blir varmast i ett 2 grader varmare klimat är öppna hårdgjorda ytor, exempelvis stora parkeringsytor, tak eller industriområden. Även täta hårdgjorda ytor ger en hög yttemperatur. För att förbättra situationen kan exempelvis skugggivande träd planteras eller temperatursänkande växtlighet så som gröna tak/väggar anläggas. På värmekartläggningens karta visar de rödaste områdena de ytor som beräknas bli varmest. Kartläggningen ska publiceras på hemsidan framöver.

Riskområden för värmeöar:

- Skolgårdar
- Förskolegårdar och lekplatser
- Vård- och äldreboenden
- Sjukhus
- Öppna torgytor

Torka

I samband med långvarig värme finns även risk för torka. Torka kan bland annat medföra vattenbrist som exempelvis drabbat dricksvattenförsörjning samt jord- och skogsbruk. Torra perioder medför även risk för bränder i skog och mark.

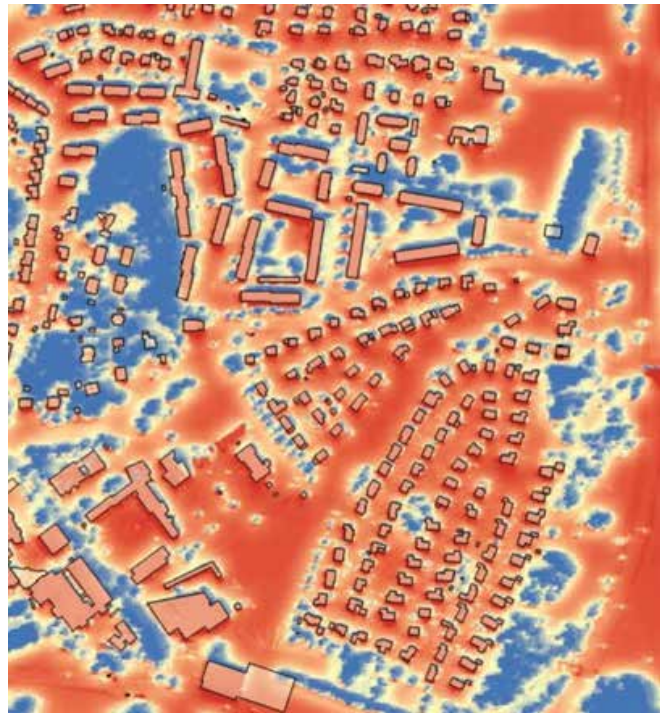

Bild från värmekartläggningen. Rött visar varmest yta.

Kommunal planering mot värmerelaterade problem

Behovet av kyla i bostäder och på arbetsplatser väntas öka samtidigt som uppvärmningsbehovet på sikt kan minska. Byggnader bör utformas för att kunna skärma av solinstrålning och ta tillvara svalare nattluft, för att på så sätt undvika höga temperaturer inomhus. Grönska i stadsmiljön ger skuggiga platser och bidrar till att utjämna höga temperaturer. Förtätning av så kallade fickparker* är ett sätt att skapa sådana områden i tätortsbebyggelse. Detta är särskilt viktigt på platser där riskgrupper vistas, exempelvis små barn samt äldre.

Ekosystemtjänster mot värme och torka

Ett varmare klimat innebär också påfrestningar på växtlighet och ekosystem. Välutvecklade nätverk av grönska och vattenytor är gynnsamt för att möta flera klimatutmaningar. Sommartid bidrar så kallade temperaturreglerande ekosystemtjänster till att sänka temperaturen i staden. De består av sval luft eller parkbris som kommer från landsbygd och naturområden. Även träd bidrar i den lokala stadsbebyggelsen med sådana tjänster, genom att ge skugga och skydd från UV-strålning. Ekosystemtjänster för brandskydd minskar risken för naturbränder och hejdar dess framfart om de uppstår. Brandskydd är viktigt för att skydda både natur- och produktionsvärden samt samhällen och bostäder. Sjöar, vattendrag och öppna våtmarker bidrar självklart till ökad motståndskraft mot brand, men också löv-

* Fickpark kommer från engelskans pocket park och är en mindre park som är tillgänglig för allmänheten. Dessa ligger oftast i stadsmiljö och är ett bra tillskott för att skapa grönska i städer och samhällen.

skogar och välhåvdade gräsmarker. Lövskogar, framför allt på fuktig mark, håller så mycket vatten i löv och stammar att de är naturligt motståndskraftiga mot bränder.

Planeringsprinciper torka och värmebölja:

- Vård- och äldreboenden, förskolor och skolor ska utformas så att inomhustemperaturen inte blir ohälsosamt hög i samband med värmeböljor.
- När utemiljöer utformas ska ekosystemtjänster som kan mildra effekterna av klimatförändringarna användas. Det kan exempelvis handla om att plantera träd som mildrar temperaturen vid värmeböljor och skyddar mot hårda vindar. Stadens trädbestånd ska så långt det är möjligt bevaras och utvecklas.

Skyfall och dagvattenhantering

Effekten av ett förändrat klimat pekar på att intensiva regn och skyfall kommer att bli allt vanligare, och att nederbördsmängderna kommer att öka mest under vinterhalvåret. Enligt SMHI väntas årsmedelnederbörden i Skövde kommun öka med upp till 30 procent till 2100. I samband med att Skövde och dess tätorter växer behöver man planera och bygga multifunktionella anläggningar som kan avleda och omhänderta de ökande dagvattenflödena och skyfallen samt säkerställa en effektiv rening. Dessa ytor kan också användas för att skapa attraktiva och funktionella inslag i den urbana miljön, exempelvis för rekreation och biologisk mångfald.

Skövde kommun har analyserat konsekvenserna av skyfall med återkomsttiderna 100 och 400 år. Analysen visar att det är viktigt att säkra framkomligheten för vattenmassorna och motverka kostsamma översvämningar som kan skada byggnader och samhällsviktiga funktioner.

Risker vid skyfall

Skyfall kan utgöra risk för översvämning i tätorter eftersom dagvattensystem inte kan anpassas för att hantera de extremflöden som uppkommer. Dagvattnet avrinner i stället ytledes utifrån markens höjdsättning, rinner i lågstråk och samlas i lågpunkter. För att motverka kostsamma översvämningar måste hänsyn till dessa extremflöden tas i planprocess och bygglovs-hantering samt genom åtgärder i befintlig bebyggelse.

För att identifiera riskområden används skyfallskarter i form av skyfallskarteringar samt Länsstyrelsens lågpunktskartering. Skövde kommun har karterat skyfall med återkomsttid för 100-, 400- och 1 000-årsregn samt analyserat flödesvägar och flödes-volymer. Lågpunktskarteringen visar områden som inte kan avvattnas ytledes med självfall, och där det således finns risk att vattnet blir stående. Lågpunktskarteringen används huvudsakligen utanför Skövde tätort och ger en god indikation om var sannolikheten för översvämningar vid skyfall är störst.

Skyfallskarteringen visar hur dagvattnet avrinner på ytan och ansamlas i lågpunkter i samband med 100-årsregn, 400-årsregn respektive ett 1 000-årsregn. Vattenmängden som rinner av på ytan har beräknats genom att regnmängden schablonmässigt

har minskats med VA-systemets förmåga att ta emot vatten, samt att en infiltrationsmodul för beräkning av infiltration har använts. Den visar de maximala vattendjupen under översvämningförloppet och de maximala flödena vid respektive regntyp. Skyfallskarteringen omfattar endast Skövde och Skultorps tätortsområden, medan lågpunktskarteringen omfattar kommunens hela geografiska område. Skyfallskartorna finns på kommunens hemsida.

Bild från skyfallskarteringen över delar av Östermalm i Skövde centralort.

Kommunens arbete med skyfall och dagvatten

I händelse av skyfall ska en genomtänkt höjdsättning styra dagvattnet i lämplig riktning till utvalda platser. Detta minskar risken för kostsamma översvämningar och skapar förutsättningar för att möta klimatförändringarnas utmaningar och konsekvenser. I samband med att kommunen växer behöver avrinningsområden och -vägar beaktas. Dessa sträcker sig oftast utanför enskilda detaljplaneområden. Kommunens konsekvensanalys för ett skyfall visar att denna typ av frågor därför behöver lösas inom avrinningsområden snarare än inom enskilda detaljplaner. För att minska de negativa effekterna av skyfall behöver dagvattensystemet kompletteras med avrinningsvägar på markytan. I vissa områden kan vattnet behöva styras till lågt liggande ytor där det är möjligt att samla upp och tillfälligt hantera stora vattenvolymer. Lågpunkter och ytor som bedöms som nödvändiga för att skyfallssäkra samhäl-

len bör inte planläggas för andra ändamål. En princip vid planering bör vara att bebyggelse undviks i lågpunkter som riskerar att översvämmas, att avrinningsstråk på markytan hålls öppna för att möjliggöra säkra avrinningsvägar samt att befintlig bebyggelse inte får utsättas för ökad risk att översvämmas.

Planeringsprinciper skyfall och dagvatten:

- Inom riskområden för översvämningar som är strategiskt viktiga för utvecklingen av Skövdes tätort och som är utpekade i översiktsplan för staden, ska översvämningens riskerna noggrant analyseras i en riskanalys och förebyggande åtgärder vidtas.
- Mångfunktionella ytor ska eftersträvas så att översvämningssytan kan kombineras med andra funktioner. Detta ska bevakas över tid så att inte möjligheten till planerade översvämningar byggs bort.
- Vid planläggning samt bygglovs- och tillståndsgivning ska kommunen beakta och upprätthålla mark- och vattenreservat för att möjliggöra storskaliga översvämningssåtgärder.
- Vid ny bebyggelse ska avledningen av dagvatten analyseras hela vägen till recipient (vattendrag eller sjö som tar emot dagvattnet). Grundprincipen är att förtätning och ny bebyggelse ska förbättra, inte öka, den sammanlagda belastningen på det befintliga dagvattensystemet.

Översvämningsrisk från vattendrag och sjö

Över en helårsperiod visar klimatscenerierna små skillnader för medeltillrinningen i Skövde kommun. Däremot är skillnaden stor vintertid, med ökning på 20 procent till 2050 respektive 30–50 procent till 2100. Tillrinningen under vår och sommar kommer att minska med cirka 10 procent till 2050 och med 20 procent till 2100. Lokalt kan förändringarna dock vara både större och mindre. Risken för sommartorka kommer att öka. 100-årsflödet visar små förändringar, men det kan ändå handla om mer än 10 procent jämfört med referensperioden 1961–1990. Även här förekommer lokala skillnader. För små vattendrag kan maxflödena öka på grund av påverkan från skyfall, som förväntas öka i intensitet.

Delar av Tidans och Ösans vattensystem kan tidvis ha högt vattenstånd. Detta kan öka risken för översvämnning i lågt liggande områden. *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)* tog 2015 fram en översvämningskartering över Tidans. Syftet var att underlätta planeringen inom Tidans avrinningsområde samt skapa ett hjälpmedel för kommunens klimatanpassningsarbete. Översvämningskarteringarna har gjorts med Sveriges nya nationella höjddata som underlag, och visar vattnets utbredning i olika flödessituationer. Karteringarna med klimatanpassade 100-årsflöden och 200-årsflöden visar en förväntad situation år 2100. Karteringen finns tillgänglig i kommunens interna kartsystem och i MSB:s *Översvämningsportal*.

Medvetenheten om översvämningsriskerna har inneburit att kommunen i samband med exploateringar tar särskild hänsyn inom de utpekade riskområdena. Kommunen har även representanter i Tidans vattenförbund och Tidans vattenråd. Dessa grupper bedriver vattenvårdande åtgärder och samverkan mellan aktörer inom Tidans avrinningsområde.

Planeringsprinciper vid översvämningsrisk:

- Vid exploatering i anslutning till vattendrag och sjöar bör översvämningsrisken utredas innan exploatering tillåts.
- Kommunen bör vara restriktiv med att tillåta bebyggelse och anläggningar i områden med risk för översvämnning.
- Bebyggelse som ska nyttjas för viktiga samhällsfunktioner ska inte uppföras i översvämningskänsliga områden.

Flödesreglerande och vattenrenande ekosystemtjänster

Kommunens riktlinjer för dagvattenhantering framhåller värdet av mångfunktionella ytor med grön-blå dagvattenlösningar.

Förutom att samla upp, fördröja och rena dagvatten kan dessa ytor bli attraktiva och funktionella inslag i stadsmiljön, exempelvis för rekreation och biologisk mångfald.

På markanvändningskartan anges särskilt viktiga ytor för klimatanpassning i kombination med grönområde. Se karta på nästa sida.

Våtmarker

Våtmarker är bland de artrikaste miljöer vi har, de är viktiga att bevara och restaurera så de fortsatt gynnar den biologiska mångfalden. De kan samtidigt agera som kolsänka och flödesutjämnare i ett förändrat klimat samt rena vatten från jordbruket och samhällen.

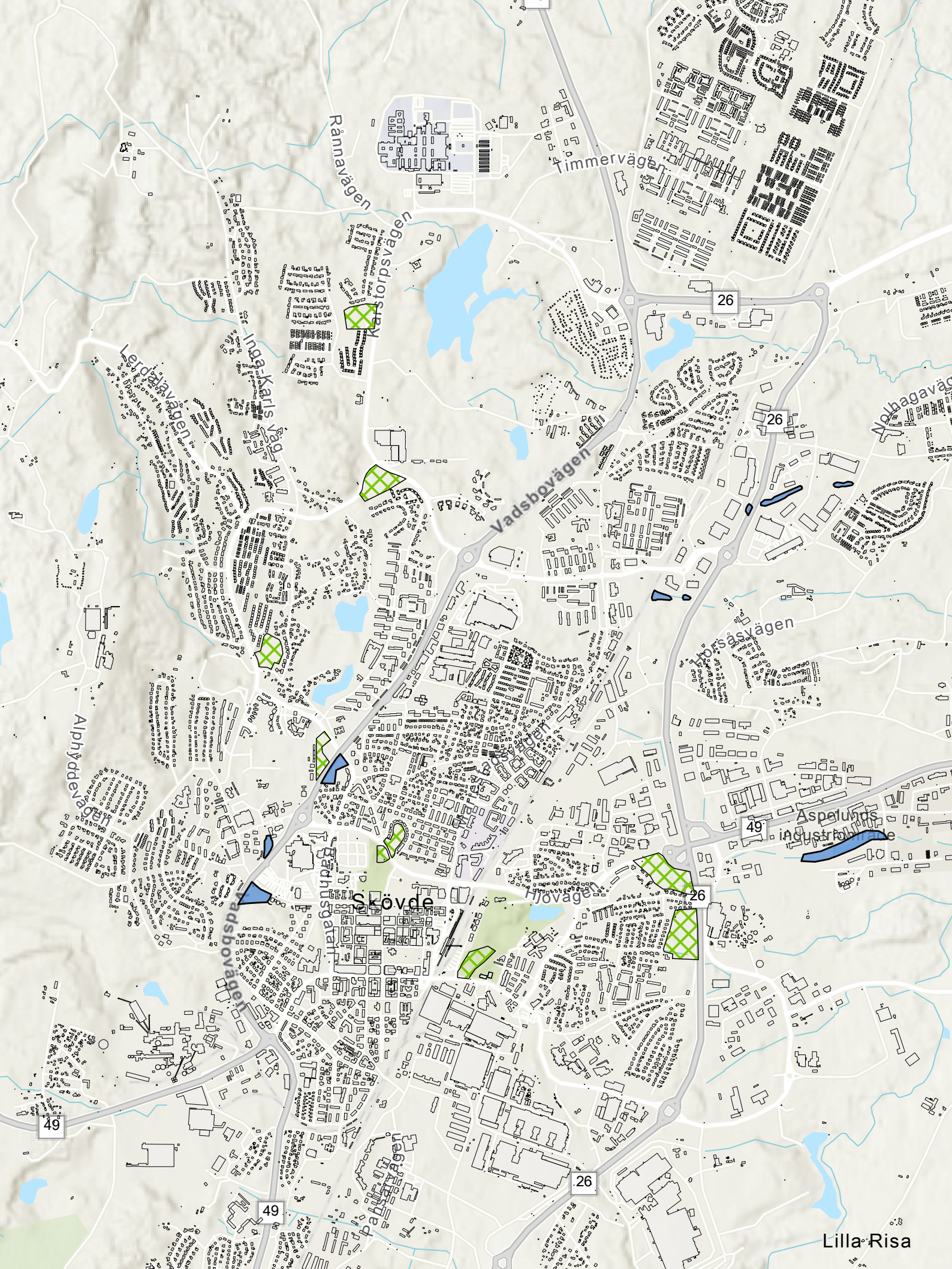
Skövde kommun har flera våtmarksprojekt på gång som kommer att stimulera den biologiska mångfalden, minska klimatpåverkan och stärka arbetet med klimatanpassning. Ett projekt där man utreder möjligheten att återvåta och skapa fördröjande åtgärder samtidigt som man stärker den biologiska mångfalden på dikade torvmarker inom skyddade områden i Skövde kommun har påbörjats. I det ett nedlagda kalkbrottet *Södra brottet*, som är ett tätortsnära grönområde och Fågel-skyddsområde, pågår insatser för att gynna rödlistade och skyddsklassade fåglar. Under 2016 gjordes en utredning av sjön Lången för att bedöma vilka åtgärder som behövde göras för att åtgärda övergödningsproblematiken. Under hösten 2022 kommer samverka att ske med berörda markägare. Det kommer sedan att tas fram ett antal åtgärdsförslag.

Inom Tidans vattenförbund tillsammans med LEVA-projektet* har det gjorts utredningar om lämpliga våtmarkslägen i Tidans avrinningsområde. Flera våtmarksanläggningar är påbörjade och kommer att färdigställas de närmsta åren.

Planeringsprinciper våtmark:

- Kommunen ska studera möjligheten att restaurera våtmarker och anlägga nya våtmarker. Detta inbegriper både större naturvårdsinsatser samt mindre projekt med våtmarker i tätbebyggd miljö som kan föreslås i detaljplaner.
- Kommunen ska i samband med planläggning och byggnation ta hänsyn till befintliga kolsänkor samt skapa förutsättningar för nya.
- Kommunen ska vid exploatering så långt det är möjligt säkerställa att våtmarker i närområdet inte avvattnas på grund av byggnation eller markåtgärder.

* LEVA står för Lokalt engagemang för vatten och drivs av Havs- och vattenmyndigheten tillsammans med Jordbruksverket, Lantbrukarnas riksförbund (LRF) och vattenmyndigheterna. Syftet med projektet är att minska övergödnings inom Tidans avrinningsområdes sjöar och vattendrag samt öka landskapets vattenhållande förmåga och buffringkapacitet.

Rånnavägen

Timmervägen

Karstorpsvägen

26

Lerdalavägen

Inda-Karls
Värd

Vadsvägen

26

Nollhagavägen

Alphyddenvägen

Hörsasvägen

Aspelunds
Industrifabrik

49

Hörsasvägen

Skövde

Hjövägen

26

49

49

26

Ras och skred

Markförhållandena i Skövde kommun utgörs huvudsakligen av lera, silt och sand som underlagras av morän och berg. Vid kraftiga regn, översvämningar eller snösmältning kan särskilt ler- och siltjordar påverkas med ökad risk för instabilitet. *Myn-digheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)* har genomfört översiktliga stabilitetskarteringar för delar av Skövde kommun. Dessa visar att kommunen har vissa områden där en förhöjd risk kan finnas^[5]. *Statens geotekniska institut (SGI)* har sammanställt riskområden i en karttjänst där genomförda skredriskkarteringar och kända inträffade skred har dokumenterats. Ett förändrat klimat kan innebära att risken för ras, skred och erosion ökar till följd av förändrade grundvattenförhållanden, flödesvolym och markegenskaper. En högre intensitet och volym i skyfallen innebär också en ökad risk för ras längs ytliga flödesvägar, underminering av mark (exempelvis vägbankar och banvallar) och för skred på grund av hastigt stigande och sjunkande vattennivåer i bäckar och mindre vattendrag. Geotekniskt komplicerade förutsättningar innebär vanligtvis att marken behöver förstärkas. Ny bebyggelse, infrastruktur och fyllning ovan mark kan försämra markens stabilitet. I områden där risker bedöms föreligga ska de geotekniska förhållandena utredas för att sedan hanteras i den fysiska planeringen. Ovan nämnda karteringar hos MSB och SGI bör användas tidigt i planeringsskedet.

Kommunens hantering av riskerna vid ras och skred

Markrelaterade säkerhetsfrågor är en del av kommunens planläggning och bygglovsgivning. Kommunen gör en geoteknisk bedömning av samtliga detaljplaner samt ställer krav på geotekniska utredningar vid fysisk planering och prövning av lov och tillstånd inom områden där risker kan föreligga.

Kommunen arbetar kontinuerligt med att utföra detaljerade stabilitetsutredningar i områden som bedöms ha en risk. Kommunen använder också SGI:s översiktliga karteringar av stabilitetsförhållanden. Karteringar och planeringsunderlag finns tillgängliga i kommunens interna kartsystem.

Planeringsprinciper ras och skred:

- Före exploatering i områden med förutsättningar för ras, skred och erosion ska markens långsiktiga lämplighet för bebyggelse utredas och geotekniska undersökningar genomföras. Hänsyn till klimatförändringar ska vägas in. Karteringar från MSB och SGI bör användas tidigt i planeringsskedet.

Tekniska anläggningar

Tekniska anläggningar är en förutsättning för ett fungerande vardagsliv och för god livskvalitet. Det kan till exempel handla om att försörja samhället med energi, vatten och telekommunikation.

Vatten- och avloppsförsörjning

En välfungerande vatten- och avloppsförsörjning är en grundläggande förutsättning för ett hållbart samhälle. Vattenfrågorna är gränsöverskridande och behöver hanteras gemensamt av aktörer inom och utanför kommunen. I Skövde kommuns VA-policy anges strategiska inriktningar för hela kommunen, både för enskild och för kommunal VA-försörjning.

Kommunen antog 2015 en VA-plan med en tillhörande handlingsplan. Handlingsplanen angav bland annat områden med befintlig eller planerad bebyggelse som krävde utbyggnad av kommunalt VA enligt lagen om allmänna vattentjänster. Många av åtgärderna i handlingsplanen har genomförts eller pågår. VA-planen togs fram utifrån inriktningarna i *Vision Skövde 2025* och *ÖP 2025*. Nu behövs en ny VA-plan, bland annat som en följd av den planerade utvecklingen i *ÖP 2040*.

På senare år har det från flera håll funnits intresse av att ansluta fastigheter på landsbygden till kommunalt VA. För att minska de enskilda avloppens miljöpåverkan ställer *Miljösamverkan Östra Skaraborg* krav på fastigheternas anläggningar. I det sammanhanget ser många kommunalt VA som ett alternativ till en enskild lösning.

VA-ledningarna till Igelstorp och Vårsås har inte kapacitet för en större utbyggnad av bebyggelsen i dessa orter. Samtidigt har intresset ökat för att ansluta befintlig och ny bebyggelse längs överföringsledningarna. Detta visar behov av att dra nya ledningar till orterna, vilket behöver tas med i en ny VA-plan.

Spillvattenhantering

Spillvattnet från Skövde, Skultorp, Igelstorp, Nybo, Fjället, Stöpen, Ulvåker, Våring och Vårsås leds med självfall och pumpning till reningsverket Stadskvarn i Skövde. På Stadskvarn renas spillvattnet innan vattnet släpps ut i recipienten Svesån. Svesån rinner ut i Ömboån, som rinner ut i Ösan, som ansluter till ån Tidån via sjön Östen innan vattnet slutligen når Vänern. För Stadskvarns reningsverk gäller ett nytt miljötillstånd sedan 2019. Under 2023 färdigställs de om- och tillbyggnader som behövs för att klara de stränga villkoren i tillståndet.

Övriga reningsverk med biologisk och kemisk rening finns i Timmersdala och Tidån. Reningsverket i Tidån tar också emot avloppsvatten från Töreboda kommun (Moholm). I Vreten finns ett mindre reningsverk med biologisk rening.

En större befolkning mängd innebär att belastningen på reningsverken ökar. För ny eller utökad industriell verksamhet är utgångspunkten att vattnet ska renas innan det släpps ut till det kommunala spillvattennätet. Tillståndet för Stadskvarns reningsverk har utrymme för den nuvarande industrin samt för en befolkning på cirka 65 000 invånare. I arbetet med en ny VA-plan bör man utreda möjligheterna att öka reningsverkets kapacitet. En annan möjlighet är att omfördela belastningen mellan reningsverken så att delar av flödet som i dag går till Stadskvarn i stället leds till reningsverket i Tidån. I det längre perspektivet kan det behövas ett helt nytt reningsverk.

Utbyggnaden av kommunalt VA till Böja och Vristulven samt den planerade nybyggnationen i Lerdala, Melldala och Timmersdala gör att Timmersdala reningsverk behöver ett nytt miljötillstånd. Arbetet har inletts och kommer att kräva en om- och utbyggnad av reningsverket. Marken vid reningsverket i Timmersdala är utpekad som *teknisk anläggning* på markanvändningskartan.

Planeringsprinciper spillvatten:

- Vid all bebyggelseplanering ska en klimatanpassad och långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning, spillvattenhantering och dagvattenhantering eftersträvas (VA-policy, KF § 46/20).

- Stadskvarns reningsverk har inte miljötillstånd för de spillvattenmängder som översiktsplanen kan medföra. När byggnation planeras måste hänsyn tas till behovet av åtgärder för en ökad kapacitet.
- För ny eller utökad industriell verksamhet är utgångspunkten att vattnet ska renas på plats, så att belastningen på Stadskvarns reningsverk inte ökar.
- I utvecklingen av bebyggelse på landsbygden behöver hänsyn tas till de krav som ställs på kommun och fastighetsägare i *vattentjänstlagen*. En bedömning behöver göras i varje enskilt fall, men en samlad bebyggelse på cirka 20 hus kan användas som fingervisning om när skyldigheterna enligt lagen inträder.
- *Miljösamverkan Östra Skaraborg (MÖS)* bereder, beslutar och kommunicerar bedömningsgrunder och riktlinjer för ärenden om enskilda avlopp. MÖS förväntas via en tillsynsplan löpande ställa krav på anpassning av små avloppsanläggningar till lagstiftningens krav (VA-policy, KF § 46/20).

Dagvattenhantering

Dagvatten är exempelvis regn- och smältvatten som tillfälligt

rinner på markytan. I lagens mening betraktas dagvatten från detaljplanelagt område som avloppsvatten. Begreppet definieras i miljöbalken (9 kap, §§ 2 och 7).

Skövde kommuns tätorter avvattnas via befintliga dagvattensystem till bäckar och åar. I de flesta fall leder vattnet vidare till Tidan, som i sin tur har sitt utflöde i Vänern. Många av vattendragen är känsliga för både föroreningar och kraftiga flödesvariationer.

Klimatförändringarna har lett till stigande temperaturer och mer nederbörd. När naturmark tas i anspråk för utbyggnad av nya områden görs ytor hårda med asfalt, tak och liknande, och naturliga svackor där vatten hade kunnat samlas planas ut. Detta påverkar avrinningen från området och kan förvärra problem som redan finns, genom ökande regnolymer, ökad avrinning och därmed risk för översvämningar. Skövde kommun måste utveckla en hållbar dagvattenhantering där vattnet ses som en positiv resurs i kommunens byggande.

En hållbar dagvattenhantering behöver omfatta både översvämningsrisker och förorenande ämnen samt ge en smart användning av markyta genom mångfunktionella ytor och ekosystemtjänster. För att detta ska vara möjligt behöver vattnet vara en tydlig del i samhällsplaneringen.

En dagvattenpolicy med riktlinjer för dagvattenhantering i Skövde kommun antogs av kommunstyrelsen 2011, och under 2022 inleds arbetet med en revidering.

Skövde kommun har under många år arbetat med trög dagvattenhantering, framför allt i nybyggda områden men även vid förtätning och i befintlig bebyggelse. Det finns exempelvis olika former av lokalt omhändertagande samt fördröjning och rening av dagvatten i dammar.

Det finns ett antal dagvattendammar i kommunen. De större dagvattendammarna i Skövde centralort finns redovisade på markanvändningskartan.

Läs mer om skyfall i avsnittet *Klimatanpassning*.

Planeringsprinciper dagvatten:

- En trög dagvattenhantering som renar dagvattnet och bromsar upp höga flöden i samband med regn och snösmältning ska eftersträvas (VA-policy, KF § 46/20). I samband med detaljplaneläggning bör en dagvattenutredning göras för att klargöra och säkerställa en god dagvattenhantering vid nybyggnation.
- Dagvattendammar får inte påverkas negativt vid planläggning eller andra markåtgärder när det gäller utbredning och funktion.

- Det finns två sjöar utan ytvattenavlopp som tar emot dagvatten: Havstenasjön och Sjötorpssjön. Dessa är särskilt ömtåliga ur föroreningssynpunkt och ska uppmärksammas i samband med byggnation i dess närområden.

Dricksvattenförsörjning

Förutom Tidan får alla områden med kommunalt dricksvatten sitt vatten från Vättern via kommunalförbundet Skaraborgsvattens anläggningar. Kommunalförbundet levererar vatten till Skövde, Falköping och Skara. Vattentillgången är god, vattenkvaliteten är god och nätet har kapacitet för utökningar. En utredning pågår (2022) om att säkra upp ytterligare med en barriär för reningen av dricksvattnet i vattenverket i Borgunda. Tidans tätort försörjs med vatten från Töreboda kommun.

Med anledning av de stora nivåskillnaderna i kommunen har vattensystemet behövt byggas upp med fler distributionszoner. För att utjämna förbrukningsvariationer och för brandvattenreserv finns ett antal reservoarer. De högst belägna zonerna har en känsligare dricksvattenförsörjning eftersom distributionen är helt strömberoende.

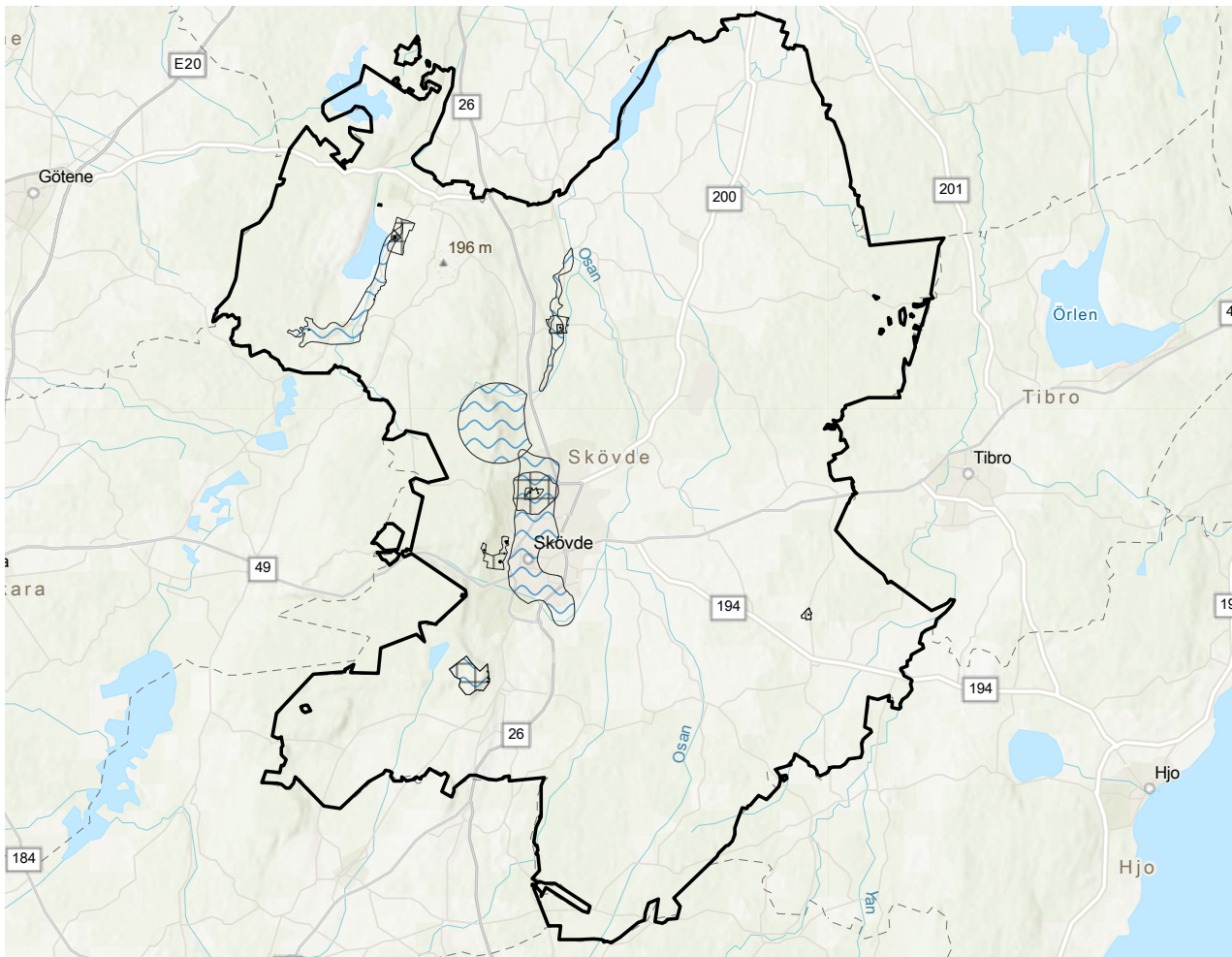
Vattenförsörjningsplaner finns på både kommunal och regional nivå. De beskriver vattenförsörjningen i Skövde kommun respektive Västra Götaland och pekar ut områden som är viktiga för dricksvattenförsörjningen på olika nivåer. Syftet med planerna är att långsiktigt trygga en tillräcklig tillgång på dricksvatten av god kvalitet.

Bild från den regionala vattenförsörjningsplanen: Regional vattenförsörjningsplan (lansstyrelsen.se)

Vattenförsörjningsplanen för Skövde kommun beslutades av kommunfullmäktige 2017. Den pekar ut sex områden med grundvattenförekomster som är viktiga för kommunens dricksvattenförsörjning.

Inom några av de prioriterade områdena finns reservvattentakter för den allmänna dricksvattenförsörjningen. För dessa vattentakter finns vattenskyddsområden med föreskrifter för att

skydda grundvattnets kvalitet och kvantitet. Även utanför vattenskyddsområdena är det viktigt att anpassa markanvändningen så att möjligheterna att använda grundvattnet till dricksvattenförsörjning värnas. Vid lokalisering av verksamhet ska särskild hänsyn tas om det finns risk för påverkan på grundvattnet.

Den regionala vattenförsörjningsplanen beslutades 2021 av Länsstyrelsen Västra Götaland. I planen pekas Vättern ut som en nationellt viktig dricksvattenresurs. I Skövde kommun finns två regionalt viktiga dricksvattenresurser utpekade: *Magasinsgrupp Rösjön Hornborga Valle Timmersdala* samt *Hagelberg*. Inom båda dessa finns områden som också är utpekade som kommunalt viktiga dricksvattenresurser.

Planeringsprinciper dricksvatten:

- Hänsyn ska tas till befintliga vattentäkter samt till områden som vattenförsörjningsplaner har pekat ut som viktiga för dricksvattenförsörjningen.
- Vid detaljplanläggning och bygglovsprövning ska skyddsområdena för grundvattentäkter med tillhörande föreskrifter beaktas och följas.
- Även utanför vattenskyddsområdena är det viktigt att anpassa markanvändningen så att möjligheterna att använda grundvattnet till dricksvattenförsörjning värnas. Vid lokalisering av verksamhet ska särskild hänsyn tas om det finns risk för påverkan på grundvattnet.
- Vid en eventuell konflikt med andra intressen ska dricksvattenförsörjningen prioriteras.
- När samhällsviktig verksamhet placeras ska hänsyn tas till att vissa högt belägna tryckzoner har en känsligare dricksvattenförsörjning.

Brandvatten

Kontinuerlig tillgång till vatten vid brandsläckning är avgörande för räddningstjänstens möjligheter att genomföra effektiva släckinsatser. Enligt plan- och bygglagen ansvarar kommunen för att bebyggelse planeras med hänsyn till brandskyddsbehovet. Det är också kommunens ansvar (enligt lagen om skydd mot olyckor) att det vidtas åtgärder för att hantera skador till följd av brand. Servicenämnden är VA-huvudman i Skövde kommun och ansvarar för den allmänna dricksvattenförsörjningen. VA-huvudmannen är inte skyldig att tillgodose räddningstjänstens brandvattenbehov genom den allmänna dricksvattenanläggningen. Lagen om allmänna vattentjänster anger dock att när det är förenligt med anläggningens huvudsakliga ändamål så bör den anordnas och drivas så att allmänna intressen som har behov av anläggningen kan tillgodoses.

Räddningstjänsten Östra Skaraborg har definierat sina behov av brandvatten och hur de ska tillgodoses. I dagsläget möter den allmänna dricksvattenanläggningen inte dessa behov fullt ut. Det finns områden där brandposterna är för få eller inte har kapacitet att leverera ett tillräckligt stort flöde. Kommunen behöver ta fram en plan för hur räddningstjänstens behov av brandvatten ska tillgodoses.

Kommunfullmäktige beslutade 2015 om riktlinjer och taxa för sprinkleranläggningar.

Befintliga krigsbranddammar ska finnas kvar och skötas. Dessa finns enbart inom Skövde tätort.

Planeringsprinciper brandvatten:

- I de områden där brandvattenförsörjningen löses med det allmänna dricksvattensystemet ska systemet byggas efter anvisningarna i Svenskt vattens publikation *P114*.
- Kommunen ansvarar för brandvattenförsörjningen och för nödvändig sammanvägning av räddningstjänstens behov och VA-huvudmannens uppdrag.

IT-infrastruktur

2020 antog kommunfullmäktige Plan för IT-infrastrukturen. Planen anger bredbandsmål. Utvecklingen på området har gått snabbt både nationellt och i Skövde. Idag finns en framtidssäker infrastruktur vars funktion är en vital del av kommunal verksamhet, näringslivet och invånarnas fritid. Till stor del har marknaden påverkat utvecklingen i rätt riktning, men offentliga insatser som bredbandsamordning, monetärt stöd och utbyggnad i egen regi har också varit av stor betydelse.

Skövde kommuns resultatmål för 2025 är att:

Alla i Skövde kommun ska ha tillgång till 100 Mbit/s.

Fibertätheten för hushåll i tätorter är topp 5 i Västra Götaland.

Fibertätheten för arbetsställen totalt är topp 5 i Västra Götaland.

Den viktigaste åtgärden för att säkerställa utvecklingen av IT-infrastrukturen och för att nå målen, är att ha en bredbandsamordnare som nav för dessa frågor och med fokus på Skövde centralort.

Planeringsprinciper IT-infrastruktur:

- Fortsätta arbeta utifrån antagen Plan för IT-infrastruktur.

Materialåtervinning och avfallshantering

För att skapa ett hållbart samhälle behöver varor, material och avfall hanteras i cirkulära system. EU:s *avfallstrappa** visar prioriteringsordningen för avfallshantering i hela EU. För att nå ett cirkulärt samhälle måste mängden avfall som går till energiåtervinning minska. I stället måste mer avfall förebyggas, återanvändas och återvinnas. Deponering ska endast ske i undantagsfall.

Fastighetsnära insamling hushållsavfall

Det kommunala ansvaret för insamling och behandling regleras i 15 kap. miljöbalken och berör främst hushållens avfall. Detta ansvar har genom medlemskap överförts från Skövde kommun till kommunalförbundet *Avfall & Återvinning Skaraborg (A&ÅS)*. Kommunalförbundet ansvarar för planering och utveckling av avfallshantering inom medlemskommunerna. I ansvaret ingår också insamling, transport och behandling av hushållsavfall.

Fastighetsnära insamling förpackningar

I dag ansvarar producenterna för insamling och omhändertagande av förpackningar via Förpackningsinsamlingen (FTI)*. Under 2022 finns det i kommunen 24 fullskaliga återvinningsstationer (ÅVS) som FTI har ansvar för. Mottagning av förpackningar sker även vid A&ÅS sex återvinningscentraler.

Enligt en ny lag från juli 2022 har insamlingsansvaret flyttats över till kommunerna, i detta fall till A&ÅS. Producentansvaret ligger dock kvar, vilket innebär att producenterna säkerställer omhändertagandet samt ersätter kommunerna för insamlingen. Den nya lagstiftningen innebär att A&ÅS, från 1 januari 2024, ansvarar för insamling av förpackningar från hushållen.

Lagstiftningen kräver även att alla vanligaste förpackningar,

* EU:s **avfallstrappa** Avfallstrappan eller "avfallshierarkin" är ett EU-direktiv som är antaget i den svenska miljöbalken och som styr hur vårt avfall ska tas om hand. Avfallstrappan består av fem nivåer: minimera, återanvända, återvinna, utvinna energi och deponera.

senast 1 januari 2027, ska samlas in i separata fraktioner vid de fastigheter de uppstår (fastighetsnära) eller i nära anslutning till den fastighet där förpackningen uppstår (kvarternära). Detta innebär i praktiken att fler sopkärl behöver sättas ut vid samtliga fastigheter. Eftersom kärnen tar plats behöver detta finnas med när områden planeras. En trolig utveckling är att insamlingen i allt större utsträckning kommer att ske på gemensamma platser i respektive bostadsområde. Vid planering av nya områden samt vid ombyggnationer i befintliga områden behöver plats avsättas för detta – särskilt i områden där man vill undvika tung trafik.

Insamling förpackningar från gator, torg och andra platser

Beslutet om förändrad insamling av förpackningar innebär även ett krav på kommunens tekniska verksamhet att tillhandahålla sortering och insamling av förpackningar på gator, torg och andra populära platser från och med 1 januari 2026.

Därutöver ska serveringsställen och offentliga tillställningar utomhus tillhandahålla möjligheten till sortering av förpackningar från och med 1 januari 2023.

Mottagning av hushållens avfall vid återvinningscentraler

Kommuninvånarna sorterar även avfall på A&ÅS återvinningscentraler (ÅVC). Dessa finns för närvarande på följande platser: Risängen, Södra Ryd, Stöpen, Tidån, Timmersdala, Vårsås och Skultorp. A&ÅS arbetar fortlöpande med att utöka sorterings- och servicenivån till hushållen.

Framtida behov

Skövde växer och förväntas växa ytterligare. En stor del av den nya befolkningen bor i de nordöstra delarna av Skövde stad och ÖP 2040 visar att den utvecklingen kommer att fortsätta. Det finns därför behov av en större återvinningscentral både intill befintlig placering på Risängen och i norra delen av Skövde centralort.

För att öka mängden återbruk och cirkularitet bör ÅVC:er samordnas och samlokaliseras med verksamhet för återbruk, renovering och reparationer.

Verksamhetsavfall

Verksamheter, industri och andra företag samt föreningar (samlat kallat *verksamheter*) anlitar själva godkända transportörer och behandlingsföretag för sitt avfall. Verksamhetsavfallet hanteras till största delen av privata aktörer.

Verksamhetsavfall står för den största delen av det avfall som uppstår i samhället i dag. Under 2018 uppstod 35,2 miljoner ton avfall, exklusive gruvavfall, i Sverige 2018. Av detta bidrog hushållssektorn med 4,5 miljoner ton och byggsektorn med 12,4 miljoner ton. Resterade avfallsmängder (18,3 miljoner ton) var verksamhetsavfall.

Risängens avfallsanläggning var på 1980-talet den huvudsakliga mottagaren av verksamhetsavfall. I dag har det mottagandet i stort sett upphört. Efter att deponeringen helt upphörde 2008 övergick Risängen till att ta emot avfall lämpligt för sluttäckning. Sluttäckningen ska vara slutförd 2030 och i och med det upphör även denna typ av mottagning. Då är det inte längre möjligt att lämna exempelvis slaggrus från avfallsförbränningen vid Skövde Energi eller de rödfyrs- och formsandsförrenade schaktmassor som regelbundet uppstår i Skövde. Här behövs i stället någon annan avsättning. På samma sätt behövs strategier för att minska mängden rena schaktmassor och byggavfall som betong, som också tas emot i stor omfattning i sluttäckningen. Platser och strategier för dess framtida användning behöver också finnas. Detsamma gäller även för kommunens park- och trädgårdsavfall.

* FTI Förpackningsinsamlingen (FTI) ägs av de fyra materialbolagen: Svensk Plaståtervinning, Returkartong, Metallkretsen och Svensk Glasåtervinning. FTIs uppdrag är att samla in förpackningar så att de kan återvinnas.

Byggavfall

Byggavfall utgör en särskild typ av verksamhetsavfall. I byggavfall ingår bland annat schaktmassor och asfalt. Lagkrav på ökad utsortering av byggavfall har införts i avfallsförordningen och avfallet ska sorteras där det uppkommer. Samtidigt skärptes också plan- och bygglagens krav på kontrollplan. Enligt lagändringen ska kontrollplanen innehålla uppgifter om vilka byggprodukter som kan återanvändas och hur de tas om hand. Det ska också framgå hur avfall ska tas om hand för att möjliggöra materialåtervinning av hög kvalitet samt avlägsnande och säker hantering av farliga ämnen.

Ovanstående kräver att det i regionen finns entreprenörer som har plats för att hantera det avfall som uppstår. Eftersom Skövde är Skaraborgs huvudort är det naturligt att några av dessa återfinns i kommunen.

Planeringsprinciper avfall och återvinning:

- Lättillgängliga och nära system ska finnas för medborgarnas sortering.
- När nybyggnationer, förtätningar och ombyggnationer planeras ska särskild hänsyn tas för att möjliggöra hämtning av material och avfall nära medborgarna. Planeringen ska stödja att insamling kan ske effektivt och på ett trafik- och arbetsmiljösäkert sätt.
- Återvinnings- och återbruksverksamhet som kan uppfattas som störande (damm, lukt, buller och risk för nedskräpning) och som servar medborgarna ska ges tillräckligt med plats i anslutning till staden. Plats för sådan verksamhet ska finnas i områden där verksamheten inte uppfattas som störande av närboende och närliggande verksamheter.

Energiförsörjning och energiproduktion

Elförsörjningen är en av de viktigaste frågorna att hantera om Sverige ska klara klimatmål och tillväxt. Sveriges elförbrukning på cirka 140 TWh per år kommer med största sannolikhet att dubblas till närmare 300 TWh år 2045. För att möta detta är det viktigt att öka produktionen när den behövs och mer lokalt där den behövs, säkra överföringen dit energin behövs samt skapa balans i systemet. Balans mellan konsumtion och produktion, dygnet runt och året om behövs för att det komplexa elsystemet och det som är anslutet till systemet inte ska gå sönder.

Energieffektivisering har tidigare främst handlat om att

minska energianvändningen. Detta eftersom elnätets överföringskapacitet i de flesta fall har varit obegränsad. Framöver kommer det dock att krävas mer el till industri- och transportsektorerna för att de ska kunna minska sina växthusgasutsläpp. Med det kommer också ett ökat effektbehov. För att elnätets överföringskapacitet ska räckta behovet vi minska effektbehovet i andra delar av samhället. Detta kan man åstadkomma genom energieffektivisering och smart styrning av energianvändningen, men också genom att jämna ut effekttopparna över tid med hjälp av olika energilagringstekniker. Man kan också avlasta elnätet och i stället nyttja fjärrvärmenätet där det är lämpligt.

Västra Götalands läns regionala miljömål är att regionen ska vara fossiloberoende 2030. Det innebär att utsläppen av växthusgaser i regionen ska minska med 80 procent från 1990 års nivå till 2030. Regionen har också mål om att minska de konsumtionsbaserade växthusgasutsläppen med 30 procent till 2030 jämfört med 2010.

Det saknas i dag (2022) en plan för Skaraborgs elförsörjning. Skaraborgs kommunalförbund har lyft frågan och Skövde kommun står bakom att ett sådan plan tas fram.

På markanvändningskartan redovisas användningen *energiförsörjning* för ett nytt ställverk i centralorten.

Energi- och klimatplan

Skövde kommuns Energi- och klimatplan beslutades av kommunfullmäktige i september 2021. Den anger två övergripande målbilder att arbeta mot; en för kommunens geografiska område och en för Skövde kommunkoncern. Vidare beskrivs delmål och strategier för målbilderna. En kort sammanfattning beskrivs nedan; mer finns att läsa i energi- och klimatplanen på kommunens hemsida.

Målbild geografiskt område:

Skövdes klimatavtryck är noll år 2045. Målbilden är en sammanvägning av de direkta utsläppen av växthusgaser inom kommunens geografiska område och de utsläpp av växthusgaser som kommer från hushållens konsumtion, den offentliga sektorns konsumtion och samhällets investeringar.

Delmål geografiskt område:

- Skövde kommun minskar klimatpåverkan från energianvändning
- Skövde kommun producerar enbart energi med låg klimatpåverkan
- Skövde kommun minskar klimatpåverkan från resor och transporter

Målbild kommunkoncern:

Skövde kommunkoncern är en fossilfri, förnybar och energiefektiv organisation år 2030. Skövde kommunkoncern ska vara ett föredöme i samhällsutvecklingen. Därför ska organisationen fasa ut användningen av fossila energikällor och samtidigt minska energianvändningen samt öka användandet av förnybar energi. Tillsammans bidrar dessa områden till minskade utsläpp av växthusgaser.

De tre delmålen för Skövde kommunkoncern är mer inriktade mot den egna verksamheten. Läs mer i energi- och klimatplanen på kommunens hemsida.

Sju strategier för genomförande:

1. Vi agerar som föregångare
2. Vi skapar förutsättningar för att leva hållbart
3. Vi skapar förutsättningar för cirkulär ekonomi
4. Vi skapar förutsättningar för klimatneutralt byggande
5. Vi skapar förutsättningar för hållbara resor och transporter
6. Vi verkar för hållbar och robust energiförsörjning
7. Vi arbetar strategiskt med finansiering för ökad takt i omställningen

Planeringsprinciper energi och klimat:

- Strategi nummer 2 till 6 är direkt kopplade till samhällsplaneringen och ska beaktas som planeringsprinciper vid fysisk planering och byggande.

Fjärrvärme

Fjärrvärme är ett miljövänligt uppvärmningsalternativ. Skövde Energi har ett cirka 15 mil långt fjärrvärmenät. Fjärrvärmenät finns i Skövde tätort, Skultorp, Stöpen, Timmersdala och Tidan. Hälften av abonnenterna är småhus och resten är industrier, flerbostadshus samt fastigheter för offentlig förvaltning. Den största delen av värmeproduktionen sker vid avfallsförbränningsanläggningen Värmekällan (block 3 och 4). Anläggningen ligger i Aspelund-Risatorp-Volvoområdenas verksamhets- och industriområde i Skövde.

Vindkraft

ÖP 2040 pekar ut tre områden för energiproduktion genom vindbruk. Dessa ingick i kommunens vindkraftsplan. De tre områdena beskrivs i detalj längre fram i detta avsnitt. Områdena är redovisade på markanvändningskartan.

Den tidigare vindkraftsplanen var ett tematiskt tillägg till den tidigare översiktsplanen (ÖP2025). I och med att ÖP 2040 antas upphöra tillägget att gälla. Dokumentet finns dock kvar som planeringsunderlag till ÖP 2040 för att man ska kunna gå tillbaka och få bakgrundsinformation.

I följande stycken beskrivs kort metoden som använts vid framtagandet av föreslagna ytor för vindbruk.

Markområden som berörs av skyddsavstånd till befintlig bebyggelse, detaljplanlagda områden, områden som av kommunen anses värdefulla för framtida samhällsbyggnadsintressen samt områden som har stora natur- och kulturvärden (inklusive reservat) har undantagits och klassats som olämpliga för vindkraft.

Kommunen bedömer också att vindkraftsanläggningar står i intressekonflikt med de värden som önskas skyddas i de fem tysta områden som har pekats ut. Läs vidare i kapitlet *Värden och hänsyn*.

Områden som ligger längre än 500 meter från bebyggelse men vars yta understiger 40 hektar pekats inte heller ut. Detta beror på kommunens ställningstagande att sträva efter en strukturerad och effektiv vindkraftsutbyggnad i större grupper.

Säkerhetsavstånd för att minska risken för eventuella störande effekter från vindkraftverken, exempelvis buller och skuggor, har beaktats enligt Boverkets rekommendationer.

Ur vindenergisympunkt har områden med en årsmedelvind

på minst 6,5 m/s bedömts som ekonomiskt lönsamma för etablering av vindkraft. Områden vars medelvind är 6 m/s eller lägre 103 meter ovan nollplansförskjutningen har därför strukits i kartanalysen.

Vindförhållandena i Skövde kommun har bedömts enligt den rikstäckande *vindkartering* från 2007 som har utförts av Uppsala universitet. Vindkarteringen gäller för hela Sverige och har tagits fram på uppdrag av *Energimyndigheten*. Karteringen består av en vindhastighetsberäkning och kartläggning av vindförhållandena per kvadratkilometer, och har genomförts för en medelvindhastighet på 49, 72 respektive 103 meter ovan nollplansförskjutningen (*onf*).

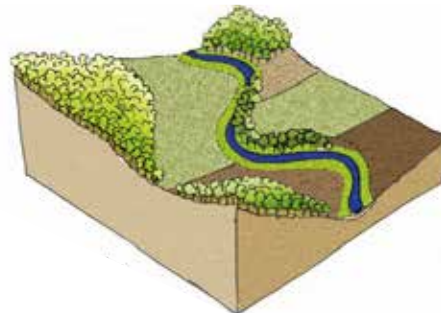
För specifik och dagsaktuella energidata hänvisas till Energimyndigheten.

Landskapsanalys

I samband med framtagandet av vindkraftsplanen gjordes en översiktlig landskapsanalys för hela kommunen som beskriver hur Skövde kommuns landskap och landskapstyper ser ut i stora drag. Landskapet är resultatet av naturgeografiska förutsättningar och människans verkan under flera tusen år. Kommunen kan beskrivas ha tre olika landskapstyper, enhetliga, zonerade- och mosaiklandskap. Övergången mellan de olika landskapstyperna är flytande, varför ingen skarp gränssdragning mellan dem är möjlig.

Enhetliga landskap avser områden som innehåller ett fåtal landskapselement och där en viss karaktär dominerar. Exempelvis kan landskapstypen i fråga vara ett orört skogslandskap, produktionsskog eller storskaligt jordbruk. Exempel på enhetligt landskap är skogsbruksområdena på Billingen som täcker en relativt stor yta, storskaligt jordbruk nordväst om Väring och skogsområdena i kommunens östra delar.

Zonerade landskap kan också utgöras av storskaligt jordbruk, t.ex. slättlandskapet. Till skillnad från det enhetliga landskapet förekommer dock tydligt rumsskapande landskapselement, t.ex. dalgångar/sluttningar, åsar, trädridåer, stenmurar m.m. Det zonerade landskapet är i regel kulturpåverkat och erbjuder relativt långa utblickar. Exempel på zonerade landskap i Skövde kommun är kulturlandskapet i nordöstra kommundelen och det böljande landskapsavsnittet söder om Sydbillingens platå.

Mosaiklandskap är precis som namnet antyder en sammansättning av olika markslag och karaktärer likt ett lapptäcke. Mosaiklandskapet är i regel rikt på variation vad gäller topografi, markanvändning och landskapselement. Utblickarna är i jämförelse med det zonerade landskapet kortare och bär mänskliga spår, som t.ex. alléer, dungar och stenmurar. Ett typiskt mosaiklandskap är det småskaliga kulturlandskapet vid Garparör och Högsböla ångar med stenröjda åkermarker, stenmurar, odlingsrösen, ängs- och hagmarker som har brukats under flera hundra år.

Hur vindkraftverk upplevs inom ett visst landskapsavsnitt måste bedömas i varje enskilt fall och med hjälp av fotomontage sett från olika vyer. Generellt bedöms att verk som ställs upp i det storskaliga åkerlandskapet eller på platåbergen eller platåbergens sluttningar kommer att synas på mycket långa avstånd. En etablering av vindkraft på Billingeplatån och dess sluttningar medför också en förändring av bergets siluett.

Med tanke på landskapets skala och komplexitet är bedömningen att enhetligt storskaliga landskap lämpar sig bättre för vindkraftsetableringar än komplex småbrutna kulturlandskap.

Planeringsprinciper vindkraft:

- Mot bakgrund av genomförd landskapsanalys och ett flertal andra värden på Billingen (bland annat naturreservat, natur2000 och landskapsbildsskydd) bör inte vindkraftverk uppföras på Billingen. Här bör övriga värden ges företräde.
- Vid etablering av vindkraftverk ska landskapet nyttjas effektivt. Detta bör innebära att färre men större verk är att föredra framför fler och små verk, samt att etablering av verk i grupper är att föredra framför etablering av enstaka verk.
- Hela kommunens yta är samrådsområde för höga objekt. Det betyder att samråd ska ske med Försvarmakten oavsett om vindkraftverken avses placeras inom eller utanför områden av riksintresse för totalförsvaret.
- Vindkraftsanläggningarna ska ha ett säkerhetsavstånd på 500 meter mot både befintlig bebyggelse och planerade utbyggnadsområden. Beroende på faktorer som markråhetsklass eller anläggningarnas omfattning/storlek, vilka kan påverka ljudutbredningen, kan större skyddsavstånd till befintlig bebyggelse bli aktuellt. Mot exempelvis industrier kan det vara tänkbart med kortare avstånd. I varje enskild vindkraftsansökan måste det visas att riktvärdena för buller inte överskrids.
- Fotomontage bör tas fram för att svara på huruvida exploateringen av ett visst område kan påverka värden i landskapet (exempelvis utblickar och vyer).
- Vid val av plats för eventuella vindkraftverk i Skövde kommun bör hänsyn även tas till upplevelsen av verkens hindermarkering (lampor).
- Hänsyn måste tas avseende tillfartsvägar och ledningsdragningar då dessa ofta innebär större intrång i skogliga naturvärden än verkets fundament.
- Noggrannare vindmätningar krävs för att bestämma vindtillgången inför etablering av vindkraftverk.

Områden för energiproduktion: vindbruk

Område 1d Torestorp

Områdets area: Cirka 412 hektar.

Vindförhållanden: 71 meter onf 6 m/s; 103 meter onf 6,5 m/s. Ny vindmätning rekommenderas inför etablering.

Terräng: Cirka 130–140 meter över havet.

Vegetation: Vidsträckta skogsområden med enstaka sankapartier. Öppen jordbruksmark.

Landskapets karaktär: Zonerat landskap. Visuell tålighet. En eventuell etablering av vindkraftverk bör föregås av fotomontage.

Markanvändningsintressen: Skogsbruk eller jordbruk.

Förekomst av landmärken: Flera kyrkor inom 3–4 kilometers avstånd.

Mellankommunala intressen: Angränsar till Hjo kommun och ligger en kilometer från Tidaholms kommungräns.

Övrigt: Angränsar till Försvarmaktens skyddsområde kring det militära övningsfältet. Försvarmakten kontaktas på ett tidigt stadium i planeringen. Genomkorsas av elledning i norr; avståndet till regionnätet är mindre än 2,5 kilometer.

Område 1e Vreten

Områdets area: Cirka 204 hektar.

Vindförhållanden: 71 meter onf 6 m/s, 103 meter onf 6,5 m/s. Ny vindmätning rekommenderas inför etablering.

Terräng: Cirka 140 meter över havet.

Vegetation: Vidsträckta tallskogsområden. Omfattande sankapartier förekommer.

Landskapets karaktär: Zonerat landskap. Visuell tålighet. Fotomontage bör ske på ett sätt som redovisar etableringarnas visuella påverkan på kyrkbyggnader i omgivningarna. Markanvändningsintressen: Skogsbruk och jordbruk.

Särskilda värden: Vita mosse.

Förekomst av landmärken: Flera kyrkor inom 3–4 kilometers avstånd.

Mellankommunala intressen: Angränsar mot Tidaholms kommun.

Övrigt: Angränsar till Försvarmaktens skyddsområde kring det militära övningsfältet. Försvarmakten kontaktas på ett tidigt stadium i planeringen.

Område 2b Nybo

Områdets area: Cirka 125 hektar.

Vindförhållanden: 103 meter onf 6,5 m/s. Ny vindmätning rekommenderas inför etablering.

Terräng: Cirka 120 meter över havet.

Vegetation: Övervägande skogsmark. Öppen mark i de södra delarna.

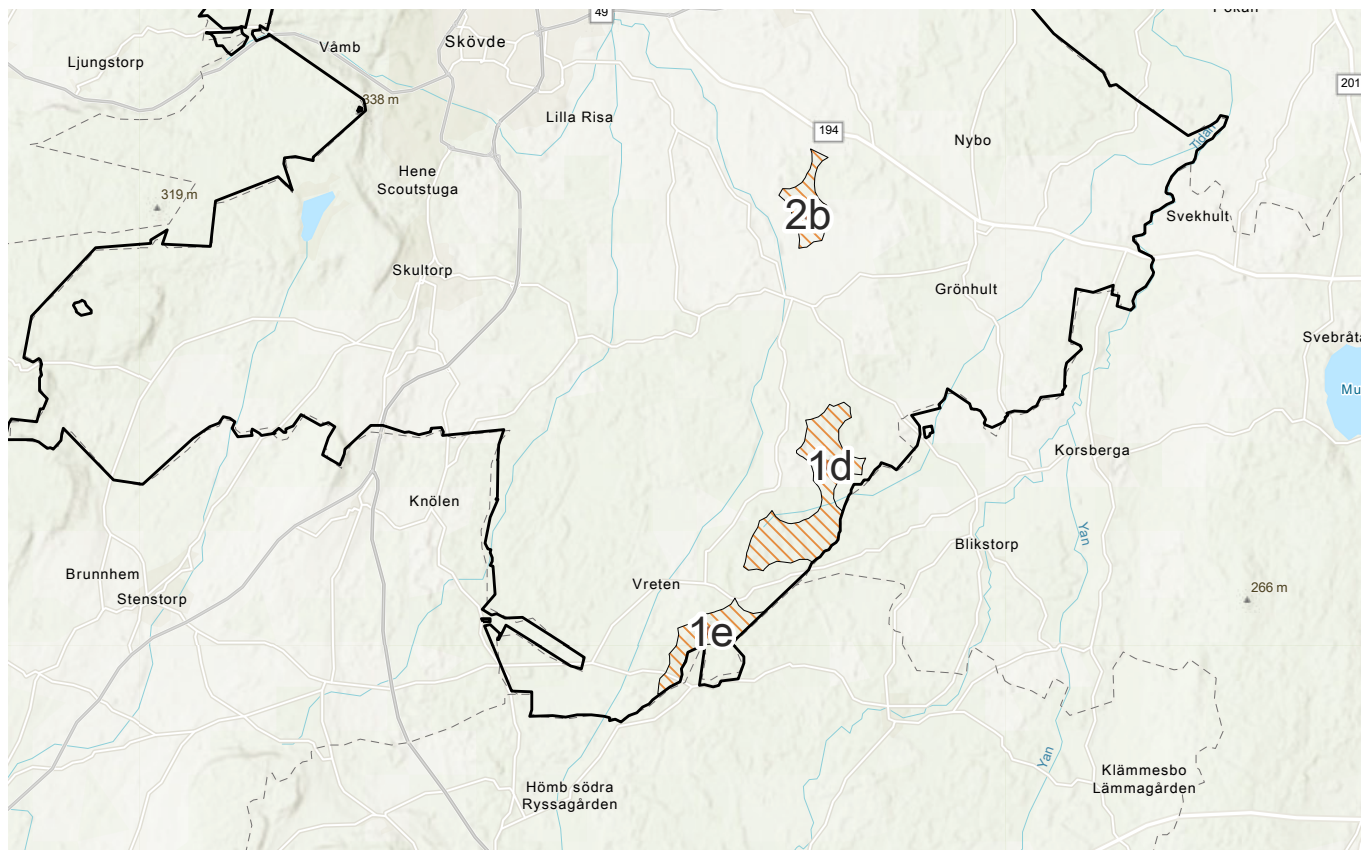
Landskapets karaktär: Zonerat landskap. Visuell tålighet. Området ligger drygt en kilometer nordost om befintligt vindkraftverk. Fotomontage bör ske sett från väg 194, samt med hänsyn till upplevelsen av eventuella vindkraftverk och Vårsås kyrka.

Markanvändningsintressen: Jord- och skogsbruk.

Förekomst av landmärken: Vårsås kyrka ligger öster om området.

Mellankommunala intressen: Nej.

Övrigt: Området genomkorsas av en elledning. Avståndet till regionledningsnätet är mindre än 1,5 kilometer.

Det robusta samhället

Skövde kommun ska vara en hälsosam och trygg plats att leva och vistas i. Det förutsätter bland annat att risker i samhället minimeras, att anpassning sker till ett förändrat klimat och att boendemiljöerna har god luft- och ljudkvalitet.

Risker är bland annat ett förändrat säkerhetsläge, brist på el, livsmedel och byggmaterial samt risker i boendemiljön kopplat till olyckor, buller och annat. Ett förändrat klimat för med sig bland annat ökad torka där vattenbrist och sjukdomar inom skogs- och jordbruk ökar. Extrema höga temperaturer lokalt är ett annat klimatrelaterat problem som ger stora följder för framförallt barn och äldre.

Ett robust samhälle kan klara av kriser och extraordinära händelser samtidigt som det är hälsosamt att leva i varje dag.

Läs mer om det robusta samhället i kapitlet *Utvecklingsinriktning > Åtta ställningstaganden*.

Klimatanpassning har behandlats som ett eget avsnitt tidigare i det här kapitlet.

Riktlinjer generellt robust samhälle:

- Den generella målsättningen för samhällsplaneringen är att skapa ett robust och motståndskraftigt samhälle, där invånarna kan känna sig trygga och säkra, både inför det oväntade och inför vardagen.
- Kommunen har tagit fram en bullerkartläggning för Skövde centralort samt för de större vägarna i kommunen. Denna ska användas som planeringsunderlag för att bedöma var kompletterande bullerutredning krävs vid detaljplanläggning. Detta för att säkerställa att gällande riktvärden inte överskrids.

Risk- och sårbarhetsanalys (RSA)

Att genomföra en risk- och sårbarhetsanalys är första steget i en kedja för att reducera risker, minska sårbarheter och förbättra vår förmåga att förebygga, motstå och hantera kriser och extraordinära händelser. Nuvarande risk- och sårbarhetsanalys är

från 2004 och är gemensam för Skövde kommun och Räddningstjänsten Östra Skaraborg. Revidering av analysen pågår utifrån nya föreskrifter.

De åtgärder som beskrivs i risk- och sårbarhetsanalysen ska återspeglas i den kommunala budget- och planeringsprocessen. Åtgärder som föreslås ska handla om att eliminera vissa risker, lindra konsekvenserna av en händelse eller höja förmågan att hantera en händelse. Exempel på åtgärder kan vara reservkraft, reservförsörjning av färskvatten eller höjd lednings- och informationsförmåga.

Räddningstjänstens insatstider

Skydd mot olyckor är en viktig fråga när det gäller upplevd trygghet och säkerhet, både ur mänsklig synpunkt och ur samhällssynpunkt.

Direktionen för *Räddningstjänsten Östra Skaraborg* antar för varje mandatperiod en handlingsplan som redovisar säkerhetsmål och prestationsmål för räddningstjänsten. Enligt denna handlingsplan är räddningstjänstens ambition att 75 procent av invånarna ska nås av hjälp inom 10 minuter och att 95 procent av invånarna ska nås av hjälp inom 20 minuter. Den godtagbara tiden för att påbörja en räddningsinsats ska vara högst 30 minuter. En så kallad *isokronkarta* finns framtagen för redovisning av insatstider, se kartan på nästa sida.

Räddningstjänstens insatstider till olika delar av kommunen sätter gränser för vilken typ av nybyggnation som kan göras. Tills Boverket har utarbetat nya anvisningar för gruppindelning av bostadsbestånd används en tidigare bedömningsmall. Denna mall delar in bostadsbebyggelse i tre grupper med tanke på räddningstjänstens insatstid. I planarbetet ska framkomligheten för räddningstjänstens fordon beaktas, liksom räddningstjänstens behov av vatten för brandsläckning.

Fysiskt skydd

Kommunen ansvarar för den lokala beredskapsplanläggningen. *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)* planerar för fysiskt skydd, det vill säga skyddsrum, i kommunen. MSB ansvarar även för att produktionen av skyddsrum genomförs.

Transport av farligt gods

Farligt gods är ett samlingsbegrepp för ämnen och produkter som har sådana egenskaper att de kan skada människor, miljö,

egendom och annat gods om de inte hanteras rätt under transport eller skyddas mot yttre hot som stöld eller skadegörelse. Farligt gods transporteras med alla trafikslag.

MSB är transportmyndighet för transport av farligt gods på väg och järnväg. MSB utfärdar föreskrifter och ansvarar för att utveckla lagstiftningen. Länsstyrelsen får besluta om lokala trafikföreskrifter för transport av farligt gods på väg, det vill säga vilka vägar som är tillåtna eller förbjudna för dessa transporter.

Primära leder i Skövde kommun är väg 49 till Skara, väg 46 till Falköping och väg 26 från Tidaholm via Skövde till Mariestad.

Sekundära leder är väg 49 till Karlsborg, väg 194 till Hjo, väg 200 till Varing samt mellan Tidån och Moholm, väg 2891 till Varsås och Korsberga. Här ingår också två mindre sträckningar, varav en vid Timmersdala och en mellan Karstorpsrondellen och Lillegårdsrondellen i Skövde.

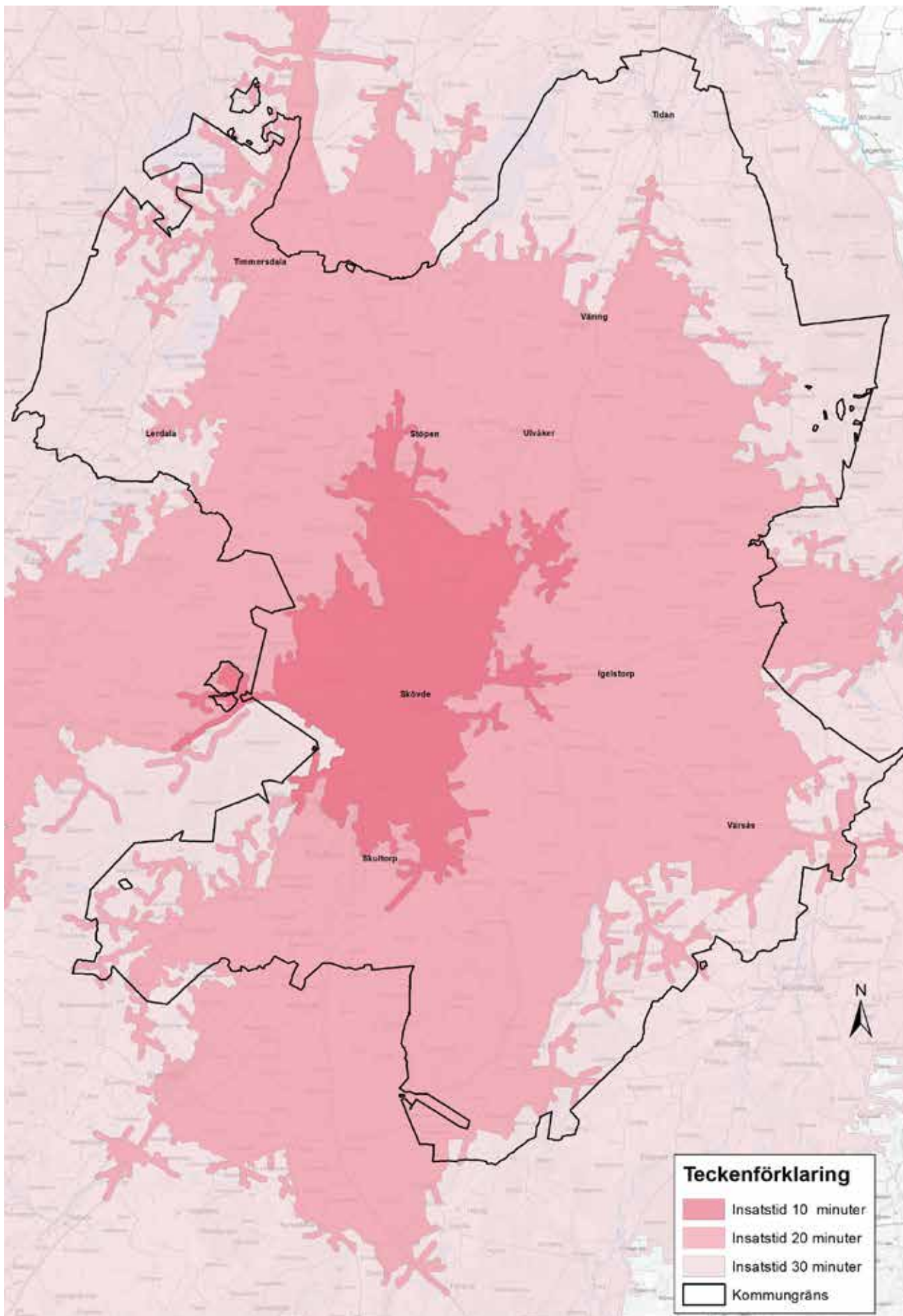
Förbud finns mot transport av farligt gods på Hjovägen, sträckan mellan Mariestadsvägen och Kanikegränd (lokal trafikföreskrift 2004), samt på väg 2747 mellan Lerdala och Timmersdala.

Ny uppställnings- och omlastningsplats för farligt gods bör utses när Mariesjöområdet omstruktureras till Skövde Science City.

Länsstyrelsen har tagit fram en riskpolicy för markanvändning intill transportleder för farligt gods. Detta för att underlätta detaljplaneprocessens hantering av risker med farligt godstransporter och ge vägledning i hur markanvändning, avstånd och riskhantering bör beaktas i samband med planprocessen. Riskpolicyn innebär att en riskhanteringsprocess ska beaktas när detaljplaner tas fram för områden inom 150 meters avstånd från en led för farligt gods. Riskhanteringsprocessen består av tre delar – riskanalys, riskvärdering och riskreduktion – och behandlar allt ifrån identifiering av möjliga risker till beslut om och genomförande av eventuella riskreducerande åtgärder samt uppföljning av att besluten svarar mot den aktuella riskbilden. Riskanalys utgör den första delen i riskhanteringsprocessen.

Planeringsprinciper farligt gods:

- Länsstyrelsens riskpolicy för markanvändning intill transportled för farligt gods ska beaktas när detaljplaner tas fram för områden inom 150 meters avstånd från en led för farligt gods.

Förorenad mark

Ett *förorenat område* är mark, grundvatten, ytvatten, sediment eller byggnader där halten av något ämne är så hög att den kan orsaka risk för människors hälsa eller för miljön. Det kan gälla både naturliga ämnen och sådana som har skapats av människor. Oftast handlar det om tidigare industrier som har lämnat giftiga ämnen kvar i mark eller vatten.

Exempel på förorenade områden är rödfyrhögar, nedlagda deponier, gamla bensinstationer, gjuterisand från Volvo Powertrain samt byggnader som har PCB i delar av byggnadsmaterialet.

2010 togs en ny databas för förorenade områden i drift. Databasen kallas *EBH-stödet* och redovisar kartlagda förorenade områden.

Inom Skövde kommun finns tre angivna objekt i riskklass 1: Suntetorps Impregnering AB, Böja sågverk och Ranstad. Söder om Ranstad, på gränsen mellan Skövde och Falköpings kommuner, ligger ett beslutat miljöriskområde. Läs mer i kapitlet *Värden och hänsyn*.

Rödfyr och arsenik

Alunskiffer är naturligt förekommande i Skövdeområdet och användes tidigare för att bränna kalk. Vid kalkframställningen bildas även rödfyr som är en skifferaska. Rödfyr liknar vittrat gruvavfall och innehåller vanligtvis förhöjda halter av arsenik, uran, vanadin och molybden. Rödfyr liksom ursprungsmaterialet alunskiffer innehåller höga metallhalter och avger både radon och gammastrålning. Genom kontakt med syre vittrar sulfidmineralerna och ett surt och metallhaltigt lakvatten uppstår som kan påverka omgivningen.

Arsenik är ett giftigt grundämne som finns naturligt i berggrund och jord. Det finns stora regionala skillnader i bakgrundshalter av arsenik i Sverige. Arsenik finns i högre halter i delar av Västergötland, Östergötland och Skåne eftersom det förekommer alunskiffer i de lösa jordlagren.

Generella riktvärden för förorenad mark är inte fullt ut applicerbara på grund av den naturliga förekomsten av alunskiffer och därmed rödfyr och arsenik. Naturvårdsverket anger att en platsspecifik bedömning kan vara lämplig.

Planeringsprinciper förorenad mark:

- Vi förändrad markanvändning i samband med planläggning eller bygglov behöver hänsyn tas till potentiella markföroreningar inom aktuellt område. Databasen *EBH-stödet* kan användas som vägledning.
- En miljöteknisk undersökning bör göras i samband med planläggning eller bygglov, lämpligen i samband med en geoteknisk grundundersökning.
- Vid platsspecifik bedömning av arsenik används lokal bakgrundshalt för Skövde samt Naturvårdsverkets beräkningsmodell för platsspecifika riktvärden.
- Länsstyrelsens vägledning *Rödfyr – vägledning vid hantering och användning* ska följas.
- Skövde kommuns riktlinjer för områden utfyllda med gjuterisand (sotsand) ska följas (*MHN § 62 20070425*).

5. Värden och hänsyn

Det finns mycket att ta hänsyn till när vi planerar och bygger vårt samhälle. Det handlar inte minst om de värden som vi vill värna. Många av dessa hänsynstaganden regleras i plan- och bygglagen och miljöbalken. De viktigaste tas upp i detta kapitel.

Miljö kvalitetsnormer

Enligt miljöbalkens femte kapitel är *miljö kvalitetsnormer* (MKN) föreskrifter om miljö kvaliteten för mark, vatten, luft eller övrig miljö inom ett geografiskt område. Normerna slår vanligtvis fast den lägsta miljö kvalitetsnivå som är acceptabel inom området. Föreskrifterna är juridiskt bindande.

MKN för omgivningsbuller

Miljö kvalitetsnormen för *omgivningsbuller* är en så kallad målsättningsnorm. I Skövde kommun gäller den endast större vägar samt järnvägar och flygplatser. Trafikverket är huvudman

för dessa anläggningar och ansvarar för bullerkartläggningar och eventuella åtgärdsplaner.

Kommunen har tagit fram en bullerkartläggning för Skövde centralort samt för de större vägarna i kommunen. Denna ska användas som planeringsunderlag för att bedöma var kompletterande bullerutredning krävs vid detaljplanläggning. Detta för att säkerställa att gällande riktvärden inte överskrids.

MKN för utomhusluft

Miljö kvalitetsnormerna för *utomhusluft* är så kallade gränsvärdesnormer. De anger gränsvärden som inte får överskridas; detta för att varken människors hälsa eller djur, växter eller kulturvärden ska skadas. Det finns miljö kvalitetsnormer för följande ämnen: kvävedioxid/kväveoxider, svaveldioxid, bly, partiklar (PM₁₀ och PM_{2,5}), bensen, kolmonoxid, ozon, arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren.

Dessa miljö kvalitetsnormer styrs av luftkvalitetsförordningen (2010:477) och föreskrifter från Naturvårdsverket om kontroll av luftkvalitet (2010:8).

I Skövde är det främst MKN för kväveoxider och partiklar som kan behöva hanteras, med trafiken som största föroreningskälla. Mätningar genomförs vid Kulturhuset i centrala Skövde. Miljösamverkan Östra Skaraborg (MÖS) ansvarar för att mäta partikelhalter.

I Skövde ligger de uppmätta halterna av kväveoxider, PM_{2,5}, PM₁₀ och bensen tydligt under gällande miljö kvalitetsnormer.

MKN för vatten

EU:s ramdirektiv för vatten har som övergripande syfte att förvalta och förbättra tillståndet i landets sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten. Direktivet är grunden i mycket av det vattenförvaltningsarbete som bedrivs i Sverige.

Sverige är uppdelat i fem vattendistrikt. Arbetet med vattenförvaltning sker i cykler om sex år och hålls ihop av fem vattenmyndigheter som ansvarar för varsitt distrikt. För förvaltningscykeln 2022–2027 beslutades miljö kvalitetsnormer för yt- och grundvatten i december 2021. Dessa normer anger vilken miljö kvalitet som varje enskild vattenförekomst minst ska ha, samt när denna kvalitetsnivå senast ska ha nåtts. När miljö kvaliteten i en vattenförekomst ska bedömas så vägs halter av ämnen och andra förhållanden mot värden som fastställts för olika typer av vatten. Bedömningarna görs för enstaka parametrar och som sammanfattande omdömen och kallas för *status*. För ytvatten finns de sammanfattande bedömningarna *kemisk och ekologisk status* och för grundvatten *kemisk och kvantitativ status*. Det övergripande målet är att samtliga vattenförekomster ska nå god status (kemisk, ekologisk och kvantitativ). Statusen får heller inte försämrats för något vatten.

Miljö kvalitetsnormen för vattenförekomsterna är *god status*. För att nå denna nivå krävs kraftfulla åtgärder för att minska utsläpp av exempelvis näringsämnen och återställa naturliga flöden i vattendragen. I en redovisning i VISS (*Vatteninformations-system i Sverige, 2022-04-12*) framgår att alla grundvattenmagasin i Skövde har god kvantitativ status, men att det i flera av magasinerna bedöms finnas en risk för den kemiska statusen. Alla ytvattenförekomster i Skövde kommun har en ekologisk status som är sämre än *god*, vilket innebär att åtgärder krävs. Sämst är läget för Djuran och Lången, som har *otillfredsställande status*.

Tidans vattenförbund är en organisation som samlar verksamheter och organisationer som påverkar eller använder vattnet Tidans avrinningsområde och är därmed en viktig aktör i åtgärdsarbetet. Medlemmar i förbundet är bland annat kommu-

ner, markavvattningsföretag, industrier, kraftproducenter, lantbruksföretag, och fiskevårdsföreningar.

Skövde kommun har planerings- och tillsynsansvar för vattenresurserna och är därför en viktig part i vattenförvaltningen. För att kunna bidra till att nå målet om god vattenstatus måste kommunen anpassa den fysiska planeringen efter yt- och grundvattenförekomsternas status. När planläggning görs ska det därför säkerställas att planen klarar MKN för yt- och grundvatten och att ingen försämring av vattenförekomsternas status sker.

Kommunen kan påverka vattenkvaliteten i sitt geografiska område på flera sätt. Man kan exempelvis skapa ytor för fördröjning samt lokalt omhändertagande av dagvatten när nya områden för bostäder och verksamheter planeras, eller bygga ut det kommunala avloppsnetet och reningsverkens beskaffenhet och kapacitet. En god dialog med jord- och skogsbrukets företrädare kring användning av gödningsmedel och pesticider kan också ge effekt.

Riksintressen (RI)

Ett riksintresse är ett område vars värden bedöms så stora att de har betydelse för landet som helhet. Vid avvägningar i den fysiska planeringen väger riksintresset tyngre än lokala allmänna intressen.

Om riksintresset inom ett område påverkas negativt av en åtgärd/anläggning får åtgärden/anläggningen inte vidtas/uppföras. Om flera riksintressen berörs och dessa intressen inte är förenliga, ska intresset som medför *god hushållning* ur allmän synpunkt ha företräde. Totalförsvarets riksintressen har alltid företräde. Riksintressen för naturvård, friluftsliv och värdefulla material överlappar helt eller delvis varandra, men i de flesta fall är dessa värden förenliga med varandra.

I Skövde kommun finns riksintressen för totalförsvaret, naturvård, kulturmiljövård, friluftsliv, kommunikationer samt för värdefulla ämnen och material. Dessa redovisas på hänsynskartan och beskrivs i texten på följande sidor.

Endast mindre delar av de ytor som föreslås få ny eller ändrad användning i markanvändningskartan berör något riksintresse (bortsett från Försvarets rörande luftrum). Utbyggnadsytorna som föreslås ligger i anslutning till befintlig bebyggelse. Bedömningen är att riksintressenas kärnvärden inte påverkas negativt. Hänsyn till och anpassning av de berörda ytorna görs i detalj i samband med detaljplanering eller bygglovsprövning.

Nedan listas vart i kommunen de aktuella ytorna ligger samt vilka riksintressen som berörs:

Igelstorp - naturvård

Lerdala - friluftsliv

Melldala (LIS-område) - kulturmiljövård

Simsjöområdet - naturvård och friluftsliv

Skultorp - naturvård och totalförsvaret

Tidan - kulturmiljövård

Timmersdala - naturvård och kulturmiljövård

Riksintresse för kommunikationer, totalförsvaret samt värdefulla ämnen och material berörs mer generellt med anledning av närhet till centralorten.

Kommunens övergripande riktlinjer för riksintresse:

- Riksintressen ska skyddas mot påtaglig skada och riksintressens kärnvärden ska beaktas i kommunens planläggning.

Riksintresse för totalförsvaret

Riksintressen för totalförsvarets militära del regleras i 3 kap. 9 § miljöbalken. Enligt denna paragraf ska mark- och vattenområden som har betydelse för totalförsvaret så långt det är möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka totalförsvarets intressen. Områden som är av riksintresse för totalförsvarets anläggningar ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomst eller användning av anläggningarna.

Enligt 3 kap. 10 § miljöbalken ska ett riksintresse för totalförsvarets militära del ges företräde vid en avvägning mellan oförenliga riksintressen.

I Skövde kommun är Skövde skjutfält och Skövde övningsfält med skjutbanor utpekade som riksintresse för totalförsvaret. Verksamheten påverkar omgivningen bland annat genom buller som kan uppfattas som störande, och i vissa fall även genom annan risk. För att inte orsaka påtaglig skada på riksintresset behöver hänsyn därför tas även inom de områden som utsätts för störningar.

På Skövde skjutfält finns höga naturvärden. Dessa naturvärden har i stor utsträckning uppstått som en direkt eller indirekt följd av den militära övningsverksamheten samt tack vare ett, ur Försvarmaktens perspektiv, rationellt skogsbruk. Övningsverksamhet skapar nämligen ofta förutsättningar för att bibehålla en rik biologisk mångfald. Försvarmakten ser vissa problem med att det införs områdesbestämmelser som till exempel naturreservat, Natura-2000-områden med mera på övningsfälten, eftersom sådana skydd i förlängningen kan begränsa Försvarmaktens verksamhet. I dagsläget är det också svårt att bedöma risken för att lagstiftning/riktlinjer kring dessa skydd skärps på EU-nivå – särskilt när det gäller Natura 2000. Sådana skärpningar kan medföra skada på riksintresset samt i förlängningen skada naturvärdena – detta trots att målet är det motsatta. På ett generellt plan utgör skyddsvärdena dock inget hinder för den militära verksamheten, och så länge militär verksamhet bedrivs inom området kan naturvärdena till stor del anses skyddade eftersom annan verksamhet begränsas i området.

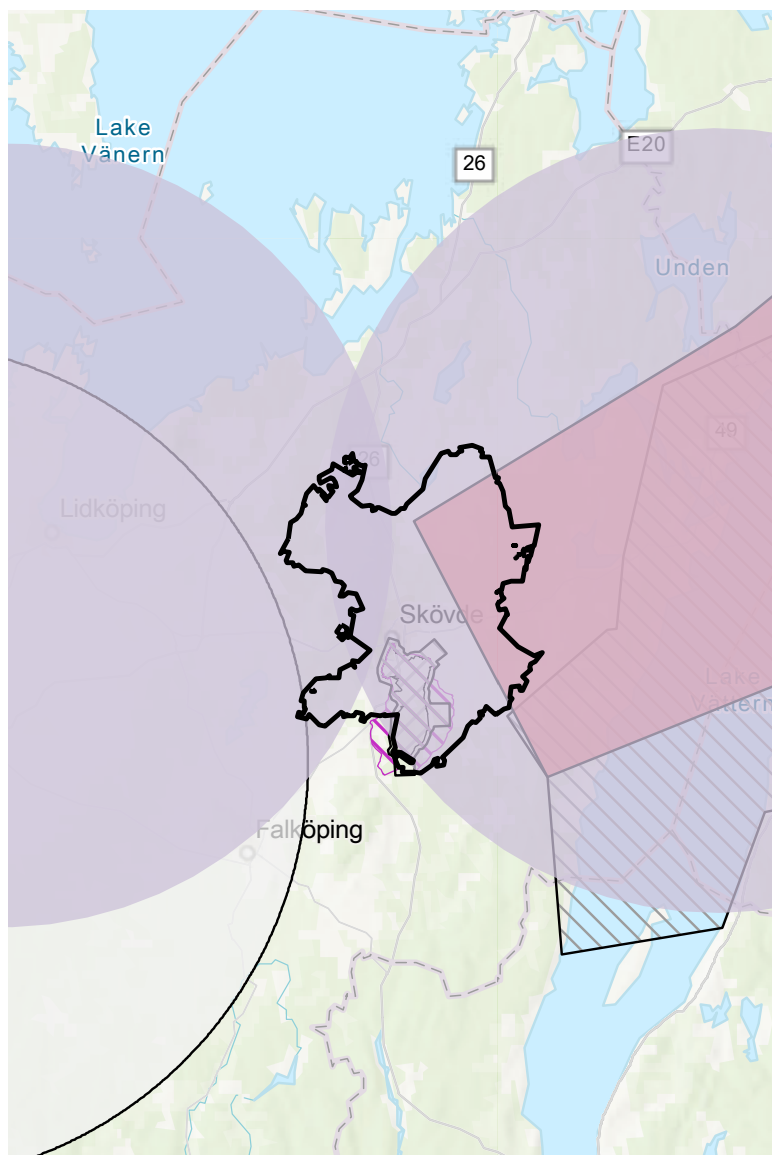
Större delen av Skövde kommun berörs också av riksintressena Karlsborgs övningsflygplats och Råda övningsflygplats, med influensområde luftrum runt flygplatsen (MSA-område). Dessa två områden täcker tillsammans nästan hela kommunens yta. I den östra delen av kommunen finns även ett stoppområde för höga objekt – även det kopplat till Karlsborgs övningsflygplats. Hela kommunens yta räknas som samrådsområde för alla ärenden som gäller exempelvis vindkraftverk och andra höga objekt. Försvarmakten måste därför få in alla ärenden som gäller

objekt högre än 20 meter inom detaljplanerat område eller annan sammanhållen bebyggelse, samt alla ärenden som gäller objekt högre än 45 meter utanför motsvarande områden.

I Försvarmaktens rapport *Riksintressen för totalförsvarets militära del (2021)* redovisas utpekade samrådsområden (övnings- och skjutfält) och stoppområden (hinderfritt för flyg) som intressen för totalförsvaret. Dessa ska beaktas i all fysisk planering och övrig tillståndsprövning. Plan- och bygglovsärenden inom dessa områden ska remitteras till Försvarmakten.

Kommunens riktlinjer för riksintresse totalförsvaret:

- Bebyggelse som är störningskänslig för buller eller annan risk ska generellt inte tillåtas inom det angivna påverkansområdet. En prövning bör dock göras i varje enskilt fall eftersom förutsättningarna varierar på olika platser.

Riksintresse för naturvård

Områden som är av riksintresse för naturvård ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön. Med *påtaglig skada* menas skada på naturmiljövärden som har betydelse ur allmän synpunkt och som inte kan återskapas eller ersättas om de förstörs.

I Skövde kommun finns tolv områden av riksintresse för naturvård. I dessa områden finns bland annat följande miljöer: sjöar och vattendrag, mossar och våtmarker, platåberg med branter, kalkstensplatå och diabasplatå, orörda barrskogar, De Geer-moräner, ändmoräner, strandängar, naturbetesmarker och ängar, kalkstensbranter, ädellövskog, sumpskog, ädellövskogar, odlingslandskap samt ett varierat kamelandskap. Riksintressena i kommunen representerar alltså en stor variation och visar på den rikedom som finns.

Områden som pekas ut som riksintressen för naturvård innehåller naturvärden som är ovanliga för områdets region. Områdena ska tillsammans representera huvuddragen i svensk natur och fungera som exempel på de landskaps- eller naturtyper som förekommer i landet. De ska bestå av sin regions största och mest sammanhängande områden av respektive naturtyp. Riksintresset kan också bottna i att området särskilt väl belyser viktiga skeden i utvecklingen av natur- och kulturlandskapet, eller att det är ostört och rymmer en stor mångfald av naturtyper.

Ett områdes samlade naturvårdsvärde ökar om området innehåller flera olika delar som tillsammans visar exempelvis

ett historiskt utvecklingsförlopp eller en bildningsprocess. Värdet blir också större om området kombinerar intressanta företeelser från olika ämnesområden, exempelvis botanik, limnologi, geovetenskap och kulturhistoria.

Riksintressen för naturvård:

Östen (NRO14059)
Låstad–Binneberg (NRO14058)
Degermossen och Bällefors stormosse (NRO14076)
Klyftamon–St. Gåsemossen (NRO14073)
Nordbillingen (NRO14075)
Valle (NRO14074)
Sydbillingen (NRO14098)
Sventorp (NRO14088)
Esbjörntorp (NRO14089)
Habolstorp–Tolsby (NRO14090)
Loringaskogen (NRO140100)
Borgundaberget (NRO14099)
[redovisas i digital karta]

Kommunens riktlinjer för riksintresse naturvård:

- Berörda riksintresseområdets kärnvärden ska beaktas vid detaljplanering och bygglovsprövning. Billingens fritidsområde ska fortsätta att utvecklas och områdets funktion ska vara förenligt med syftet samt med riksintresset för naturvård.

Riksintresse för kulturmiljövård

Riksintresseområden för kulturmiljövård ska tillsammans ge en bild av hela landets kulturhistoria, genom tydliga exempel på verksamheter och processer från forntid till nutid. Bruksmiljöer, stadskärnor, äldre brukningslandskap samt efterkrigstidens bebyggelse är exempel på områden som kan pekas ut som riksintressen för kulturmiljövård.

I Skövde kommun finns sju områden som tilldelats en sådan status. Områdena finns på landsbygden samt i några av de mindre tätorterna. De inkluderar sammanhang med fornlämningsmiljö, kyrkomiljö, herrgårdsmiljö, tidig industriell miljö samt bymiljö.

Riksintressen för kulturvård:

- Askeberga–Vad (R22)
  - Berg (R24)
  - Forsby (R30)
  - Götlunda–Väring (R23)
  - Ledsjö–Vättilösa–Istrum–Lerdala (R14)
  - Odensåker–Flistad–Binneberg–Horn (R21)
  - Sjogerstad (R 48)
- [redovisas i digital karta]

Kommunens riktlinjer för riksintresse kulturmiljövård:

- Berörda riksintresseområdens kärnvärden ska beaktas vid detaljplanering och bygglovsprövning. Bland annat ska kommunens kulturmiljöprogram användas som underlag vid bedömning.

Riksintresse för friluftsliv

Områden av riksintresse för friluftsliv ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada riksintresset. Med *påtaglig skada* menas skada på värden som har betydelse ur allmän synpunkt och som inte kan återskapas eller ersättas om de förstörs. Med friluftsliv menas i detta sammanhang vistelse utomhus i natur- eller kulturlandskap för välbefinnande eller naturupplevelser utan krav på tävling.

I Skövde kommun finns tre områden av den här typen; ett runt sjön Vristulven, ett runt sjön Östen och ett kopplat till Billingen och Vallebygden på väster sida om berget. Inom dessa områden finns ett rikt utbud av friluftaktiviteter och naturupplevelser.

Områden av riksintresse för friluftsliv har så stora natur- och kulturkvaliteter att de är eller kan bli attraktiva för besökare från stora delar av landet eller från utlandet. I dessa områden spelar förutsättningarna för naturupplevelser och friluftssamhet, variation samt tillgänglighet för allmänheten stor roll. Värderingen påverkas av hur stort och ostört ett område är, samt om natur- och kulturföreteelserna är särskilt attraktiva för en nationell publik. Det sistnämnda kan exempelvis handla om att området har tilltalande utsiktspunkter och utflyktsmål.

Områdenas tillgänglighet och åtkomlighet för en bred allmänhet beror bland annat på kommunikationer till området, övernattningsmöjligheter samt på olika anläggningar och anordningar i övrigt.

Riksintressen för friluftsliv:

- Platåbergslandskapet Billingen
– delområdet Billingen (FO 01_1)
  - Lugnåsberget–Vristulven (FO 26)
  - Östen (FO 51)
- [redovisas i digital karta]

Kommunens riktlinjer för riksintresse friluftsliv:

- Berörda riksintresseområdens kärnvärden ska beaktas vid detaljplanering och bygglovsprövning. Billingens fritidsområde ska fortsätta att utvecklas. Områdets funktion ska vara förenligt med syftet kring riksintresset för friluftsliv.

Riksintresse för kommunikationer

Väg 26 och väg 49 Skara-Skövde samt Västra stambanan, inklusive tågstationen i Skövde, är av riksintresse. Längs stambanan ska ett 30 meter brett bebyggelsefritt område finnas. Markberedskap för ett möjligt tredje spår utmed Västra stambanan ska också beaktas vid all planläggning och bygglovshantering. Det innebär att ytterligare 15 meter behöver hållas fritt från bebyggelse på den sida där spåret i så fall ska ligga.

Kommunens riktlinjer för riksintresse kommunikationer:

- Utmed hela stambanans sträckning ska ett bebyggelsefritt avstånd finnas på 45 meter (30+15 meter). Detta ska beaktas vid all planläggning och bygglovshantering.

Riksintresse för värdefulla ämnen och/eller material

Riksintressen för värdefulla ämnen och/eller material pekas ut för att reservera fyndigheter som har specifika egenskaper och är viktiga för samhällets behov. Att området pekats ut som riksintresse innebär ett anspråk för framtida utvinning. När riksintressen för värdefulla ämnen och material pekas ut och avgränsas görs det med omfattande geologiska undersökningar och dokumentation som grund.

För denna typ av riksintressen betyder påtaglig skada alla former av åtgärder och förändrad mark- och vattenanvändning som försvårar eller förhindrar framtida utvinning. Exempel på sådan markanvändning är sammanhängande bebyggelse samt

olika typer av naturskydd. Detta kan gälla även om åtgärden eller verksamheten ligger utanför det detaljavsgränsade riksintresset, om det avsevärt försvårar utvinningen. Att neka tillgång till nödvändiga vägar eller annan infrastruktur räknas också som påtaglig skada i det här avseendet.

Riksintressen för värdefulla ämnen och/eller mineraler:

Billingsryd – diabas

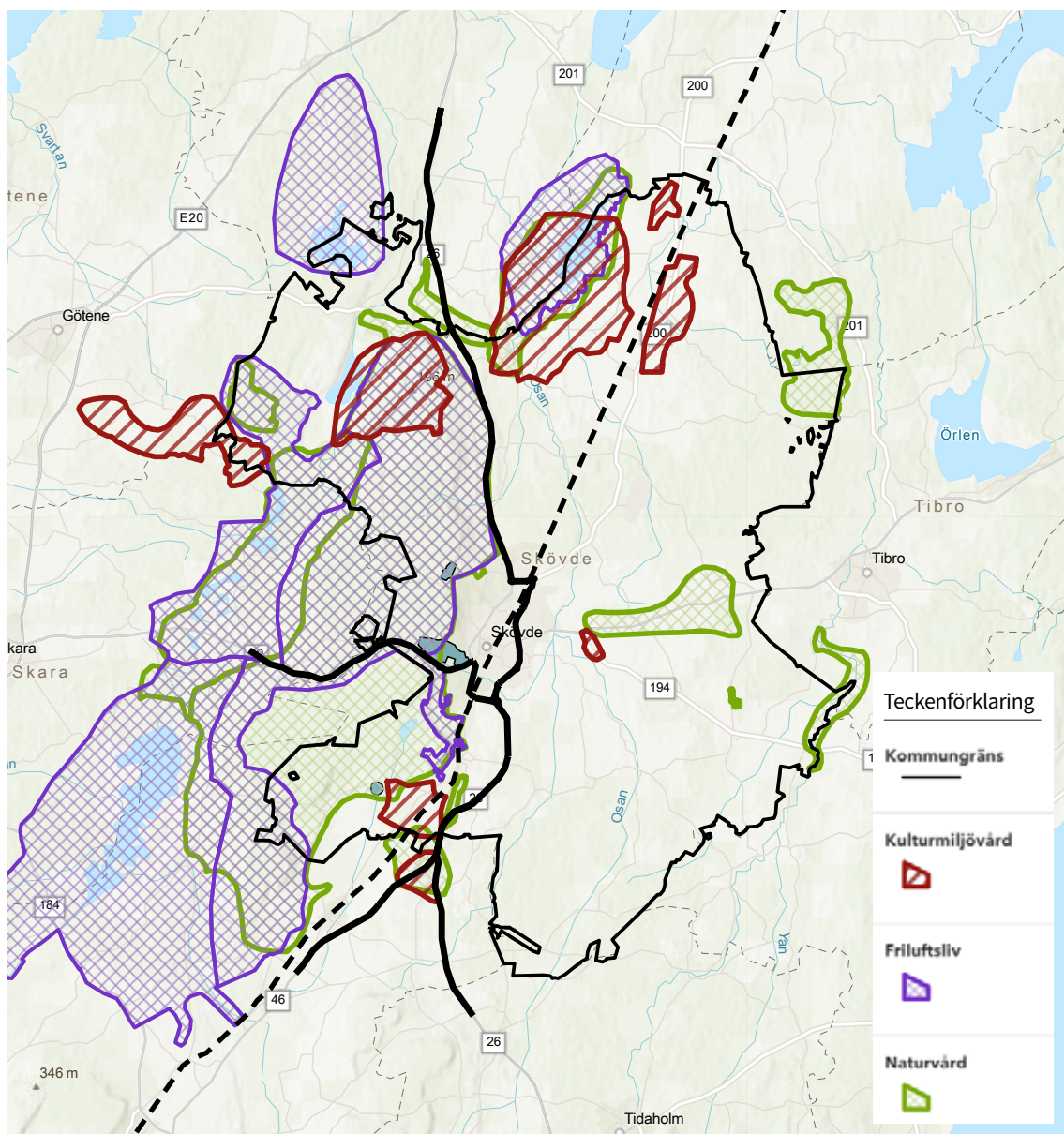
Rådene - kalksten

Våmb – kalksten

[redovisas i digital karta]

Kommunens riktlinjer för riksintresse värdefulla ämnen och/eller material:

- I Rådene sammanfaller detta riksintresse med riksintresse för naturvård. Även riksintresse för kulturmiljövård finns i närområdet och skulle kunna påverkas av eventuell brytning. Dessa intressen är inte förenliga med varandra. Natur- och kulturvårderna i detta område bör prioriteras, eftersom kommunen menar att de främjar en långsiktig hushållning av mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt.
- En eventuell utökning av täktområdet vid Cementa (vid Våmb) måste föregås av en noggrann avvägning mellan olika nationella, regionala och lokala intressen.

Skyddade kulturmiljöer

Förutom riksintressen finns även andra former av skydd för att bevara värden i vår omgivning såsom natur- och kulturmiljöer. De som nämns här har olika huvudmän, beslutas av olika instanser och har varierande grad av reglering kring skötsel och andra bestämmelser. En del skyddar större områden medan andra gäller för enskilda objekt och växter.

Kommunens generella riktlinjer skyddade kulturmiljöer:

- Vid planläggning, bygglovsprövning och annan exploatering ska hänsyn tas så att ett kulturresevat eller byggnadsminnes värde inte påverkas negativt. Fornlämningar ska beaktas och negativ påverkan ska så långt som möjligt undvikas. Hänsyn ska tas till kyrkors kulturhistoriska värde så att detta inte minskar.

Kulturresevat

I ett kulturresevat kan hela områdets natur- och kulturmiljövärden skyddas och vårdas. Därmed omfattas byggnader, anläggningar, lämningar och marker. Även sådana värden som består av verksamheter, kunskaper och traditioner kan hanteras inom ramen för kulturresevat.

Det är viktigt att kulturresevat är tillgängliga för allmänheten. Den fysiska framkomligheten ska underlättas och begriplig information ska tillhandahållas. Genom att upprätthålla och utveckla traditionella och pedagogiska verksamheter är det möjligt att ta tillvara och förmedla såväl vetenskapliga som upplevelsemässiga värden. I ett kulturresevat ska besökare kunna uppleva bevarade kulturlandskap med pågående verksamheter, få en uppfattning om de historiska skeenden som format landskapet samt öka sin insikt om hur dagens moderna samhälle vuxit fram.

Kulturresevat:

Vallby Sörgården

[redovisas i digital karta]

Byggnadsminne och kulturminne

Kulturarhistoriskt värdefulla byggnader, miljöer och anläggningar kan skyddas som *byggnadsminnen*. Byggnadsminnena har stor spännvidd i tid och rum, från medeltida borgar till modern bebyggelse från 1900-talet.

Syftet med byggnadsminnen är att bevara spår av historien som är viktiga för förståelsen av dagens och morgondagens samhälle, men också att garantera människors rätt till en viktig del av kulturarvet. För att reglera hur det kulturhistoriska värdet ska tas tillvara fastställs skyddsbestämmelser för varje byggnadsminne.

Det finns två typer av byggnadsminnen: byggnadsminnen enligt kulturmiljölagen (enskilda) och statliga byggnadsminnen. I Skövde finns båda typerna.

Kulturmiljölagen:

Binnebergs tingshus

Helénsstugan

Horns tegelbruk

Hotell Billingen

Vaholms brohus

Vretens såg

Förordningen om statliga byggnadsminnen:

Klagstorps herrgård

Skaraborgs Regementes kasernområde

[redovisas i digital karta]

Kyrkor

Kyrkobyggnader, kyrkotomter och begravningsplatser ska enligt kulturmiljölagen vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskar och så att deras utseende och karaktär inte förvanskas.

Med kyrkobyggnader menas enligt kulturmiljölagen byggnader som före den 1 januari 2000 invigdes för Svenska kyrkans gudstjänst och som den 1 januari 2000 ägdes eller förvaltades av Svenska kyrkan eller någon av dess organisatoriska delar.

För alla kyrkobyggnader, kyrkotomter och begravningsplatser som är uppförda och anlagda före 1940 krävs tillstånd från länsstyrelsen för att få genomföra förändringar.

Kyrkor:

[redovisas i digital karta]

Fornlämningar

Fornlämningar är spår efter mänsklig verksamhet. De kan till exempel utgöras av boplatser, gravfält, gruvor, kvarnar, kultur lager i medeltida städer. I kulturmiljölagen anges vad som är en fornlämning och därmed omfattas av lagskyddet. Befintliga, kända fornlämningsområden redovisas på hänsynskartan som redovisas i kapitlet *Kartor*.

Rödtyrhögar och vissa rester av kalkugnar minner om tidigare verksamheter. En del rödtyrhögar klassas i dag som fornlämningar.

Fornlämningar:

[redovisas i digital karta]

Skyddad natur

Förutom riksintressen finns även andra former av skydd för att bevara värden i vår omgivning såsom natur- och kulturmiljöer. De som nämns här har olika huvudmän, beslutas av olika instanser och har varierande grad av reglering kring skötsel och andra bestämmelser. En del skyddar större områden medan andra gäller för enskilda objekt och växter.

Kommunens generella riktlinjer skyddad natur:

- Åtgärder/anläggningar bör inte vidtas/uppföras där stora värden för naturvård, friluftsliv eller landskapsbild påtagligt skadas eller där en nämnvärd påverkan på vattenstånd, vattenföring eller vattenkvalitet kan uppkomma. Hänsyn till detta ska tas vid såväl planläggning som i bygglovsärenden och andra tillståndsprocesser.

Natura 2000

EU:s medlemsländer bygger successivt upp ett nätverk av värdefulla naturområden som är särskilt intressanta ur naturvårdssynpunkt. Nätverket kallas *Natura 2000*. Syftet med nätverket är att värna om naturtyper, arter och livsmiljöer som EU-länderna har kommit överens om är av intresse. Natura 2000 är ett av EU:s viktigaste initiativ/verktyg för att bevara den biologiska mångfalden. Nätverket är unionens bidrag till att förverkliga intentionerna i bland annat barnkonventionen och konventionen om biologisk mångfald.

Natura 2000 har skapats med stöd av *EG:s habitat- och fågeldirektiv*. Dessa direktiv är ett slags EU-lagar som medlemsstaterna är skyldiga att införliva i sina egna regelverk och tillämpa nationellt. Direktiven binder medlemsstaterna till ett visst mål men ger de nationella myndigheterna rätt att välja hur målen ska uppnås.

Enligt miljöbalken (4 kap 1 §) är Natura 2000-områden av riksintresse. Exploatering eller ingrepp i dessa områden får endast ske efter särskild tillståndsprövning och på ett sätt som inte påverkar områdenas natur- eller kulturvärden.

Natura 2000-områden:

Östen (fågeldirektiv)
Klyftamon
Sparresäter
Gullakrokssjöarna
Högsböla
Melldala
Karlsfors
Lycke
Nolberget
Stora Höjen

Berg, Kila
Garparör
Bäckagården
Stångesäter
Liden
Rånna
Ryds ängar
Skåningstorpskärret
Blängsmossen (fågeldirektiv)
Sydbillingens plåtå (fågeldirektiv)
Herrhaga
Kallsågs mossen
Klasborg-Våmb
Hene-Skultorp
Kullabolet
Bissgården
Nohlmarken
Loringaskogen
Loringahagen
Källedalsbäcken
Tovatorpsbäcken
Engelska parken
Esbjörnstorp
Svebråta-Hedvignäs
[redovisas i digital karta]

Naturreservat

I Skövde kommun finns 32 naturreservat (2022). Många av dem förvaltas av Länsstyrelsen i Västra Götalands län, medan några förvaltas av kommunen. I ett par fall delar de båda aktörerna på ansvaret.

Naturreservat bildas oftast för att skydda värdefull natur och sällsynta arter, för att på det viset bevara den biologiska mångfalden. Ibland bildas reservaten också för att säkra människors tillgång till attraktiva områden för rekreation, friluftsliv, fågel-skådning och andra naturupplevelser. Naturreservat består ofta av sammanhängande värdefull natur där naturskog, vattendrag, marina miljöer, öppna kulturlandskap och myrar kan ingå. I Sverige står naturreservaten för cirka 85 procent av den totala yta som är skyddad med stöd av miljöbalken. Miljöbalken används som verktyg för att bilda naturreservat.

Östen har skyddsformen *naturvårdsområde* i enlighet med tidigare gällande naturvårdslagen. Miljöbalken har senare ersatt naturvårdslagen och naturvårdsområden ska i och med införandet av miljöbalken betraktas som naturreservat.

Naturreservat:

Attebo
Billingekeleven
Blängsmossen
Borgehall

Borgundaberget
Bäckagården
Djupedalsgrottan
Garparör
Getaryggen
Gullakrokssjöarna
Gåran
Hene-Skultorp
Högsböla
Inga-Säter-Rödegården
Kallsågmossen
Klasborg/Våmb's ängar
Klyftamon
Lerdala hassellund
Loringaskogen
Lycke Lilla Höjen
Melldala
Nohlmarken
Nolberget-Missunnebäcken
Rånna-Ryd
Sandgärdet
Silverfallet-Karlsfors
Skåningstorpskärrer
Sparresäter
Stora Bjursjön
Sydbillingen
Ulveksbackarna
Östen
[redovisas i digital karta]

Naturminne

Ett naturminne är ett särpräglad naturföremål som behöver skyddas eller vårdas särskilt. Naturminnet är en av de äldsta skyddsformerna för natur i Sverige.

Ett naturminne ska vara ett enskilt naturföremål, till exempel ett träd, men får också omfatta det markområde som krävs för att bevara naturföremålet och ge det nödvändigt utrymme. Naturminnen kan i många fall ha mycket stor betydelse för att bevara den biologiska mångfalden. Ett sådant exempel är när gamla, särskilt skyddsvärda träd med rik fauna och flora skyddas.

Naturminne:

Binneberg
Ingasäter
Sventorp
[redovisas i digital karta]

Fridlysta och hotade arter

Vid all planering av nya mark- och exploateringsområden är det viktigt att ta hänsyn till skyddade och hotade arter. Samma sak gäller vid skötsel av naturområden. EU:s *fågel- och habitatdirektiv* är införlivat i svensk lag genom artskyddsförordningen.

Att genomföra en detaljplan som vunnit laga kraft kan kräva dispens enligt artskyddsförordningen. Planhandlingarna ska behandla förekomsten av skyddade arter. De ska också innehålla en samlad bedömning av de planerade åtgärdernas konsekvenser för fridlysta arter, samt klargöra om man behöver ta hänsyn till arternas fortplantnings- och viloplåter.

Rödlistade arter

Den svenska rödlistan är en bedömning och sammanställning av enskilda arters risk att dö ut i Sverige. Rödlistan ger överblick över arternas tillstånd, men innehåller ingen prioritering av vilka arter som ska beaktas inom naturvården. I stället fungerar listan som stöd för att göra dessa prioriteringar. Rödlistan kan vara till hjälp när naturvårdssatsningar ska identifieras och prioriteras, och den kan även bidra med kunskap för att nå miljömål.

Biotopskydd

Biotopskyddsområde är en skyddsform som kan användas för små mark- och vattenområden, så kallade biotoper. Dessa områden har särskilda egenskaper som gör dem till värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter. Biotoperna är viktiga även för vanligare arter samt för att skapa omväxling i landskapet.

Genom att skydda naturmiljöer av denna typ förbättras förutsättningarna för att långsiktigt bevara den biologiska mångfalden. Skyddet bidrar också till att Sverige uppfyller FN:s överenskommelse om biologisk mångfald samt de nationella miljökvalitetsmål som riksdagen har antagit.

Det finns ett antal namngivna biotop typer som får skyddas som biotopskyddsområde. På det viset skiljer sig denna skyddsform från exempelvis naturreservat. Det finns också två olika former av biotopskyddsområden. Den ena formen ger ett generellt skydd för vissa biotop typer medan den andra innebär att skydd för en särskild biotop beslutas i varje enskilt fall. Följande biotop typer har ett generellt skydd: trädallé, källa med omgivande våtmark i odlingsmark, odlingsröse i jordbruksmark, pilevall, småvatten och våtmark i jordbruksmark, stenmur i jordbruksmark samt åkerholme.

Biotopskydd:

[redovisas i digital karta]

Djur- och växtskydd

Djur- och växtskyddsområden skapas främst för att förhindra att känsliga djur- och växtarter störs eller skadas. I Skövde kommun finns ett djurskyddsområde – ett fågelskyddsområde vid Våmb.

För att skydda sällsynta eller störningskänsliga djur- eller växtarter kan länsstyrelsen eller kommunen inrätta djur- och växtskyddsområden med stöd av 7 kap. 12 § miljöbalken. Skyddet innebär att allmänheten under en viss tid av året inte får vistas i området. I vissa fall gäller vistelseförbudet även markägaren, och även rätten till jakt och fiske kan begränsas. Denna typ av områden pekats oftast ut för att skydda fåglars häckningsområden (fågelskyddsområde) eller sälars uppehållsplatser (sälkyddsområde).

Djur- och växtskydd:

[redovisas i digital karta]

Landskapsbildsskydd

Landskapsbildsskydd används framför allt för att skydda värdet i den visuella upplevelsen av ett landskap. Skyddet reglerar till exempel bebyggelse och vägar. I ett område med detta skydd krävs tillstånd från länsstyrelsen för att utföra åtgärder som kan ha negativ effekt på landskapsbilden.

Landskapsbildsskydd är en äldre skyddsform som inte finns i miljöbalken. Den håller successivt på att ersättas av andra skyddsformer.

Landskapsbildsskydd:

Nordbillings östslutning

Sotarliden

Valleområdet

Område längs väg 26 söder om Skultorp

[redovisas i digital karta]

Strandskydd

Strandskyddet ska tillgodose allmänhetens tillgänglighet till stränder samt beakta växters och djurs livsmiljöer vid strandområden. Många av kommunens sjöar och vattendrag omfattas av strandskydd. De är mycket viktiga för allmänheten och för det växt- och djurliv som är beroende av vattenmiljöer. Strandskyddet gäller i de flesta fall 100 meter från strandkanten. För vissa sjöar och mindre vattendrag gäller utökat strandskydd på upp till 300 meter.

Inom strandskyddat område är det förbjudet att uppföra byggnader eller anläggningar, men dispens kan ges om det finns särskilda skäl. Strandskyddet regleras i 7 kap. miljöbalken och dispens från strandskyddet prövas i de flesta fall av

kommunen. Om området även har ett annat skydd i samma lagstiftning prövas dispensansökan dock av länsstyrelsen.

[redovisas i digital karta]

Andra värden och hänsyn

Energidistribution

Det finns inga riksintressen för energidistribution i kommunen, men elnätet är av stor betydelse både lokalt och regionalt. Det finns ett så kallat stamnät som ägs av Svenska Kraftnät AB. Övriga (regionala) nätägare är Fortum och Vattenfall. Stamnätet är på 220–400kW, regionnätet på 40–130kW och lokalnätet på 10kW.

Stora opåverkade/tysta områden

I Skövde kommun bedöms det i fem områden finnas goda förutsättningar att uppleva tystnad. Tystnad betyder inte att det måste vara helt tyst. Snarare ska man i detta område kunna slippa icke önskvärt ljud, även kallat buller.

Tillgängligheten påverkar områdets värde; ett tyst område som är lättillgängligt för människor anses mer värdefullt. Ett tyst område som ligger nära en tätort bör därför vara attraktivt och värdefullt, liksom ett område som ligger i ett naturreservat eller friluftsområde.

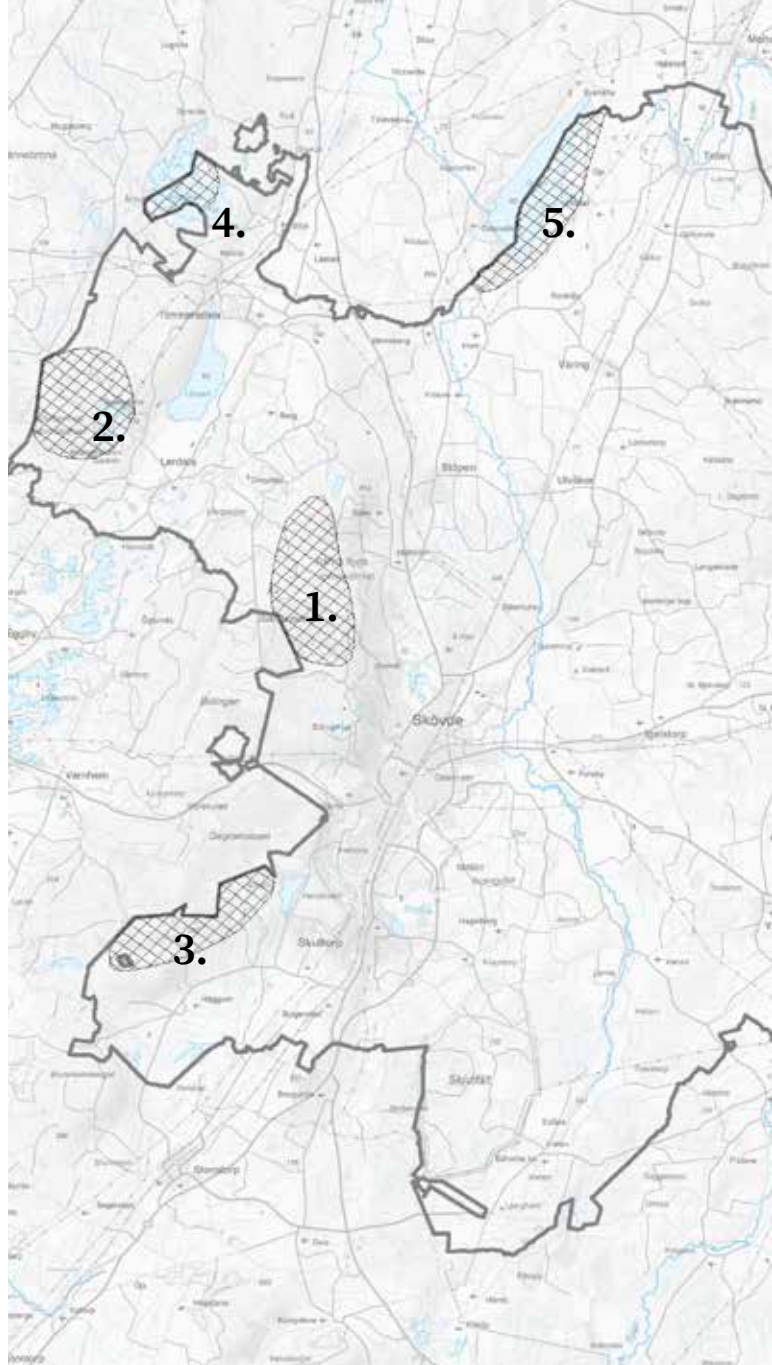
Storleken på det tysta området påverkar områdets kvalitet. Ett mindre område är exempelvis mer känsligt för vädrets påverkan på ljudutbredningen. Länsstyrelsen i Västra Götaland har tagit fram en rapport om tysta områden i länet (rapport nr 2001:18). Rapporten identifierar möjliga tysta områden genom att kartlägga sådana områden som påverkas av buller från trafik, järnväg och flygplatser. Kriteriet för tystnad i studien är ljudnivån 30 dBA (decibel A) i genomsnitt under året. Länsstyrelsens rapport används som underlag när kommunen identifierar tysta områden.

Stora opåverkade/tysta områden, se karta intill:

1. Blängsmossen
2. Klyftamon
3. Sydbillingen
4. Vristulven
5. Östen

Kommunens riktlinjer för stora opåverkade/tysta områden:

- Exploateringar inom dessa områden bör noggrant vägas mot förutsättningarna att fortsatt vara ett tyst område.
- Kommunen anser att de utpekade tysta områdena även är kommunens stora opåverkade områden.

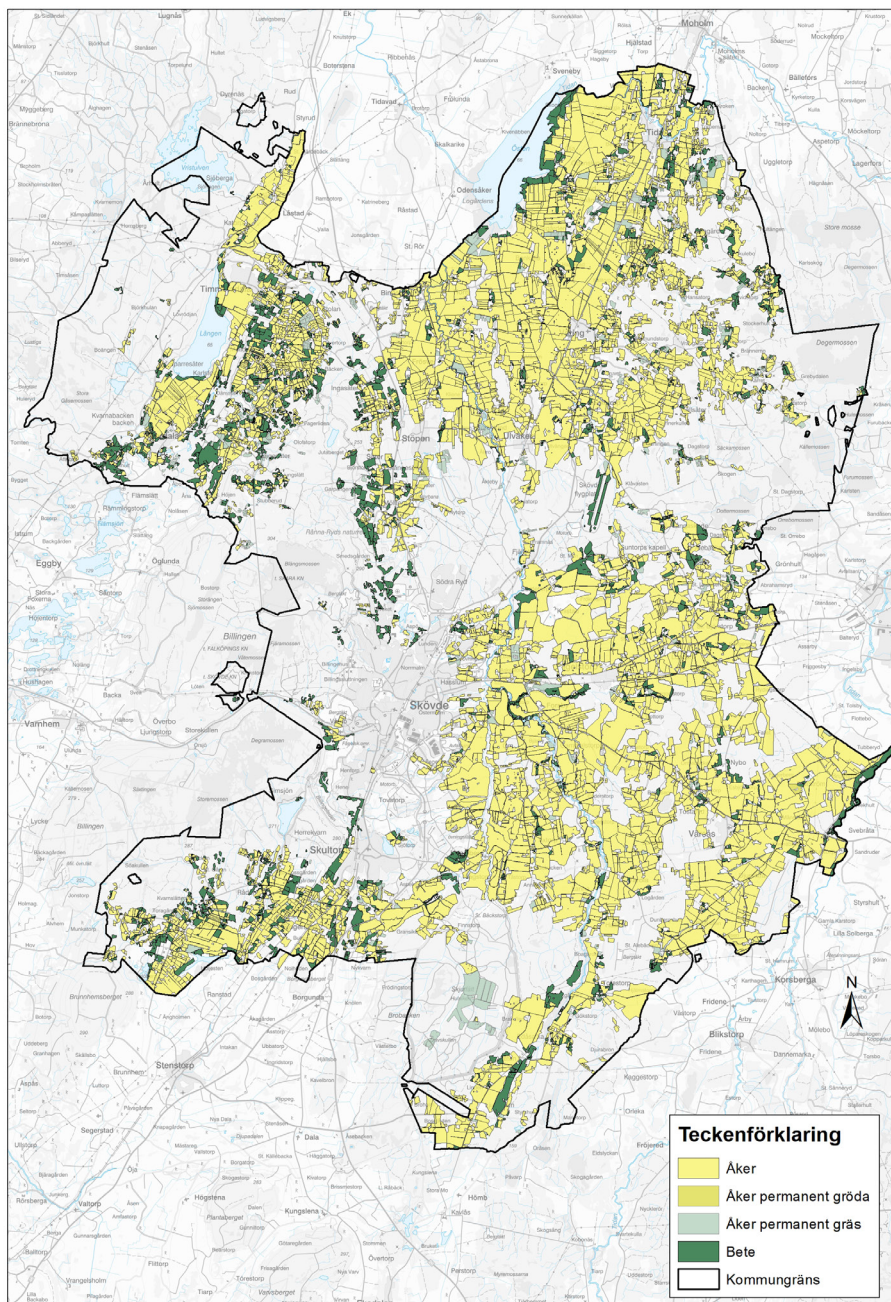
Areella näringar

Jordbruk, skogsbruk, rennärning, vattenbruk och yrkesfiske kallas areella näringar. Dessa är av nationell betydelse och regleras i miljöbalken. I Skövde kommun förekommer främst jordbruk och skogsbruk.

Bebyggelseutveckling är möjlig utanför Skövde stad men ska främst ske genom förtätning och komplettering samt med var-samma tillägg till befintlig bebyggelse. Ytor där jord- eller skogsmark tas i anspråk beskrivs även i kapitlet *Mark- och vattenanvändning*.

Jordbruksmark

Jordbruksmark som försvinner genom exploatering går inte att återställa. Den viktigaste strategin för att undvika byggnation på jordbruksmark är att förtäta befintlig bebyggelse, men det går inte alltid att undvika att jordbruksmark tas i anspråk. Brukningsvärd jordbruksmark får endast tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen som inte är möjliga på annan plats. Det saknas dock en tydlig definition av vad som kan anses vara brukningsvärd jordbruksmark. Därför behöver man göra en bedömning av detta i varje enskilt fall.

Kartan visar Jordbruksverkets uppgifter om jordbruksblock. Åkermark (gult) och betesmark (grönt) i Skövde kommun.

Det svenska odlingslandskapet är en naturresurs med stora värden. Dess förmåga att producera grödor har i vår tid ökat kraftigt; detta som ett resultat av den tekniska utvecklingen och en intensifierad odling. Framöver kan dessa marker bli ännu mer avgörande eftersom värme och torka till följd av klimatförändringar minskar tillgången till och sänker produktiviteten på jordbruksmark i många andra länder. Odlingslandskapet kan också hysa en mycket artrik växt- och djurvärld, som är beroende av att skötseln av odlingslandskapet fortsätter. En stor del av våra hotade arter hör hemma i odlingslandskapet.

De största hoten mot odlingslandskapets biologiska mångfald är dels nedläggning och exploatering av odlingsmark, dels igenväxning till följd av minskad användning. Det är därför viktigt med livskraftiga jordbruksföretag som tar hänsyn till natur- och kulturvärden.

2020 fanns 425 jordbruksföretag i Skövde kommun (SCB). Företagens totala åkermarksareal var cirka 23 100 hektar (2021), och deras betesmarksareal var 2 400 hektar (2015). Bilden till vänster visar åkermarkens utbredning i gult och betesmarkens utbredning i grönt.

Ianspråktagande av jordbruksmark i planförslaget:

Planförslaget har tagit hänsyn till vikten av att hushålla med jordbruksmark, men viss jordbruksmark tas ändå i anspråk för bebyggelse.

På några platser handlar det om små ytor och mindre, ofta avskilda, skiften i direkt anslutning till befintlig bebyggelse. Dessa ligger i Hasselbacken, inom verksamhetsområdet Aspelund–Risatorp–Volvoområdena samt i ett LIS-område vid sjön Lången.

Några platser berör något större skiften. Dessa ligger främst i Norra, Östra och Södra Trädgårdsstaden samt i tätorterna Skultorp, Stöpen, Timmersdala, Igelstorp och Våring. Alla jordbruksmarktytor som föreslås för byggnation har strategiska lägen i direkt anslutning till befintlig bebyggelse. De ingår i områden som kommunen har prioriterat för en hållbar utveckling genom förtätning och effektiv användning av befintlig infrastruktur. I Tidån och Lerdala är några av ytorna planlagda i äldre detaljplaner som ännu inte har genomförts.

Hela Trädgårdsstaden ligger inom Skövde stads utbyggnadsriktning. Området är strategiskt viktigt för kommunens fortsatta tillväxt och utveckling ur ett hållbarhetsperspektiv, bland annat genom förtätning och högt utnyttjande av investeringar i stadens infrastruktur. Skövde ska möta en hög befolkningsutveckling och har ett stort behov av att lösa efterfrågan på nybyggnation. För att kunna tillgodose ett väsentligt allmänt samhällsintresse bedöms det därför motiverat att ta i anspråk den

jordbruksmark som ligger i direkt anslutning till befintlig bebyggelse. Sammanvägt bedöms ianspråktagandet av åkermarken ge minsta möjliga intrång på omkringliggande värden. På detta sätt kan de större sammanhängande jordbruksmarkerna på östra sidan av Ösan fortsätta att brukas.

Serviceorterna och lokalorterna har en viktig funktion, både i kommunens tätortsutveckling och för kommunens tillväxt ur ett hållbarhetsperspektiv. Det bedöms därför motiverat att ta i anspråk den jordbruksmark som ligger i direkt anslutning till tätorterna, för att på så sätt tillgodose ett väsentligt allmänt samhällsintresse. Ianspråktagandet av åkermarken bedöms ge minsta möjliga intrång på omkringliggande värden i anslutning till tätorterna.

Skogsbruk

Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen ska så långt det är möjligt skyddas från åtgärder som påtagligt kan försvåra ett rationellt skogsbruk. I Skövde kommun finns cirka 30 500 hektar skogsmark (SCB, 2017).

Kommunalt skogsbruk

Skövde kommun äger cirka 2 500 hektar skogsmark. Kommunens mål är att sköta skogen på ett sådant sätt att alla skogsbruksåtgärder anpassas efter den befintliga miljön. Detta innebär att stor hänsyn behöver tas till sociala värden samt till natur- och kulturvärden. Kommunen ser det som en viktig framtidsfråga att tillhandahålla tillgängliga naturområden för att främja en god folkhälsa. I tätortsnära skog är det särskilt angeläget att värna om naturvärden och sociala värden. Billingens sluttningszoner och Nordbillings kalkplatå är exempel på områden där det är extra viktigt att ta hänsyn till naturvård. Nedanför diabasplatån på Billingen bör lövskogsbruk prioriteras.

Skövde kommuns egen skog är certifierad enligt FSC-standard och sköts enligt en så kallad *grön skogsbruksplan*. Kommunens skogar är uppdelade i två skogsbruksplaner.

Kommunens riktlinjer areella näringar:

- Landsbygdens naturresurser, exempelvis skogs- och jordbruksmark, sjöar och vattendrag ska värnas. Fragmentering av jordbruksmark som försvårar ett rationellt jordbruk ska undvikas.
- Där jordbruksmark behöver tas i anspråk för exploatering ska detta ske på ett markeffektivt sätt. Vid planläggning bör målsättningen vara att placera byggnader och funktioner på ett sätt så att hårdgjorda ytor minimeras och övriga ytor kan fungera som grönytor (och därmed möjliga att odla på i framtiden).

- Bebyggelseutveckling på landsbygden ska främst ske i anslutning till serviceorter och lokalorter eller varsamt komplettera övriga orter, byar eller utpekade strandnära lägen (så kallade LIS-områden).
- Skövde kommun ska verka för att en tydlig definition av *bruksvård jordbruksmark* tas fram.
- På kommunens mark bör särskild hänsyn tas till höga natur- och kulturvärden, och skötseln av mark som gränsar till värdefulla och/eller känsliga områden bör anpassas. På åkermark bör skyddszoner finnas utmed vattendrag, och småbiotoper i eller i anslutning till åkermarken bör skötas.
- De agrara näringarna ska få möjlighet att utvecklas inom sina respektive verksamhetsområden. Bostadsbebyggelse planeras med skyddsavstånd; detta för att undvika störningar i form av exempelvis buller och lukt. Därmed undviker man även risk för konflikter mellan bostäder och jordbruksföretag.

- Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen ska så långt det är möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra ett rationellt skogsbruk.

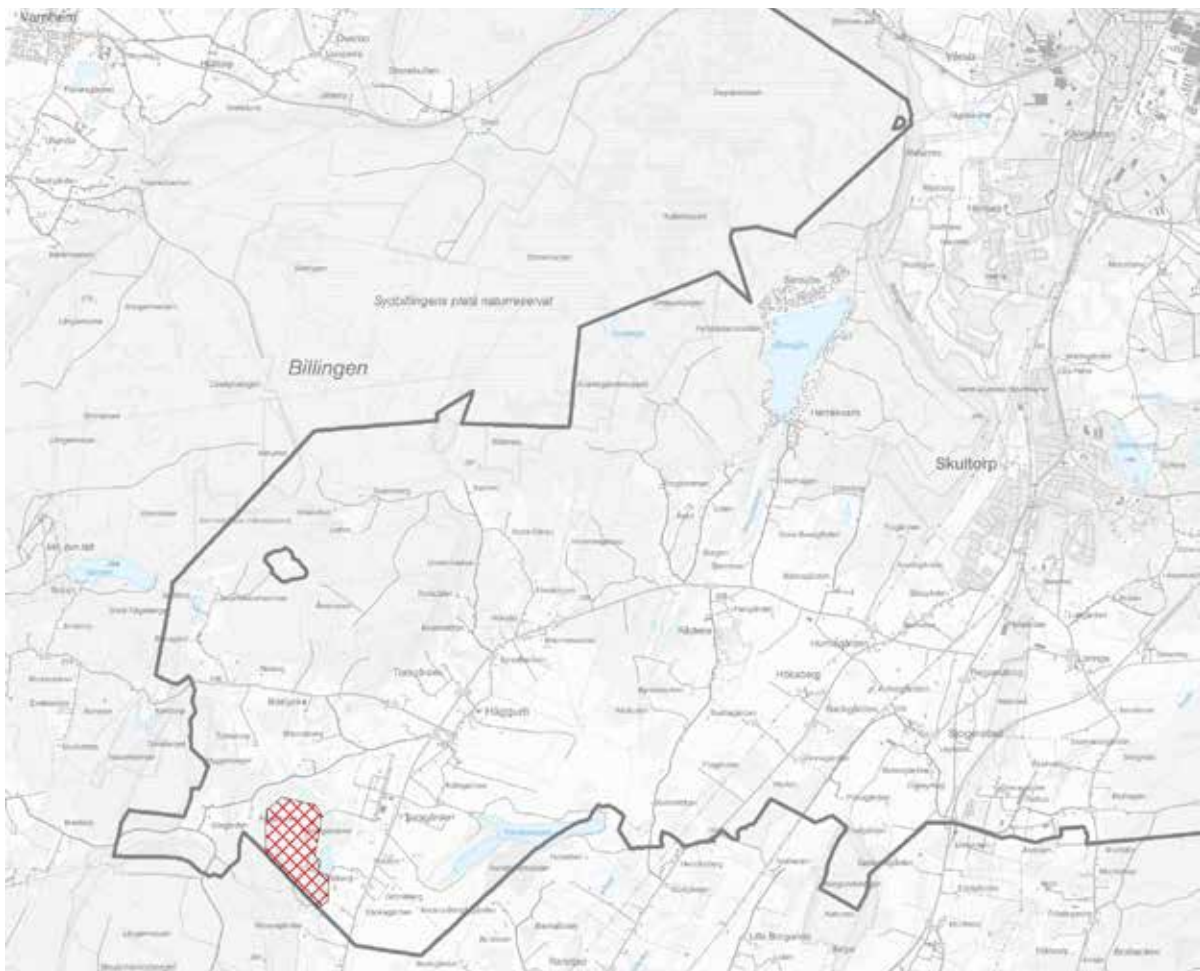
Miljöriskområde

I Skövde kommun finns ett beslutat miljöriskområde som sträcker sig över kommungränsen och in i Falköpings kommun. Det gäller lakrestområdet vid Ranstadsverket, med kringliggande påverkade diken och dammar. Länsstyrelsens beslut ger en lång rad begränsningar av vad som får göras i området, bland annat när det gäller byggnationer, markarbeten, växtlighet och vattenhantering.

Kartan nedan visar miljöriskområdet.

Kommunens riktlinjer miljöriskområde:

- Skövde kommun ska följa beslutet för miljöriskområdet.

6. Genomförande och fortsatt arbete

När ÖP 2040 är antagen behöver en mängd andra beslut fattas och dokument tas fram, här beskrivs det arbetet kortfattat.

Genomförande av ÖP 2040

ÖP 2040 visar kommunens viljeinriktning och den övergripande strukturen för markanvändningen fram till 2040. Planberedskap ska finnas som minst fram till målåret. Troligen sträcker sig beredskapen längre än så – kanske ända fram till 2060. Översiktsplanen är viktig som stöd och vägledning också för andra kommunala, regionala och statliga styrdokument, exempelvis för kollektivtrafik, energiförsörjning och gestaltad livsmiljö.

Kommunens verktyg för att genomföra översiktsplanen är exempelvis dess mark- och bostadspolitik samt dess arbete med detaljplaner, bygglov och infrastrukturutbyggnad. För att underlätta framtida beslut och prioriteringar ska inriktningsmål och prognoser för genomförandet följas upp löpande.

Målstyrning i Skövde kommun

Kommunfullmäktige pekar ut den långsiktiga riktningen för kommunens utveckling med Vision Skövde 2040. Med utgångspunkt i visionen beslutar kommunfullmäktige också om kommunens övergripande mål i dokumentet *Strategisk plan med budget*. Även nämnder sätter egna mål som framgår av deras

verksamhetsplaner. Nämndernas verksamhetsplaner utgår ifrån reglementet och gällande lagstiftning (grunduppdraget), visionen, strategisk plan med budget och de viktigaste politiska styrdokumenterna i kommunen. Hit hör översiktsplanen men också program och policydokument där kommunen uttalar strategiskt viktiga målsättningar, som t ex folkhälsoprogrammet, bostadsförsörjningsprogrammet och den kommande hållbarhetspolicyn.

Uppföljning av ÖP 2040:s mål och inriktning

För att genomföra ÖP 2040 krävs samverkan mellan många aktörer, både internt och externt. Därför är det viktigt med regelbundna uppföljningar, bland annat genom verksamhetsuppföljning inom kommunens årshjul samt genom årliga uppföljningsmöten internt och externt. Uppföljningsprocessens exakta utformning beskrivs inte här; inte heller listas de prognoser, mål med mera som ska följas upp. Dessa behöver i stället tas fram separat.

En genomförandestrategi

Kommunen bör arbeta fram en *Genomförandestrategi* som redovisar en helhetsbild över det som ska genomföras och där helhetsperspektiv och resursplanering ingår. Strategin bör bland annat innehålla en utbyggnadsordning med prioriteringar både mellan utbyggnadsområden och mellan enskilda projekt, samt en tidsplanering för förverkligande. Exempel på det som behöver tas fram kopplat till genomförandestrategin är bland annat en *Lokalförsörjningsplan* som hanterar kommunala anläggningar, både de som finns och de som behövs. Prognos för framtida behov är av stor vikt för att fatta rätt beslut.

Kontinuerlig översiktsplanering

För att översiktsplanen ska vara användbar måste den både hantera snabba förändringsbehov och tydliggöra de långsiktiga målen. Kommunens strategiska viljeinriktningar ska vara samordnade samt vara kopplade till budget och verksamhetsplanering.

Planeringsstrategi – ett lagkrav

I början av varje mandatperiod ska kommunfullmäktige se över översiktsplanen i en så kallad *planeringsstrategi*. I strategin ska politikerna ta ställning till förändrade förutsättningar för planeringen, till översiktsplanens aktualitet samt till den övergripande samhällsplaneringens fortsatta arbete – med andra ord vilka prioriteringar som ska göras.

Fortsatt arbete

Planering sker i flera steg, och för den kontinuerliga översiktliga planeringen krävs fortsatt och fördjupat arbete. Många av dagens styrdokument både påverkar och påverkas av målen i ÖP. Vissa dokument uppdateras varje år eller mandatperiod medan andra är enstaka och specifika. Alla ska dock verka för att översiktsplanens mål genomförs.

Utöver redan nämnda genomförandestrategi listas här nedan de strategiska dokument som är viktigast att börja arbeta med utifrån ÖP 2040.

Bostadsförsörjningsprogram

Alla kommuner ska ha ett bostadsförsörjningsprogram med riktlinjer som ska antas varje mandatperiod, programmet hanterar frågor som kopplar till ÖP. Syftet med planering för bostadsförsörjning är att skapa förutsättningar för alla att leva i goda bostäder och för att främja att lämpliga åtgärder för bostadsförsörjningen förbereds och genomförs. Kommunens riktlinjer för bostadsförsörjningen ska vara vägledande för översiktsplanens roll att tillgodose kommunens långsiktiga markbehov av bostäder. I ett bostadsförsörjningsprogram ska hänsyn tas kring frågor som segregation, mångfald och jämställdhet.

VA-plan och vattentjänstplan

Nuvarande *VA-plan* från 2015 har ett 10-årsperspektiv. Åtgärderna som pekades ut är klara de närmaste åren. En ny *VA-plan* behöver tas fram så att de behov som finns i nuvarande anläggning utifrån miljökrav, klimatanpassning, förnyelsebehov och ökad krisberedskap kan belysas tillsammans med de behov som en bebyggelseutveckling enligt ÖP 2040 medför. Den befolkningsökning som ÖP 2040 kan medföra ger behov av kapacitetsförstärkningar i framför allt spillvattennät och reningsverk.

Utöver *VA-plan* finns även krav på att kommunen har en *vattentjänstplan* senast 1 jan 2024, denna prövas sen varje mandatperiod. Vattentjänstplanen ska innehålla kommunens långsiktiga bedömning av behovet av nya verksamhetsområden för kommunalt VA.

Trafikstrategi

Kommunens trafikstrategi är i behov av att revideras och uppdateras. Trafikstrategin ska utreda framtida behov samt åtgärder som behövs för att långsiktigt säkerställa en väl fungerande trafikinfrastruktur i Skövde centralort. God framkomlighet på

väg 49 och väg 26 är viktiga delar i detta. Trafikstrategin ska utreda vilka åtgärder som långsiktigt bör genomföras för att vidmakthålla en god framkomlighet på väg 26 och Östra leden, bland annat frågan om behovet av nya vägsträckningar.

Grönplan

Kommunen saknar idag en grönplan och behöver därför ta fram en sådan som stöd för att utveckla och bevara grönstrukturen i kommunen. En grönplan inkluderar hänsyn till ekosystemtjänster och blir ett viktigt planeringsunderlag i den fysiska planeringen. Det är lämpligt att i arbetet med grönplanen göra en sociotopkartering samt kartlägga befintliga barriärer och behov av kopplingar.

Klimatanpassningsplan

Skövde kommun bör ta fram en klimatanpassningsplan för att säkra att kommunen är rustad att möta de nuvarande klimatförändringarna och oundvikliga framtida klimatförändringar. Planen huvudsakliga syfte är åtgärder inom kommunens egna processer, sektorer och bolag, där kommunen har rådighet, men även att leda samverkan med samhällets övriga aktörer.

Arkitekturstrategi

Den nationella arkitekturpolicyn *Politik för gestaltad livsmiljö* bör anpassas till Skövdes behov och förutsättningar i en egen strategi. I arkitekturstrategin konkretiseras de avsikter och utmaningar som lyfts i översiktsplanen för den byggda miljön. En arkitekturstrategi är ett framåtsyttande och övergripande dokument som uttrycker kommunens långsiktiga ambition och vilja för den gestaltade livsmiljön.

Jordbruksmark

Kommunen saknar idag ett planeringsunderlag som ger stöd vid bedömning om en jordbruksmark klassas som brukningsvärd. Frågan behöver därför studeras vidare tillsammans med bland andra Länsstyrelsen.

Större utbyggnadsområden

För utpekade större områden i ÖP 2040 kommer bör fördjupat arbete ske innan detaljplanläggning. Detta kan ske i form av planprogram, fördjupning av ÖP eller liknande.

7. Hållbarhetsbedömning

Vad får planförslaget för konsekvenser för miljö, människor och ekonomi? Det har vi bitt en konsult ta reda på.

Hållbarhetsbedömning av ÖP 2040

Varför bedöms översiktsplaner

Enligt miljöbalken ska de kommunala planer som antas ha en betydande miljöpåverkan alltid miljöbedömmas vilket innebär att en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) ska tas fram. Översiktsplanen är en sådan plan. Syftet med miljökonsekvensbeskrivningen är att identifiera och beskriva de direkta och indirekta effekterna som en planerad verksamhet eller åtgärd kan

medföra dels på människor, djur, växter, mark, vatten, luft, klimat, landskap och kulturmiljö, dels på hushållning med mark och vatten, och dels på annan hushållning med material, råvaror och energi.

Skövde kommun har valt att bredda konsekvensbeskrivningen för att ge en samlad bild av det som krävs från olika lagstiftningar. Detta gör vi genom att låta bedöma alla de tre hållbarhetsdimensionerna. Hela bedömningen kan du läsa i den digitala översiktsplanen.

Syftet med hållbarhetsbedömningen är att utvärdera översiktsplanens eventuella inverkan på miljö, människors hälsa, sociala samt ekonomiska aspekter. Ambitionen är att de sam-

lade konsekvenserna av planen har fått en lämplig behandling i planarbetet och tillåtits påverka planens utformning.

I hållbarhetsbedömningen identifieras, beskrivs och bedöms de direkta och indirekta effekter som översiktsplanen kan medföra. Bedömningen av ekologisk hållbarhet motsvarar en miljökonsekvensbeskrivning.

Agenda 2030 och hållbarhetsbedömningen

Agenda 2030 och de 17 globala målen (se figuren) är ett målarbete som FN:s medlemsländer har enats om och som ska leda till ett hållbart samhälle. De globala målen balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga.

Många av de globala målen för hållbar utveckling har direkt bäring på den omvandling som föreslås i översiktsplanen. Hållbarhetsmålen har därför använts som ramverk för analysen i hållbarhetsbedömningen. Målen har analyserats ur kommunens perspektiv för att de ska kunna användas på bästa sätt. Under arbetet har de hållbarhetsmål som ansetts vara mest relevanta för översiktsplanen prioriterats. De prioriterade hållbarhetsmålen har sedan länkats samman med de nationella miljömål som bedömts relevanta för avstämning mot översiktsplanens förslag.

Bedömningen i korthet

Nollalternativ

Ett alternativ som beskriver miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om planen inte genomförs ska alltid finnas med. Ett sådant alternativ kallas nollalternativ. För Skövdes översiktsplan 2040 utgörs nollalternativet av kommunens befintliga översiktsplan, ÖP 2025.

Konsekvenser

För den ekologiska dimensionen, medför översiktsplaneförslaget överlag till positiva miljökonsekvenser, varierat mellan små och måttliga. För några av aspekterna bedöms inga konsekvenser uppstå.

För den sociala dimensionen bedöms översiktsplaneförslaget bidra till god måluppfyllelse inom samtliga aspekter. För nollalternativet varierar måluppfyllelsen beroende på aspekt. För att översiktsplanen ska säkerställa den positiva måluppfyllelsen som förväntas, bör denna kompletteras och konkretiseras ytterligare.

Sett till översiktsplaneförslagets påverkan på den ekonomiska dimensionen, bedöms små till måttliga, övervägande måttliga, positiva konsekvenser uppstå vid en jämförelse med nollalternativet, där samtliga aspekter har bedömts till små negativa konsekvenser.

Måluppfyllelse

Överslag bedöms översiktsplaneförslaget påverka den fysiska planeringen åt rätt håll och bidra långsiktigt till att miljömålen uppnås.

Översiktsplaneförslaget bedöms inte motverka miljö kvalitetsnormerna för utomhusluft, omgivningsbuller eller vattenkvalité. Dock bör översiktsplanen kompletteras hur kommunen avser att förbättra miljö kvalitetsnormerna för vattenkvalité (förbättringskravet).

Några av de föreslagna utbyggnadsområdena för bebyggelse medför intrång eller ligger i direkt anslutning till område som utgör riksintresse för naturmiljö enligt 3 kap 6 § miljöbalken.

Utredningsområdet vid Simsjön ligger inom riksintresseområdet Sydbillingen (NRO14098). Då området innehåller stora värden ur naturmiljösynpunkt är det i dagsläget svårt att bedöma påverkan på riksintesseområdet. För att kunna bedöma möjligheterna till exploatering bör detaljplanarbetet föregås av utredningar gällande påverkan på Natura 2000, naturreservat, riksintesseområde för naturmiljö samt övriga naturvärden. För övriga berörda riksintesseområden för naturmiljö bedöms påverkan begränsad och ingen påtaglig skada uppstår. Ett område runt Platåbergslandskapet Billingen har pekats ut som riksintesse för friluftslivet (FO 01). Översiktsplanen berör inte riksintesseområdet, varför inga negativa konsekvenser uppstår.

Översiktsplaneförslaget berör ett antal ekosystemtjänster, både försörjande, reglerande, och stödjande ekosystemtjänster. Översiktsplanen medför små positiva konsekvenser för ekosystemtjänster.

8. Kartor

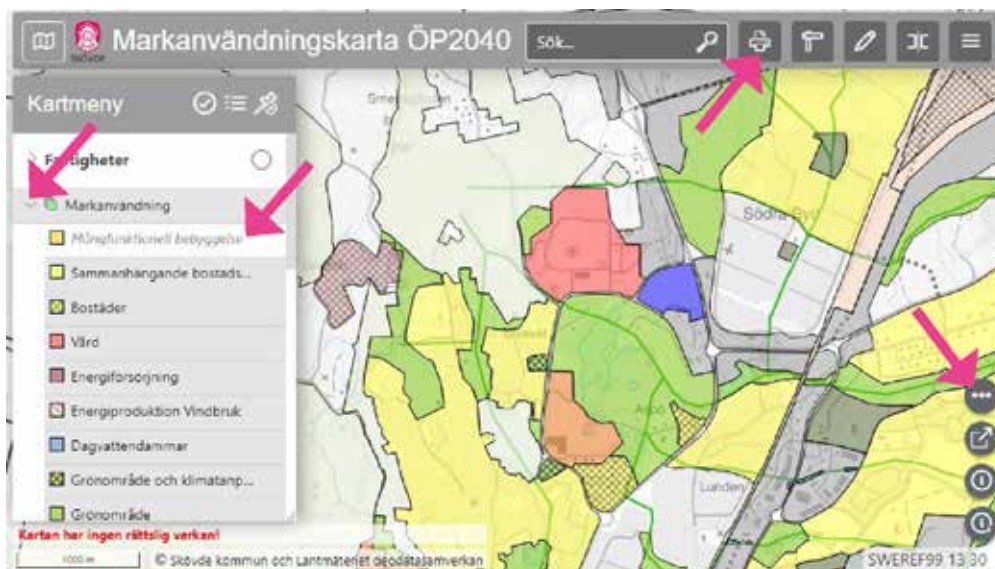
Samrådskartorna som visar förslaget till mark- och vattenanvändningen samt hänsynskartan finns både som pdf och i digital form. De digitala kartorna når du via den digitala översiktsplanen.

Att läsa digitala kartor

Alla digitala kartor har flera lager som du själv kan tända och släcka. Detta gör du i kartmenyn till vänster. Lager som har en pil > är utfällbara. Klickar du på ett lager så tänds eller släcks det. Släckta lager visas med kursiv text. Bilden nedan visar kartmenyn med tätt och släckt lager.

I kartan kan du själv zooma in och flytta runt, detta gör du med pekaren och scrollfunktionen. I menyn nere till höger finns flera funktioner, tryck på de tre punkterna så finns bland annat valet att förstora/minska.

Menyn längst upp till höger innehåller olika funktioner som att söka, skriva ut med mera.

9. Tyck till!

Under samråd och granskning har du möjlighet att lämna synpunkter på förslaget till oss.

Vi vill veta vad du tycker!

Under samråds- och granskningsperioderna är du välkommen att lämna synpunkter på det förslag till översiktsplan som har tagits fram. Så här går det till:

Så snart förslaget till översiktsplan gått ut på samråd är det möjligt att lämna synpunkter på förslaget. Samrådsperioden pågår från den 19 december 2022 till den 28 februari 2023.

När samrådsperioden är avslutad sammanställs de inkomna synpunkterna i en samrådsredogörelse, och förslaget revideras där det är rimligt. Därefter ställs förslaget ut på nytt. Du har då återigen möjlighet att lämna dina synpunkter. Denna period kallas granskning och genomförs preliminärt runt årsskiftet 2023/2024.

För att registrera dina synpunkter behöver vi ditt namn och dina kontaktuppgifter. Synpunkter från privatpersoner redovisas anonymt.

Under samrådsperioden kan du lämna dina synpunkter på tre sätt:

- 1) Lämna dina synpunkter i vår e-tjänst (nås via den digitala översiktsplanen).
- 2) Skriv ett mejl med dina synpunkter. Märk din skrivelse "Yttrande samråd ÖP. Dnr PLAN.2021.4" och skicka det till: samhallsbyggnad@skovde.se
- 3) Skriv ett brev med dina synpunkter. Märk din skrivelse "Yttrande samråd ÖP. Dnr PLAN.2021.4" och skicka det till nedanstående adress:

Sektor samhällsbyggnad
Fredsgatan 4
541 83 Skövde

Vi behöver ha dina synpunkter senast den 28 februari.

10. Referenser ÖP 2040, samrådshandling

Styrdokument Skövde kommun

Barn- & ungdomspolitiskt program, KF 2020
Boendestrategiskt program del 1, KF 2018
Boendestrategiskt program del 2, KF 2018
Cykelplan, KS 2018
Cykelstrategi, KS 2018
Energi- och klimatplan, del 1, KF2021
Etableringsprogram - Business Attraction, KF 2020
Folkhälsopolitiskt program, KF 2020
Kultur och fritidspolitiskt program, KF 2018
Landsbygdsprogram 1, KF 2018
Landsbygdsprogram 2a, KF 2013
Plan för IT-infrastrukturen, KF 2020
Platsvarumärket Skövde, digital varumärkesplattform, KF 2021
Policy för vatten och avloppsförsörjning, KF 2020
Riktlinjer anslutningar VA utanför verksamhetsområde KF 2018
Riktlinjer för dagvattenhantering i Skövde kommun, KS 2011
Strategisk plan med budget, KF 2022
Trafikstrategi del 1, KF 2012
VA-plan, KF 2015
Vattenförsörjningsplan Skövde kommun, KF 2017
Vision Skövde 2040, KF 2022

Regionala styrdokument

Delregional utvecklingsstrategi för Skaraborg 2030, Skaraborg Kommunalförbund (2022)
Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om. Strategiska vägval. Västra Götalandsregionen (2021)
Kollektivtrafikplan Skövde år 2025 – med utblick mot 2035, Västra Götalandsregionen (2018)
Kulturstrategi för Västra Götaland, Västra Götalandsregionen (2019)
Målbild tåg 2035 inklusive Väststågsutredningen, Utveckling av tågtrafiken i Västra Götaland, Västra Götalandsregionen (2021)

Program Skaraborgs turistslingor, Skaraborg Kommunalförbundet (2020)
Regional handlingsplan för grön infrastruktur, rapport 2019:21, Länsstyrelsen Västra Götaland (2019)
Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030, Västra Götalandsregionen (2021)
Regional vattenförsörjningsplan, rapport 2021:23, Länsstyrelsen Västra Götaland (2021)
Strategi hållbara drivmedel, Skaraborg Kommunalförbundet (2020)
Strukturbygd Skaraborg, Skaraborg Kommunalförbundet (2015)
Trafikförsörjningsprogram – Hållbara resor i Västra Götaland, Västra Götalandsregionen (2021)
Utmaningar för ett hållbart Västra Götaland, regionalt åtgärdsprogram för miljömålen 2030, Länsstyrelsen Västra Götaland (2021)
Vision Västra Götaland – Det goda livet, Västra Götalandsregionen (2005)

Rapporter

Klimatologi nr 10 - Risker, konsekvenser och sårbarhet för samhället av förändrat klimat, SMHI (2014)
Klimatologi nr 14, Sveriges framtida klimat – underlag till dricksvattenutredningen, SMHI (2015)
Klimatologi nr 24 - Framtidsklimat i Västra Götalands län, SMHI (2015)
Klimatologi nr 37 - Skyfallsuppdraget ett regeringsuppdrag, SMHI (2015)
Klimatrelaterade risker i översiktsplanering – metodstöd, rapport 2021:02, Länsstyrelserna i Stockholms och Västra Götalands län tillsammans med SMHI och MSB (2021).
Rekommendationer för hantering av översvämning till följd av skyfall - stöd i fysisk planering, Fakta 2018:5, länsstyrelserna (2018)
Risk- och sårbarhetsanalys ur ett klimatförändringsperspektiv över Skövde kommun, SWECO (2018)
Riskanalyser i ÖP – Planeringsunderlag och förslag på metoder, rapport nr:2020:10, Länsstyrelsen Västra Götaland (2020)
Riskpolicy för markanvändning intill transportleder för farligt gods - riskhantering i detaljplaneprocessen, Länsstyrelserna i Skåne län, Stockholms län och Västra Götalands län (2006)
Sverige inför klimatförändringarna – hot och möjligheter SOU 2007:60

Vem har ansvaret? SOU 2017:42

Åtgärdsvalsstudie – Tillgänglighet Skövde TRV 2017/22844 Västra Götalandsregionen (2013)

Webbsidor

Nationella mål - PBL kunskapsbanken - Boverket

ÖP-portalen (lansstyrelsen.se)

Karttjänster och geodata | Länsstyrelsen Västra Götaland (lansstyrelsen.se)

Startsida - Planeringskatalogen (planeringskatalogen.se)

Vindpiloten - Västra Götalandsregionen (vgregion.se)

Planeringsunderlag för grön infrastruktur i översiktsplan, Västra Götalands län - Pi-lot: Kommunerna i Boråsregionen (lansstyrelsen.se)

<https://www.klimatanpassning.se/>

<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/klimatanpassning/>

<https://www.ipcc.ch/>

<https://www.msb.se/sv/amnesomraden/skydd-mot-olyckor-och-farliga-amnen/naturolyckor-och-klimat/forandrat-klimat/>

<https://www.smhi.se/klimat/klimatanpassa-samhallet/klimatanpassning>

<https://klimatanpassningsradet.se/>

<https://apps.sgu.se/kartvisare/>

<https://gis.sgi.se/rasskrederosion/>

Internt digitalt kartmaterial: skyfallskartering och värmekartläggning samt övriga inventeringar i Hänsynskartan

Övriga källor

Boverket

Folkhälsomyndigheten

Försvarsmakten

Lantmäteriet

Länsstyrelsen

Miljösamverkan Östra Skaraborg (MÖS)

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

Nationell vägdatabas (NVDB)

Naturvårdsverket

Riksantikvarieämbetet

Räddningstjänsten Östra Skaraborg (RÖS)

Skaraborgs Kommunalförbund

Statens geotekniska institut (SGI)

Statistiska centralbyrån (SCB)

Sveriges geologiska undersökning (SGU)

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI)

Trafikverket

Skövde kommun

Postadress Fredsgatan 4, 541 83 SKÖVDE

Telefon 0500-49 80 00

Webbplats skovde.se

